

Broj: 03-23.1-06-5/18
Sarajevo, 26.06.2018.god.

PRIMLJENO: 27-06-2018			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
03/3-24-1489/18			

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
Zajednička komisija za ekonomske reforme i razvoj
N/r sekretara

Predmet: Ekonomski trendovi – Godišnji izvještaj 2017. godine, dostavlja se

Poštovani,

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH (DEP) je pripremila dokument pod nazivom Ekonomski trendovi – Godišnji 2017. godine. Dostavljamo navedeni materijal za informaciju.

S poštovanjem,

DIREKTOR
Zoran Zeljko

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

Bosna i Hercegovina Ekonomski trendovi

Godišnji izvještaj 2017. godina

april/travanj 2018.

Sadržaj :

I REALNI SEKTOR	8
Ekonomski rast	8
Industrijska proizvodnja u BiH	10
Prerađivačka industrija	10
Energetski sektor	11
Maloprodaja	12
Građevinarstvo	13
Tržište rada	14
Zaposlenost	14
Nezaposlenost	16
Plate	16
Penzije	17
II JAVNE FINANSIJE	19
Indirektni porezi	19
Direktni porezi	21
Javni dug	23
III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR	27
Cijene	27
Razvoj monetarnog sektora u BiH	29
Bankarski sektor u BiH	31
Tržište kapitala u BiH	35
IV VANJSKI SEKTOR	38
Platni bilans BiH	38
V DIREKTNA STRANA ULAGANJA	46
VI POSLOVNO OKRUŽENJE	50
DODATAK	55
DODATAK	
Tabela 1: Industrijska proizvodnja u BiH	
Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH	
Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS	
Tabela 4: Realni sektor- industrija i usluge	
Tabela 5: Realni sektor po entitetima	
Tabela 6: Tržište rada	
Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraj perioda)	
Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)	
Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita	
Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita	
Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM	
Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima u KM	
Tabela 13: Kamatne stope na depozite	
Tabela 14: Uvoz i izvoz roba u BiH	
Tabela 15: Glavni trgovinski partneri	
Tabela 16: Platni bilans BiH	

SPISAK GRAFIKONA:

- Grafikon 1: Kretanje BDP-a u BiH, EU i zemljama zapadnog Balkana (rast g/g)
- Grafikon 2: Kretanje industrijske proizvodnje u BiH u 2017. godini po sektorima
- Grafikon 3: Kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u 2017. godini po zemljama
- Grafikon 4: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2017. godinu
- Grafikon 5: Kretanje trgovine na malo u periodu 2011 - 2017
- Grafikon 6: Građevinski radovi u periodu 2011 - 2017
- Grafikon 7: Anketna stopa nezaposlenosti - poređenje
- Grafikon 8: Broj zaposlenih lica - stope rasta g/g i doprinosi rastu po KD u 2017. godini
- Grafikon 9: Prosječna neto plata u BiH
- Grafikon 10: Prosječna penzija u BiH
- Grafikon 11: Struktura prihoda od akciza
- Grafikon 12: Udio javne zaduženosti u BDP-u Evropskih zemalja u razvoju u 2017. godini
- Grafikon 13: Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima
- Grafikon 14: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP-u i servisiranje vanjskog duga
- Grafikon 15: Zaduženost opšte vlade
- Grafikon 16: Tekući i primarni bilans centralne vlade BiH u milionima KM
- Grafikon 17: Kretanje godišnje inflacije, poređenje g/g (u %)
- Grafikon 18: Indeks potrošačkih cijena u BiH (I-XII 2017/I-XII 2016)
- Grafikon 19: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu u 2017. godini
- Grafikon 20: Stope rasta komponenti M2 na kraju 2017. godine (poređenje g/g)
- Grafikon 21: Kretanje obaveznih rezervi i viška iznad obaveznih rezervi
- Grafikon 22: Bruto devizne rezerve, učešće komponenti na kraju 2017. godine
- Grafikon 23: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)
- Grafikon 24: Struktura kredita u 2016. i 2017. godini (u mil. KM)
- Grafikon 25: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH
- Grafikon 26: Struktura depozita u 2016. i 2017. godini (u mil. KM)
- Grafikon 27: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH
- Grafikon 28: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu u 2017. god.
- Grafikon 29: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta u % na SASE i BLSE
- Grafikon 30: Redovan promet na SASE 2017.god.
- Grafikon 31: Promet na BLSE u 2017. god.
- Grafikon 32: Deficit tekućeg računa BiH
- Grafikon 33: Uporedni prikaz kretanja vanjskotrgovinskog i deficita tekućeg računa po godinama
- Grafikon 34: Finansiranje deficita tekućeg računa BiH u % BDP-a
- Grafikon 35: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2017. godini
- Grafikon 36: Struktura bh. robnog izvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2017. godine
- Grafikon 37: Struktura bh. robnog uvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2017. godine
- Grafikon 38: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD
- Grafikon 39: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015., 2016. i 2017. god. (u mil. KM)
- Grafikon 40: Najznačajnija ulaganja u BiH po djelatnostima u prva tri kvartala 2017. godine
- Grafikon 41: Najznačajnija ulaganja u BiH po zemljama i godinama u mil. KM

SPISAK TABELA:

- Tabela 1: Prosječne neto plate u 2017. godini, poređenje (g/g)
Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza
Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.
Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u BiH
Tabela 5: Adekvatnost kapitala i profitabilnost bankarskog sektora (u %)
Tabela 6: Klasifikacija kredita prema kvaliteti
Tabela 7: Promjena vrijednosti (u %) vodećih berzanskih indeksa u svijetu
Tabela 8: Promjena vrijednosti (u % g/g) Indeksa na SASE i BLSE
Tabela 9: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu
Tabela 10: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju (decembar 2017.god.)
Tabela 11: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	-- Anketa o radnoj snazi	PB	-- Platni bilans
BATX	-- Bosnian Traded Index	PDV	-- Porez na dodanu vrijednost
BD	-- Brčko Distrikt	PIF	-- Privatizacijski investicijski fond
BDP	-- Bruto domaći proizvod	PJI	-- Program javnih investicija
BDV	-- Bruto dodana vrijednost	SASE	-- Sarajevska berza
BHAS	-- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASX-10	-- Indeks rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BIFX	-- Indeks bosanskih investicijskih fondova	SB	-- Svjetska banka
BiH	-- Bosna i Hercegovina	SDU	-- Strana direktna ulaganja
BLSE	-- Banjalučka berza	SEE	-- Jugoistočna Evropa
CBBiH	-- Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	-- Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	-- Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	-- Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	-- Indeks potrošačkih cijena	SOR	-- Srednjoročni okvir rashoda
DOB	-- Dokument okvirnog budžeta	SRS	-- Srednjoročna razvojna strategija
EBRD	-- Evropska banka za obnovu i razvoj	SSP	-- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EC	-- Evropska komisija	SST	-- Sporazum o slobodnoj trgovini
EKS	-- Efektivna kamatna stopa	SVF	-- Statistika vladinih finansija
ERS-10	-- Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	UIO	-- Uprava za indirektno oporezivanje BiH
EU	-- Evropska unija	USAID	-- Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
FBiH	-- Federacija Bosne i Hercegovine	P1	-- Prva polovina godine
FIRS	-- Indeks investicijskih fondova RS	P2	-- Druga polovina godine
FISIM	-- Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1	-- Prvi kvartal godine
JR UIO	-- Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K2	-- Drugi kvartal godine
KM	-- Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K3	-- Treći kvartal godine
MMF	-- Međunarodni monetarni fond	K4	-- Četvrti kvartal godine
MVTEO	-- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M0	-- Rezervni novac
OMA	-- Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M1	-- Transakcijski novac
OR	-- Obavezne rezerve	M2	-- Novac u širem smislu
		QM	-- Kvizinovac
		mKM	-- Milioni KM
		g/g	-- Stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	-- stopa rasta koja podrazumijeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine

GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI U BIH - godišnji pokazatelji

	2013.	2014	2015	2016	2017
Nominalni BDP BIH (u milionima KM)	28.374	28.364	29.665	30.977	31.862*
Nominalna stopa rasta (u %)	3,2%	0,0%	4,6%	4,4%	3,1%*
Realna stopa rasta (u %)	2,6%	0,3%	3,8%	3,3%	3,0%*
Stanovništvo (hiljade)	3.531	3.526	3.518	3.518	3.518
BDP per capita (u KM)	8.036	8.047	8.432	8.805	9 057*
Broj nezaposlenih u BIH (u hiljadama)	552,5	549,5	541,8	521,4	489,4
Prosječne neto plate u BIH (u KM)	827	830	830	838	851
CPI (indeks potrošačkih cijena)	-0,1%	-0,9%	-1,0%	-1,1%	1,3%
Konsolidirani budžet BIH** (u % BDP-a)					
Tekući prihodi	40,2%	42,2%	41,6%	41,2%	-
Tekući rashodi	38,6%	40,0%	39,1%	37,7%	-
Štednja (Bruto operativni bilans)	1,6%	2,2%	2,5%	3,5%	-
Javne Investicije (Transakcije u nefinansijskim sredstvima)	3,7%	4,1%	1,9%	2,3%	-
Suficit/Deficit (Neto pozajmljivanje+)/zaduživanje(-)	-2,0%	-2,0%	0,6%	1,2%	-
Vanjski javni dug	26,7%	29,8%	29,3%	28,6%	25,6%
Novac i krediti** (u % BDP-a)					
Novac u širem smislu (M2)	56,7%	60,9%	62,9%	65,4%	69,5%
Kreditiranje privatnog sektora ⁽¹⁾	51,7%	52,6%	51,6%	51,4%	53,6%
Platni bilans**					
Saldo tekućeg računa u milionima KM	-1.424,6	-2.021,3	-1.556,0	-1.450,3	-1.512,2
U % BDP-a	-5,0%	-7,1%	-5,2%	-4,7%	-4,7%*
Trgovinski bilans**	-5.475,0	-6.206,7	-5.308,1	-4.994,3	-5.269,8
Izvoz roba i usluga (u milionima KM)	9.036	9.298	9.936,2	10.623,4	12.180,1
(stopa rasta u %)	6,5%	2,9%	6,9%	6,9%	14,7%
Uvoz roba i usluga (u milionima KM)	14.510,9	15.504,2	15.244,3	15.617,8	17.449,9
(stopa rasta u %)	-0,8%	6,8%	-1,7%	2,4%	11,7%
Bilans roba i usluga (u % BDP-a)	-19,3%	-21,9%	-17,9%	-16,1%	-16,5%*
Bruto devizne rezerve**					
U milionima KM	7.068,3	7.825,6	8.606,3	9.531,1	10.556,6
U mjesecima uvoza roba i usluga	5,8	6,1	6,8	7,3	7,3
Servisiranje vanjskog javnog duga**					
U milionima KM	684,8	760,9	592,9	723,1	983,3
U % izvoza roba i usluga	7,6%	8,2%	5,9%	6,8%	8,1%

- Izvor Agencija za statistiku BiH (BHAS) - BDP, stanovništvo, zaposlenost, plate i cijene

- Izvor Ministarstvo finansija i trezora BiH: vanjski javni dug i njegovo servisiranje

- Izvor Centralna banka BiH: konsolidovani budžet opšte vlade; platni bilans BiH; novac i krediti; devizne rezerve

(1) Pod kreditima privatnog sektora obuhvaćeni su krediti svih sektoria osim sektora vlade i javnih kompanija.

* Procjena/pretpostavka DEP-a

(p) Projekcija DEP-a

I REALNI SEKTOR

Ekonomski rast

Tokom 2017. godine u BiH ostvaren je ekonomski rast u rangu prošlogodišnjeg

Privatna potrošnja i izvoz glavni nosioci ekonomskog rasta

Neutralan doprinos investicija

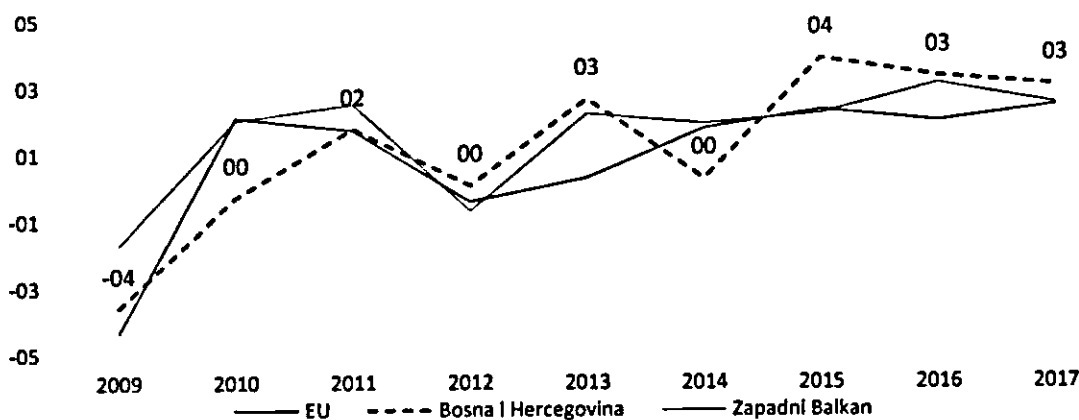
Vanjski sektor obilježio godinu u ekonomskom smislu

U nedostatku zvaničnih podataka o nacionalnim računima, a na osnovu raspoloživih kratkoročnih indikatora se može zaključiti da je Bosna i Hercegovina u 2017. godini ostvarila ekonomski rast u rangu prošlogodišnjeg. Procijenjena stopa ekonomskog rasta od oko 3% u odnosu na prethodnu godinu predstavlja nastavak trenda ekonomskog oporavka u BiH koji je najvećoj mjeri posljedica povoljnih ekonomskih kretanja u zemljama EU i u nešto manjoj mjeri u zemljama regiona.

Ekonomski rast u zemljama EU u 2017. godini iznosio je 2,4% u odnosu na prethodnu godinu, dok je stopa rasta u zemljama zapadnog Balkana iznosila 2,5% (prema podacima Eustrostat, stope ekonomskog rasta 2017/2016 po zemljama koje su glavni bh. trgovinski partneri su iznosile: Njemačka 2,2%, Italija 1,5%, Hrvatska 2,8%, Slovenija 5%, Srbija 1,9% i Crna Gora 4,3%.)

Prije interpretacije raspoloživih kratkoročnih indikatora vrijedi istaći da je EK u u svojoj regularnoj publikaciji (*EU Candidate & Potential Candidate Quarterly-CCEQ*) navela značajna odstupanja između proizvodnog i rashodovnog pristupa obračunu BDP-a u BiH što u velikoj mjeri odlikava sve slabosti statističkog sistema u BiH i predstavlja svojevrsan izazov za analizu ekonomskih kretanja u BiH.³No, unatoč tome, bar kada je rashodovni pristup u pitanja može se zaključiti da su glavne izvore ostvarenog rasta BDP-a predstavljali privatna potrošnja i izvoz, dok je doprinos investicija i javne potrošnje bio skromniji.

Grafikon 1: Kretanje BDP-a u BiH, EU i zemljama zapadnog Balkana (rast g/g)

Izvor: Eurostat, BHAS i Svjetska Banka

Prije interpretacije raspoloživih kratkoročnih indikatora vrijedi istaći da je EK u u svojoj regularnoj publikaciji (*EU Candidate & Potential Candidate Quarterly-CCEQ*) navela značajna odstupanja između proizvodnog i rashodovnog pristupa obračunu BDP-a u BiH što u velikoj mjeri odlikava sve slabosti

statističkog sistema u BiH i predstavlja svojevrsan izazov za analizu ekonomskih kretanja u BiH.¹No, unatoč tome, bar kada je rashodovni pristup u pitanja može se zaključiti da su glavne izvore ostvarenog rasta BDP-a predstavljali privatna potrošnja i izvoz, dok je doprinos investicija i javne potrošnje bio skromniji.

Finalna potrošnja (privatna i javna): Iako zvanični podaci o privatnoj potrošnji (koja čini oko 80% BDP-a) za 2017. godinu u vrijeme pripreme ovog izvještaja nisu bili dostupni, na osnovu povećanja broja zaposlenih od 2,8% , povećanja tekućih priliva iz inostrava od 5,9% , povećanja neto indirektnih poreskih prihoda od 3,5% (samo PDV koji je glavni porez na potrošnju 4,1%), kredita stanovništvu 6,7% i prometa u maloprodaji 5,1% može se zaključiti da je ista uvećana i imala pozitivan utjecaj na rast BDP-a. S druge strane, javna potrošnja koja čini oko 20% BDP-a je po svemu sudeći stagnirala usljed opšteg trenda fiskalne konsolidacije koji je prisutan u BiH u posljednjih nekoliko godina.

Investicije (privatne i javne): Iako zvanični podaci o investicijama za 2017. godinu trenutno nisu dostupni, pretpostavka je da su investicije u BiH koje čine oko 20% BDP-a stagnirale tako da je njihov doprinos rastu neutralan. Generalno investicije u BiH se nisu oporavile od predkriznog perioda kada su iznosile 26,5% BDP-a. U okviru investicija privatne investicije čine 80% ukupnih investicija i po svemu sudeći nisu značajnije rasle. S druge strane, javne investicije koje čine oko 20% ukupnih investicija su gotovo sigurno smanjene zato što izvori za njihovo finansiranje nisu bili raspoloživi tokom godine. Naime, javne investicije su se uglavnom finansiraju iz kredita međunarodnih finansijskih institucija (EBRD, EIB...), a pošto je aranžman sa IMF-om (Extended Fund Facility) bio blokiran gotovo cijelu godinu finansiranje javnih investicija u velikoj mjeri limitirani. U prilog toj konstataciji ide i činjenica da je tokom 2017. godine došlo i do povećanja servisa vanjskog duga od 36% od čega se 1/3 servisa odnosi na servisiranje duga prema MMF-u.

Vanjski sektor: Kada su u pitanju ekonomska dešavanja u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu na osnovu raspoloživih podataka sa sigurnošću se može zaključiti da su ona bila u znaku vanjskog sektora gdje se posebno ističe vanjskotrgovinska robna razmjena sa svijetom. Naime, tokom godine prema podacima BHAS-a Bosna i Hercegovina je zabilježila dvocifrene stope rasta ukupne robne razmjene, izvoza i uvoza roba. Povećanje izvozne tražnje i cijena pojedinih izvoznih proizvoda (metali i energenti) rezultirali su povećanjem bh. robnog izvoza od 17,4% u odnosu na prethodnu godinu. U kontekstu ostvarenog izvoznog rasta vrijedi istaći da je za razliku od prethodnih godina isti ostavren zahvaljujući povećanju izvoza roba u okviru više kategorija proizvoda odnosno većoj diverzifikaciji bh. izvozne ponude. Naime, već neko vrijeme u okviru bh. izvozne ponude primjetan je pad udjela tradicionalnih izvoznih proizvoda kao što su bazni metali i energenti u odnosu ostale proizvode što predstavlja prve znakove diverzifikacije bh. izvoza.²

Ovo povećanje izvoza, generalni viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji uz prisustvo cjenovnog efekta doveli su istovremeno i do povećanja robnog uvoza od 12,2% u odnosu na prethodnu godinu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza roba za posljedicu su imali nominalno povećanje robnog deficita, međutim ako se ima u vidu i značajan rast cijena skoro sa sigurnošću se može konstatovati da je robni deficit u 2017. godini stagnirao u realnom smislu. Ako se ovome pridoda pozitivan bilans u domenu izvoza usluga, rast novčanih priliva iz inostranstva, te pozitivan trend rasta direktnih stranih ulaganja sa sigurnošću se može zaključiti da je vanjski sektor obilježio 2017. godinu kada su u pitanju ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini.

¹EU Candidate & Potential Candidate Countries' Economic Quarterly (CCEQ), 4th Quarter 2017, TECHNICAL PAPER 022 | JANUARY 2018.

² Prema podacima BHAS-a udio mineralnih proizvoda (energenti) i baznih metala u ukupnom bh. robnom izvozu smanjen je sa 15,4% i 15,8% u 2010. godini, na 8% odnosno 10% u 2017. godini.

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

Nastavljen trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje iz prethodne godine

Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2017. godinu u Bosni i Hercegovini je ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu i bio je praćen povećanjem broja zaposlenih lica u okviru iste (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2017. godine", 20.01.2018.)

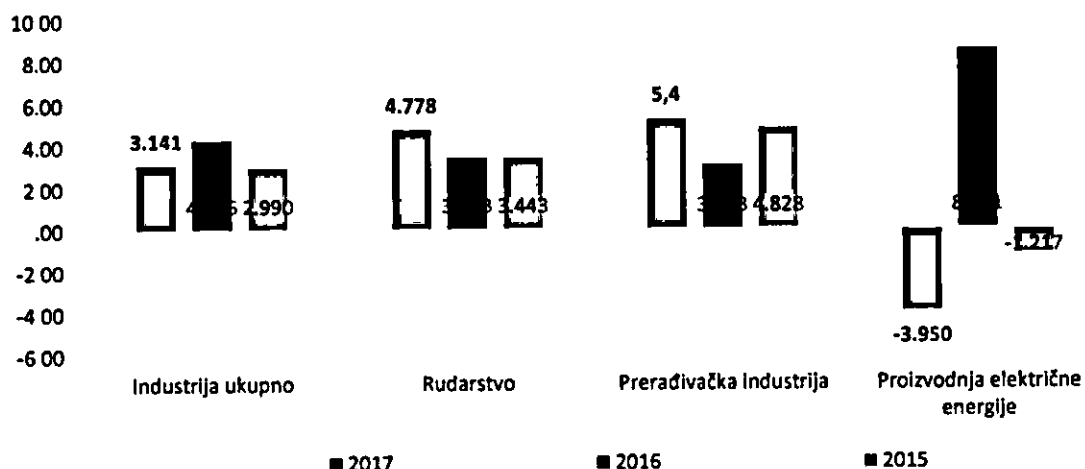
Prerađivačka industrija ključni generator povećanja proizvodnje i zaposlenosti

Ovo pretstavlja nastavak trenda rasta iz prethodne godine i uglavnom je posljedica povoljnog međunarodnog ekonomskog okruženja kako u zemljama EU, tako i u zemljama regiona.

Pad proizvodnje električne energije

Međutim, vrijedi također istaći da je ostvarena stopa rasta nešto niža u odnosu na stopu rasta iz prethodne godine (2016/2015 4,3%), što je isključivo posljedica slabljenja proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije na godišnjem nivou od oko 4%. Naime, tokom 2017 godine nepovoljni hidrološki uslovi doveli su do smanjenja proizvodnje u hidroelektranama od preko 30%, što je bio i ključni razlog pada ukupne proizvodnje električne energije u BiH.

Grafikon 2: Kretanje Industrijske proizvodnje u BiH u 2017. godini po sektorima

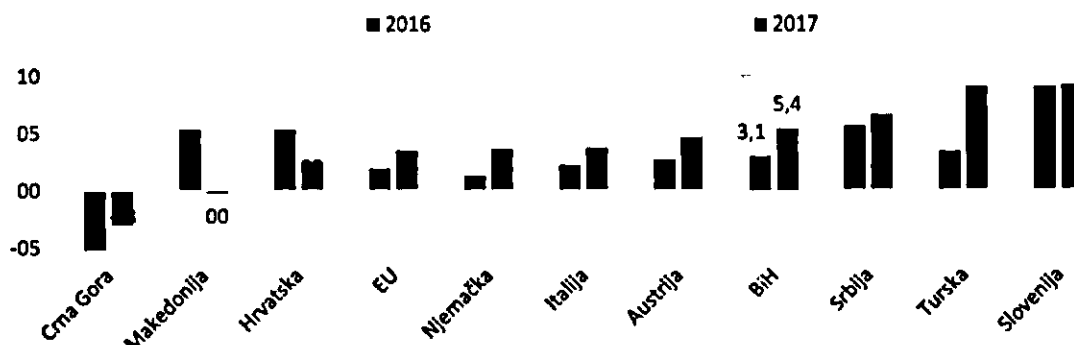
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prerađivačka industrija

Prerađivačka industrija koja ima viši stepen diverzifikacije proizvoda i izvozne orijentacije zabilježila je povećanje proizvodnje od 5,4% u odnosu na prethodnu godinu, što je više u odnosu na rast 2016/2015. godina kada je ostvaren rast od 3,1%. Povoljno eksterno okruženje, povećanje cijena pojedinih izvoznih proizvoda predstavljali su ključne determinate stvarenog rasta. Posmatrano po granama, najznačajnija povećanja proizvodnje a samim tim i doprinosi rastu su zabilježena u okviru proizvodnje tekstila 17,2%, mašina i uređaja 15,1%, hemikalija i hemijskih proizvoda 13%, električne opreme 12,5%, kao i gotovih metalnih proizvoda i baznih metala od oko 11,6% odnosno 5%. S druge strane, smanjenje u proizvodnji nemetalnih materijala od oko 15% je razumljivo obzirom na ne tako impresivne rezultate u sektoru građevinarstva. Tokom posmatranog perioda smanjenje je zabilježeno u okviru proizvodnja rezervnih dijelova za automobile od oko 7%, i u okviru proizvodnje namještaja

15% iako je izvoz u okviru ove kategorije uvećan. Pregled kretanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji u 2017. godini po zemljama prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 3: Kretanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije u 2017. godini po zemljama

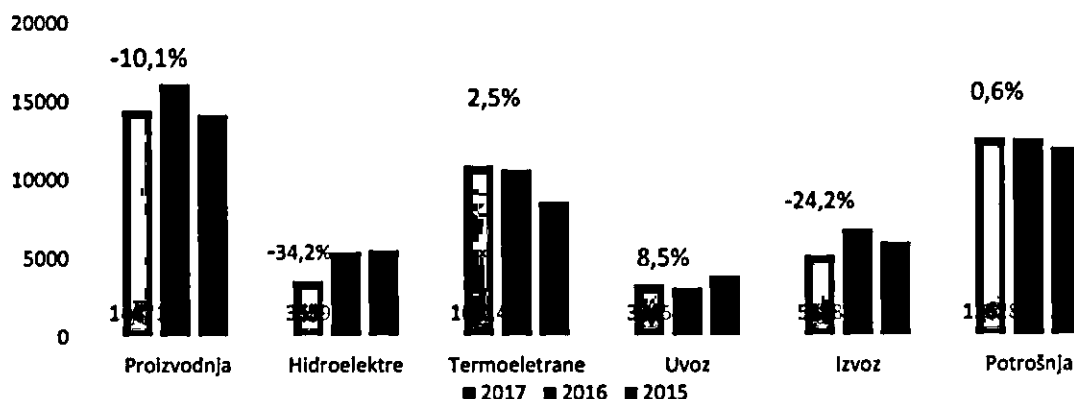
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i Eurostat

Energetski sektor

Energetski sektor koji uključuje proizvodnju električne energije, rudarstvo, te proizvodnju nafte i koksa čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH i predstavlja važan oslonac njene stabilnosti. Međutim, poslovni rezultati u domenu proizvodnje električne energije u 2017. godini su bili ispod prošlogodišnjeg nivoa što je spriječilo da BiH ostvari višu stopu ukupne industrijske proizvodnje. Tako je prema podacima BHAS-a ukupna proizvodnja električne energije u 2017. godini iznosila 15851 Gwh što predstavlja smanjenje od 10% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatra li se detaljnije struktura proizvodnje vidljivo je da je ovo smanjenje posljedica pada proizvodnje u okviru hidroelektrana od oko 35%, tako da ni povećanje proizvodnje u okviru termoelektrana od 2,5% nije bilo dovoljno da se iskompenziraju ovi gubici.

Kao rezultat slabijih rezultata u proizvodnji tokom 2017. godine došlo je do smanjenja izvoza električne energije od oko 25% (posmatrano u fizičkim jedinicama), dok je uvoz povećan za 8,5% a potrošnja blago rasla za 0,6%. S druge strane, proizvodnja u bh. rudnicima u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu uvećana za za oko 5% što je posljedica povećanja proizvodnje u rudnicima uglja, ruda i kamena dok je proizvodnja u okviru rudnika metalne rude stagnirala kao što je to bio slučaj i sa proizvodnjom naftnih derivata i koksa.

Grafikon 4: Pregled kretanja u sektoru za proizvodnju električne energije u 2017. godinu

Izvor: Agencija za statistiku BiH (kratkoročni pokazatelji energetske statistike)

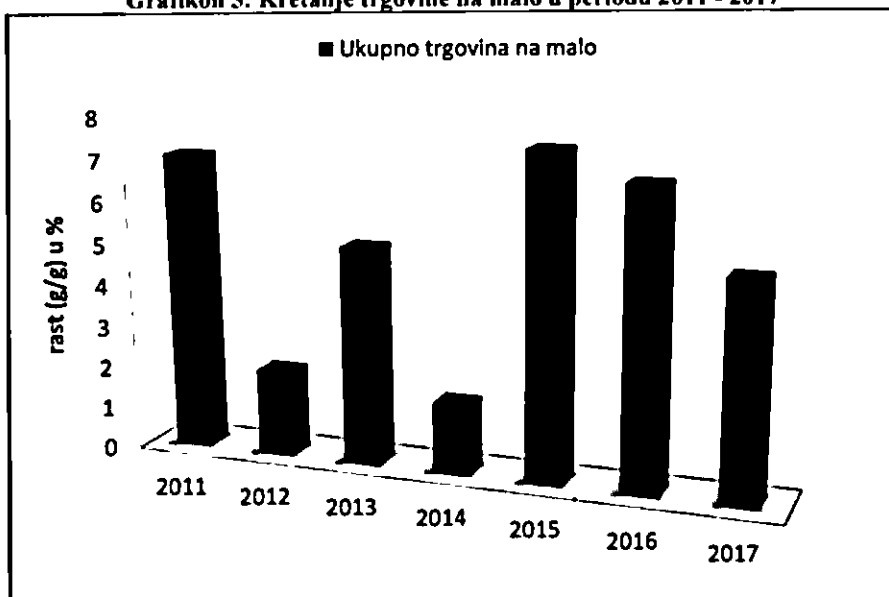
Maloprodaja

Stopa realnog rasta prometa trgovine na malo 5,1%

Prema zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH u 2017. godini realni rast prometa trgovine na malo ostvario je godišnji stopu rasta od 5,1% (g/g) (evidentno je da je u poređenju sa prethodnom godinom došlo do realnog smanjenja ukupnog prometa trgovine na malo za 1,9 p.p.), dok je nominalni rast iznosio 5,7%. Ovaj rast je rezultat realnog povećanja trgovine motornim gorivima od 5% i ostale trgovine na malo od 5,2%.

Kada se posmatraju komponente u okviru ostale trgovine na malo primjetan je rast prometa hranom, pićem i duhanom od 4,5% u nespecijalizovanim, te pad od 2,3% u specijalizovanim prodavnicama. Svi dole navedeni podaci se odnose na realne stope promjene.

Grafikon 5: Kretanje trgovine na malo u periodu 2011 - 2017

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U okviru prometa neprehrambenim proizvodima koji su također zabilježili rast od 4,1% (g/g), najznačajniji rast prometa ostvaren je u okviru kategorije štandova i tržnica koji je udvostručen u odnosu prethodnu godinu. Pored toga rast od 6,4% je zabilježen kod prometa ostalom opremom za domaćinstva u specijalizovanim prodavnicama, rast od 8,6% trgovinom ostalom robom u s.p. te porast od 5,2% trgovine izvan prodavnica, štandova i tržnica.

U domenu tekstila, odjeće, obuće i proizvoda od kože promet je rastao stopom od 16,5%, u trgovini namještajem, rasvjetom i električnim aparatima za domaćinstvo ostvaren je rast od 7,8%. Skromniji rast je ostvaren u kategorijama apoteka i trgovina medicinskim i kozmetičkim preparatima sa rastom od 1,9% te trgovina na malo knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima gdje je zabilježen rast od 3,3%. Negativna stopa rasta je ostvarena kod prometa na malo u tri kategorije: trgovina informacijsko komunikacijskom opremom (6,9%), trgovina proizvodima za kulturu i rekreaciju (4,1%) te promet sportskom opremom, igrama i igračkama (10,1%).

Građevinarstvo

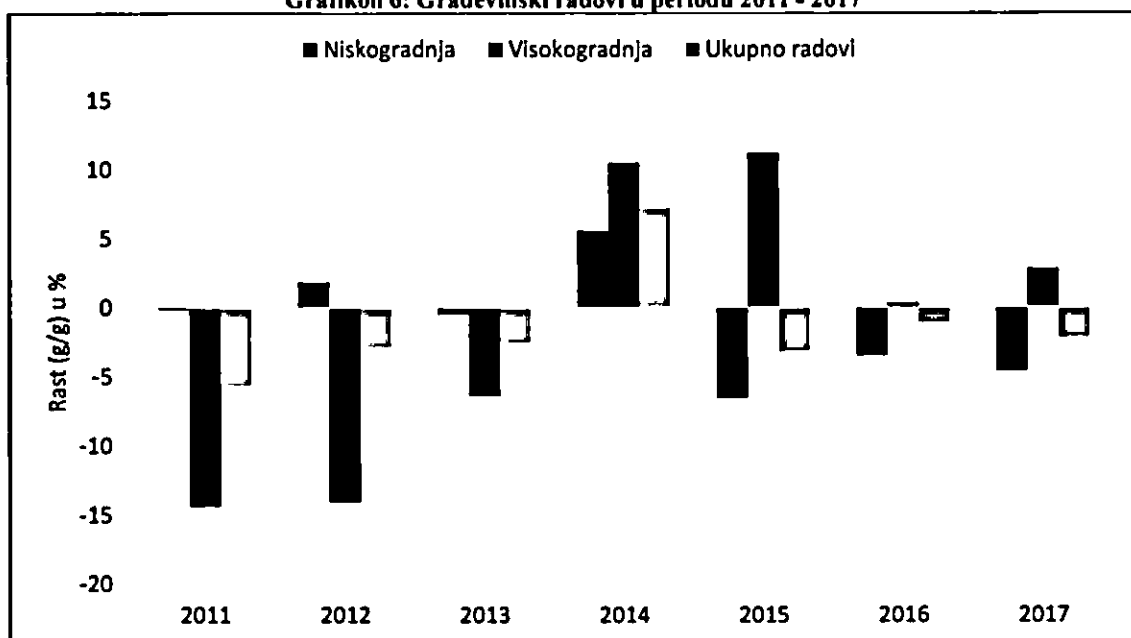
Smanjene građevinskih radova usljed manjeg obima radova u niskogradnji

Prema zvaničnim podacima Agencije za statistiku BiH građevinski radovi su 2017. godine bili za 2,2% niži u odnosu na prethodnu godinu. Razlog ovom smanjenju stope rasta sektora građevine leži u činjenici da je niskogradnja zabilježila pad od 4,6% (iako je visokogradnja porasla za 2,8%).

Time je zapravo nastavljen negativan trend niskogradnje započet u drugom kvartalu 2015. godine uglavnom kao posljedica smanjenja javnih radova i ulaganja u cestovnu infrastrukturu.

Ovo je bilo nakratko zaustavljeno u drugom tromjesečju 2016. godine, ali je nažalost ovaj negativni trend nastavljen tako da je u sva četiri kvartala 2017. godine ostvarena negativna stopa rasta (Q1 7,1%, Q2 4,2%, Q3 3,5%, Q4 3,8%).

Grafikon 6: Građevinski radovi u periodu 2011 - 2017

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prvi kvartal u visokogradnji je bio obilježen relativnom stagnacijom (-0,6%), dok je do porasta građevinskih radova u visokogradnji došlo u preostala tri kvartala. Tako da je u drugom kvartalu ostvaren rast od 3%, trećem 4,7% te četvrtom kvartalu rast od 3,8%.

Broj završenih stanova u 2017. godini bio je manji za 4,1% u odnosu na prošlu godinu, dok je broj nezavršenih stanova bio 0,2% manji u odnosu na isti period prošle godine. Porast izdatih odobrenja za građenje od 9,9% u 2017. (g/g) ukazuje na mogući rast građevinskih radova u skorijoj budućnosti.

Tržište rada u BiH

Rast broja zaposlenih lica u BiH u 2017. godini. Najznačajniji porast broja zaposlenih lica u djelatnostima industrije, trgovine, hotela i restorana. Smanjena stopa nezaposlenosti.

Skroman realni rast prosječne plate i penzije u BiH.

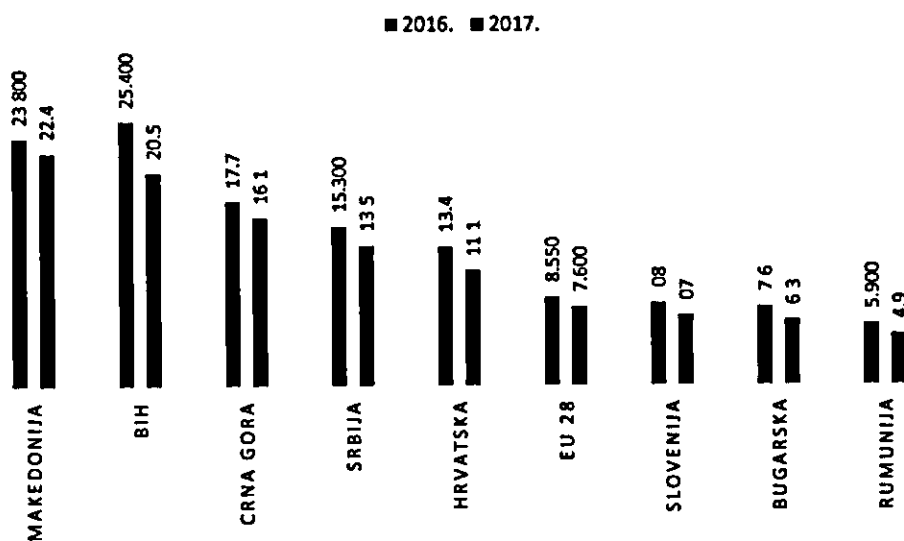
Zaposlenost

U 2017. godini na tržištu rada u zemalja EU registrovane su niže stope nezaposlenosti u poređenju sa 2016. godinom.

Prosječna stopa nezaposlenosti u EU 28 je u posmatranoj godini bila najniža od 2009. godine i postepeno dostiže nivo neposredno prije ekonomske krize (u 2008. godini je iznosila 7%).

Anketna stopa nezaposlenosti u BiH kao i stope nezaposlenosti zemalja u okruženju takođe su bile niže u 2017. godini u poređenju sa prethodnom godinom (grafikon ispod). Međutim, evidentno je da je stopa nezaposlenosti u BiH i dalje jedna od najvećih u regionu (osim Makedonije).

Grafikon 7: Anketna stopa nezaposlenosti - poređenje³

Izvor: Eurostat, Agencije za statistiku posmatranih zemalja

U većini zemalja u regionu prosječna neto plata je nominalno uvećana u poređenju sa prethodnom godinom uz sporiji realni rast zbog inflacije (tabela ispod). Najveća prosječna neto plata u 2017. godini među zemljama u poređenju bila je u Sloveniji, a najniža neto plata registrovana je u Makedoniji.

³ Periodi provođenja ankete o radnoj snazi se razlikuju među zemljama. Za EU 28 i zemlje EU podaci su prosjek godine. Za Crnu Goru, Srbiju i Makedoniju podaci se odnose na prosjek četiri kvartala. U BiH anketa o radnoj snazi se sprovodi jednom godišnje.

Tabela 1: Prosječne neto⁴ plate u 2017. godini, poređenje (g/g)

	Prosječna neto plata (u €)	Nominalni rast prosječne neto plate	Realni rast prosječne neto plate
Slovenija	1.062	3,1%	1,7%
Hrvatska	806	5,3%	4,2%
Rumunija	512	14,2%	13,0%
Crna Gora	510	2,2%	-0,2%
BiH	435	1,5%	0,2%
Srbija	405	3,9%	0,9%
Makedonija	373	2,6%	1,2%

Izvor: Agencije za statistiku posmatranih zemalja, DEP kalkulacije

Zaposlenost

Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u periodu I-XII 2017. godine iznosi 746,3 hiljada što je za 2,8% više u odnosu na isti period prethodne godine.⁵ Međutim, ukupna radna snaga u BiH u istom periodu je smanjena za 0,9% g/g zbog intenzivnijeg smanjenja broja registrovanih nezaposlenih lica.⁶ Broj zaposlenih lica u I-XII 2017. godine je uvećan u oba bh. entiteta sa stopama rasta u FBiH 2,2% g/g, a u RS 2,9%⁷ što ukazuje da su oba bh. entiteta doprinijela povećanju broja zaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih u FBiH je iznosio 467,9 hiljada, a u RS 260,6 hiljada.

Iako je broj zaposlenih lica u BiH uvećan u gotovo svim područjima djelatnosti, najznačajniji rast bio je u oblasti industrijske proizvodnje, trgovine, hotela i restorana. Rast obima proizvodnje u prerađivačkoj industriji (detaljnije u poglavlju Industrijska proizvodnja) pozitivno se odrazio na broj zaposlenih lica u ovoj djelatnosti. U periodu I-XII 2017. godine broj zaposlenih lica u području djelatnosti prerađivačke industrije uvećan je za 5,6% g/g. Visok nivo vanjskotrgovinske razmjene u 2017. godini uticao je na povećanje broja zaposlenih lica u području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala od 2,3% g/g, koja zajedno sa prerađivačkom industrijom zapošljava oko 38% od ukupno zaposlenih u BiH. Pored pomenutih djelatnosti značajan doprinos rastu broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (7,2% g/g, grafikon ispod).

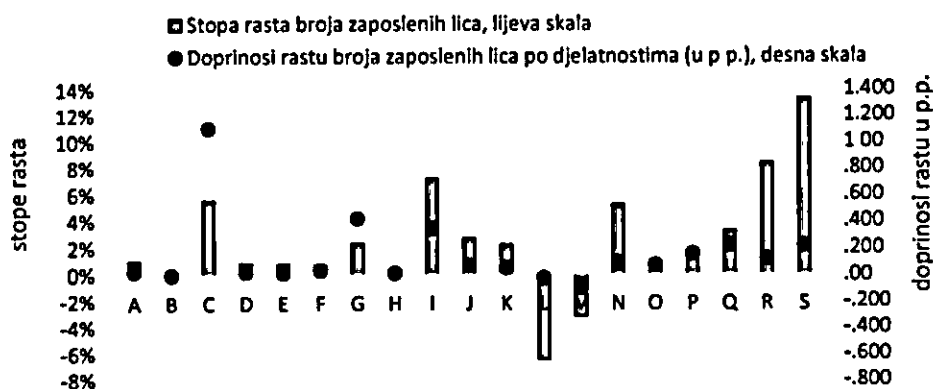
⁴ Prosječne neto plate su konvertovane u € u 16.04.2018. godine <http://www.xe.com>.

⁵ Privremeni podatak, stara metodologija. Izvor: BHAS. Na osnovu polugodišnjeg istraživanja s punim obuhvatom RAD-15, stanje 30. septembra 2017. godine, početkom decembra 2017. godine napravljena je korekcija objavljenih podataka o zaposlenima u pravnim osobama, dobivenih mjesečnim istraživanjem RAD-1. Stoga su podaci do septembra 2017. godine konačni, a za ostale mjeseci 2017. privremeni. Broj zaposlenih lica je predstavljen prema staroj metodologiji prikupljanja podataka zbog poređenja sa 2016. godinom (podaci o broju zaposlenih lica prema novoj metodologiji nisu dostupni za 2016. godinu). Broj zaposlenih lica u Ekonomskim trendovima od 2018. godine će biti predstavljen prema novoj metodologiji uz detaljno pojašnjenje.

⁶ Ukupnu radnu snagu čine zaposlena i nezaposlena lica.

⁷ Podatak o broju zaposlenih lica u 2017. godini u RS se odnosi na prosjek marta i septembra, jer Republički zavod za statistiku objavljuje podatke o broju zaposlenih u Republici Srpskoj samo za navedene mjeseci.

Grafikon 8: Broj zaposlenih lica - stope rasta g/g i doprinosi rastu po KD⁸ u 2017. godini

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Nezaposlenost

Uz rast broja zaposlenih lica, broj nezaposlenih lica u BiH se nastavio smanjivati progresivnom stopom u odnosu na prethodnu godinu naročito u drugoj polovini godine (u P1 -5,5% g/g, a u P2 -6,8% g/g). Prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH u periodu I-XII 2017. godine iznosio je 489,4 hiljada što je manje za 6,1% u odnosu na isti period prethodne godine.⁹ Smanjenju broja nezaposlenih lica u BiH doprinijela su oba entiteta. U FBiH prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 5,3% g/g i iznosi 358 hiljada, a u RS je smanjen za 8,8% g/g i iznosi 120,1 hiljada. Broj registrovanih nezaposlenih lica u 2017. godini najviše je smanjen u kategorijama NKV, KV i SSS, a od ukupno brisanih sa evidencije najveći broj je zbog zapošljavanja.¹⁰

Time je stopa registrovane nezaposlenosti smanjena za 2,2 p.p. u odnosu na prethodnu godinu i iznosi oko 39,6%¹¹. Anketna stopa nezaposlenosti u BiH u 2017. godini takođe je smanjena (4,9 p.p.) i iznosi 20,5%.

Plate

Prosječna neto plata u BiH u periodu I-XII 2017. godine iznosila je 851 KM i veća je za 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Zbog povećanja ukupnog nivoa cijena (inflacija) realni rast prosječne neto plate bio je znatno sporiji (0,2%) što je uticalo na kupovnu moć u BiH. Skroman rast prosječne neto plate u BiH u periodu I-XII 2017. godine rezultat je negativne nominalne stope rasta prosječne

⁸ Klasifikacija djelatnosti: A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo, B - Vađenje ruda i kamena, C - Prerađivačka industrija, D - Proizv. i snadbijev. el. energijom, gasom, parom i klimatizacija, E - Snadbijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G - Trgovina na veliko i malo, popravak motor. vozila i motocikala, H - Prevoz i skladištenje, I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), J - Informacije i komunikacije, K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja, L - Poslovanje nekretninama, M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti, N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, O - Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje, P - Obrazovanje, Q - Djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite, R - Umjetnost, zabava i rekreacija, S - Ostale uslužne djelatnosti.

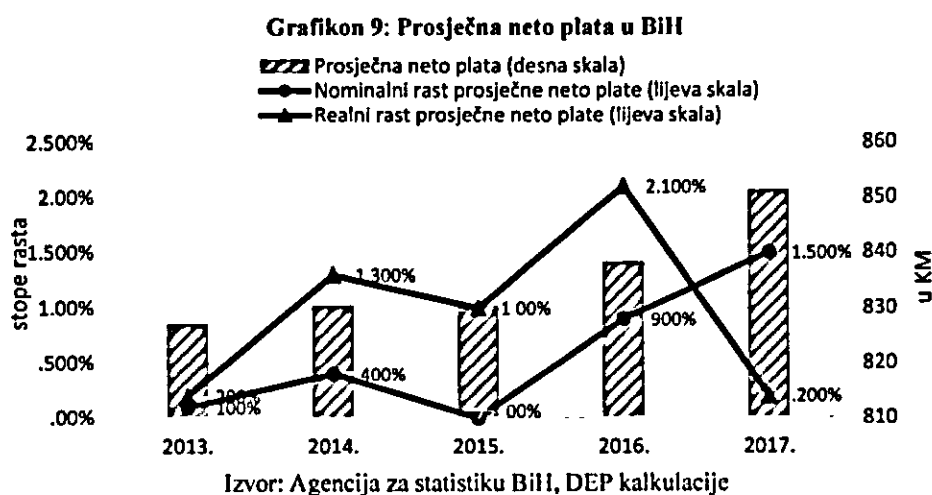
⁹ Poređenja radi, u 2016. godini prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 3,8% g/g.

¹⁰ U FBiH od ukupnog broja brisanih iz evidencije Zavoda za zapošljavanje oko 70% je zbog zapošljavanja, a u RS oko 54% je brisano zbog zapošljavanja.

¹¹ Podatak se odnosi na prosjek mjesečnih stopa nezaposlenosti u 2017. godini. Izvor: Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

neto plate u RS (-0,6% g/g), dok je u FBiH prosječna neto plata nominalno uvećana za 2,5% g/g. Prosječna neto plata u RS iznosi 831 KM, a u FBiH 860 KM.

Iako je u gotovo svim područjima djelatnosti prosječna neto plata u periodu I-XII 2017. godine uvećana u odnosu na prethodnu godinu, najveće stope rasta ostvarene su u područjima stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (nom. 12,6% g/g), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (7,5% g/g).¹² Međutim, zbog malog udjela zaposlenih u pomenutim djelatnostima u ukupnom broju zaposlenih njihov doprinos rastu prosječne neto plate bio je mali. S druge strane, u područjima djelatnosti koje zapošljavaju najviše lica u BiH (prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala) prosječna neto plata je rasla nešto sporijom stopom. Tako je u području prerađivačke industrije neto plata nominalno uvećana za 4,3% g/g uz brži rast neto plate u FBiH u poređenju sa neto platom u RS u ovom području. U periodu I-XII 2017. godine u okviru djelatnosti¹³ javne uprave, zdravstva i obrazovanja neto plata je u prosjeku uvećana za 0,4% g/g (uz negativan realni rast od -0,9% zbog inflacije). Dok su u FBiH u pomenutim djelatnostima prosječne neto plate uvećane g/g, u RS su smanjene (u poređenju sa prethodnom godinom), što je uticalo na negativnu stopu rasta prosječne neto plate u RS.

Penzije

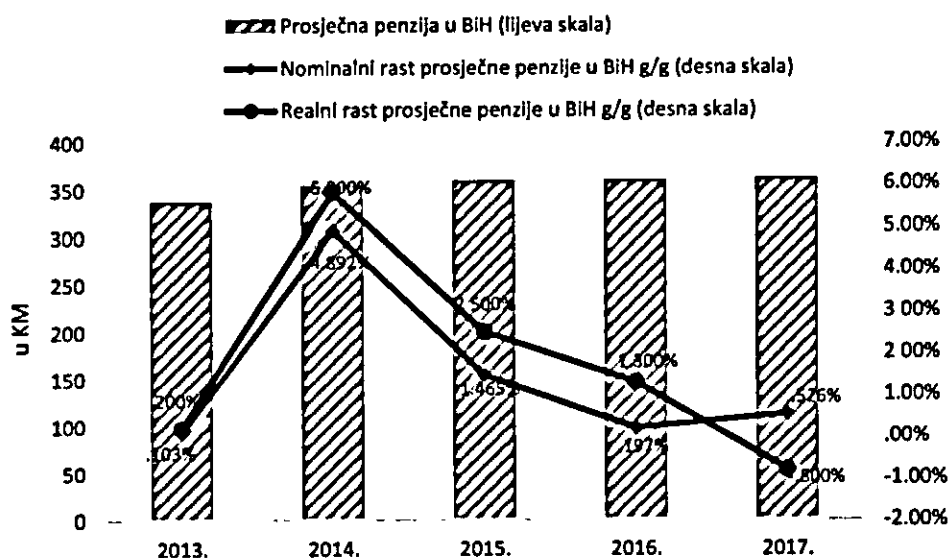
U periodu I-XII 2017. godine prosječan broj penzionera se uvećao u odnosu na isti period prethodne godine za 1,3% i iznosi 666,4 hiljada.¹⁴ Rast broja penzionera registrovan je u posmatranom periodu u oba bh. entiteta (FBiH 1,2% g/g i RS 1,3% g/g). Iako je istovremeno registrovan brži rast broja zaposlenih lica, što je uticalo na povećanje prihoda od doprinosa za PIO (deatalnije u poglavlju Javne finansije), odnos broja penzionera i zaposlenih lica je i dalje izrazito nepovoljan (1:1,1).

¹² Područje stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti obuhvata pravne i računovodstvene djelatnosti, upravljačke djelatnosti, arhitektonske i inženjerske djelatnosti, naučno istraživanje i razvoj, promocija (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta, prevodilačke, veterinarske djelatnosti itd. Područje administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti obuhvata djelatnosti iznajmljivanja i davanja u zakup (leasing), djelatnosti posredovanja u zapošljavanju, putničke agencije, organizatori putovanja, turoperatori i ostale rezervacijske usluge, zaštitne i istražne djelatnosti, usluge u vezi s upravljanjem i održavanjem zgrada te djelatnosti uređenja i održavanja zelenih površina, kancelarijske, administrativne i pomoćne djelatnosti itd.

¹³ Odnosi se na područja djelatnosti javne uprava i odbrane, obaveznog socijalnog osiguranja, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći (O, P, Q).

¹⁴ Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

Grafikon 10: Prosječna penzija u BiH

Izvor: Fond za PIO Republike Srpske, Federalni zavod za MIO/PIO, DEP kalkulacije

Prosječna penzija u BiH u periodu I-XII 2017. godine nije se značajno nominalno uvećala (0,5% g/g) i iznosi 361 KM.¹⁵ Ipak realni rast prosječne penzije bio je negativan (-0,8%) zbog inflacije. Penzije u oba bh. entiteta takođe su uvećane prosječnom nominalnom stopom rasta od 0,5%.

U FBiH prosječna penzija u periodu I-XII 2017. godine iznosila je 372 KM, a u RS prosječna penzija iznosi 344 KM. Od 01.10.2017. godine u RS penzije su vanredno usklađene i uvećane za 3%. Time je iznos najniže penzije u RS je uvećan i iznosi 179,7 KM.

U FBiH najniža penzija se nije mijenjala i iznosi 326,2 KM. U strukturi penzija i dalje najveći dio pripada starosnim penzijama, a potom porodičnim i invalidskim penzijama, uz postepeno povećanje udjela starosnih penzija.¹⁶

¹⁵ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Entitetske prosječne penzije se odnose na sve isplaćene penzije bez obzira na mjesto prebivališta penzionera.

¹⁶ U FBiH udio starosnih penzija na kraju 2017. godine iznosi oko 54%, a u RS oko 56%.

II JAVNE FINANSIJE

Prihodi od poreza (direktni i indirektni) su tokom 2017. godine ostvarili rast

Ukupna javna zaduženost BiH na kraju 2017. godine je smanjena

Centralna Vlada BiH za tri kvartala 2017. godine ostvarila suficit

Osnovne karakteristike BiH fiskalnog sektora u 2017. godini jesu rast ukupnih poreskih prihoda i smanjenje javne zaduženosti. Tokom 2017. godine, BiH je ukupno prikupila oko 14,2 milijarde KM javnih prihoda, po osnovu indirektnih i direktnih poreza, doprinosa i drugih prihoda. Navedni prihodi, u poređenju sa prethodnom godinom veći su za oko 973 miliona KM ili 7,4%. A tokom posmatrane godine, ukupna javna zaduženost je smanjena za 6,1% u poređenju sa prethodnom godinom.

Indirektni porezi

Naplaćeni prihodi. Ukupni prihodi od indirektnih poreza, ili bruto prikupljeni prihodi čine manje od 50% konsolidovanih BiH javnih prihoda. U toku 2017. godine, posmatrano kvartalno, bruto prihodi su ostvarivali i snažniji i sporiji rast, što je rezultiralo stopom rasta od 6,1% na kraju posmatrane godine.

Tokom 2017. godine ukupno je naplaćeno oko 7 milijardi KM bruto prihoda od indirektnih poreza. Takođe, tokom posmatrane godine i povrati sa JR su rasli nešto brže, dvocifrenom stopom. Tokom posljednjeg kvartala ta stopa je iznosila oko 27% g/g, što je prouzrokovalo smanjenje neto prihoda u istom kvartalu. Ovo je, na kraju dovelo do skromnog rasta neto prikupljenih prihoda od svega 3,5% g/g. Ukupni neto prihodi od indirektnih poreza su iznosili oko 5,7 milijardi KM. Najveći doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza, dali su prihodi po osnovu PDV-a (2,6 p.p.).

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2017 Struktura	2016	2017	2017 K1	2017 K2	2017 K3	2017 K4
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	4,5	6,1	3,5	8,2	10,1	2,5
Povrati	18,7	1,1	19,0	17,5	21,8	9,2	26,7
Neto prihodi - prikupljeno	81,3	5,2	3,5	0,6	5,4	10,3	-2,6
PDV	50,8	5,5	4,1	2,3	4,4	10,9	-1,2
Carine	3,8	3,5	8,4	10,4	11,6	7,8	4,7
Akcize	20,8	2,9	1,1	-3,4	5,8	9,4	-8,4
Putarine	5,4	12,2	6,6	4,2	12,2	7,1	2,9
Ostali prihodi	0,3	2,0	-2,1	-1,6	-0,4	5,4	-10,2
Neusklađeni prihodi	0,2	33,6	-32,6	...	-30,9	...	-30,2
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	4,3	6,2	4,1	8,2	14,7	2,3
Minimalne rezerve	19,0	1,3	18,9	17,3	20,8	14,8	25,0
Budžeti	81,0	4,9	3,6	1,4	5,6	14,7	-2,5
Servisiranje vanjskog duga	14,0	24,6	36,8	41,4	25,7	55,9	32,4
FBiH	9,0	24,0	36,4	44,2	25,4	52,1	32,8
RS	4,9	26,2	37,0	36,3	26,4	61,0	31,2
BD	0,1	-10,5	78,2	69,6	-0,2	197,2	75,7
Raspodjeljeno nakon servisa	67,1	2,5	-1,4	-3,0	1,9	10,0	-9,2
Institucije BiH	10,7	0,0	0,0	0,8	-0,8	-0,7	0,8
FBiH	36,1	2,4	-1,1	-3,5	3,7	12,7	-11,4
RS	17,9	3,7	-3,5	-4,9	-0,6	10,2	-11,2
BD	2,4	6,0	2,9	0,5	6,7	11,9	-4,3

Izvor: UIO BiH

Porez na dodatu vrijednost. Porez na dodatu vrijednost je učestvovao u strukturi prihoda od indirektnih poreza sa preko 60%. U strukturi samog PDV-a, PDV obračunat na uvoz učestvuje sa preko 60%. Zajedno sa prihodima od uvoznih akciza, uvozni PDV generira oko 72% ukupnih prihoda od indirektnih poreza. Porast uvoza, tokom 2017. godine, doveo je do rasta prihoda od uvoznog PDV-a, što se automatski odrazilo na ukupne prihode od indirektnih poreza. Jer, kao što je ranije spomenuto, najznačajniji doprinos rastu ukupnih prihoda, potiče upravo od prihoda po osnovu PDV-a.

U 2017. godini, po osnovu PDV-a UIO BiH je prikupila oko 4,9 milijardi KM bruto prihoda, odnosno 3,6 milijarde KM neto prihoda. U poređenju sa prethodnom godinom, navedeni bruto prihodi su rasli za 7,8%, dok su neto prihodi od PDV-a za oko 4,1% viši. Prema podacima iz državne prijave BiH¹⁷, prihodi od PDV-a bilježe rast od 4% i to zahvaljujući rastu prihoda od uvoza roba i usluga od 11,4% g/g, dok su naplaćeni prihodi iz prometa domaćih roba i usluga smanjeni za 24,7% g/g.

Akcize. U pogledu akciza, sa početkom godine, nastavljeno je sa harmonizacijom akciznih stopa duvanskih prerađevina sa EU standardima.¹⁸ A takođe, u decembru mjesecu je usvojen i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u BiH.¹⁹ Usvajanjem ovog Zakona, usvojeni su određeni prateći akti iz domena akcizne politike. Primjenom navedenog zakona uvodi se novi akcizni proizvod - biogoriva i biotečnosti, kao i novi naftni derivat kao akcizni proizvod - tečni naftni plin (za pogon motornih vozila).²⁰ Sredstva prikupljena uvećanjem putarina, prema novom zakonu, biće namjenjena za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u BiH.

Po osnovu akciza tokom 2017. godine, ukupno je prikupljeno oko 1,5 milijardu KM neto prihoda, što predstavlja povećanje od svega 1,1% u poređenju sa prethodnom godinom. Prihodi od uvoznih akciza su uvećani za oko 3,7% g/g (nafta i naftni derivati, duvan i duvanske prerađevine, ostale uvozne akcize), dok su akcize iz domaćeg prometa smanjenje za 5,2% g/g.

¹⁷ Podaci o PDV-u su preuzeti iz Državne prijave UIO, koja prikazuje neto PDV prihode na obračunskoj osnovi.

¹⁸ "Službeni glasnik BiH", broj 84/16. Odlukom je definisano da se od 01.01.2017. godine, na cigarete i duvan za pušenje plaća sljedeća akciza i to :

1. akciza na cigarete - minimalna akciza (proporcionalna+posebna) iznosi 2,42 KM za pakovanje cigareta od 20 komada:

- *proporcionalna akciza po stopi od 42% na osnovicu utvrđenu u skladu sa članom 15. stav (1) tačka b) Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14 i 60/14) i*
- *posebna akciza u iznosu od 67,50 KM za 1.000 komada, odnosno 1,35 KM za pakovanje od 20 komada.*

2. akciza na duvan za pušenje u iznosu od 96,80 KM po kilogramu.

¹⁹ („Službeni glasnik BiH“ br. 91 od 26.12.2017.

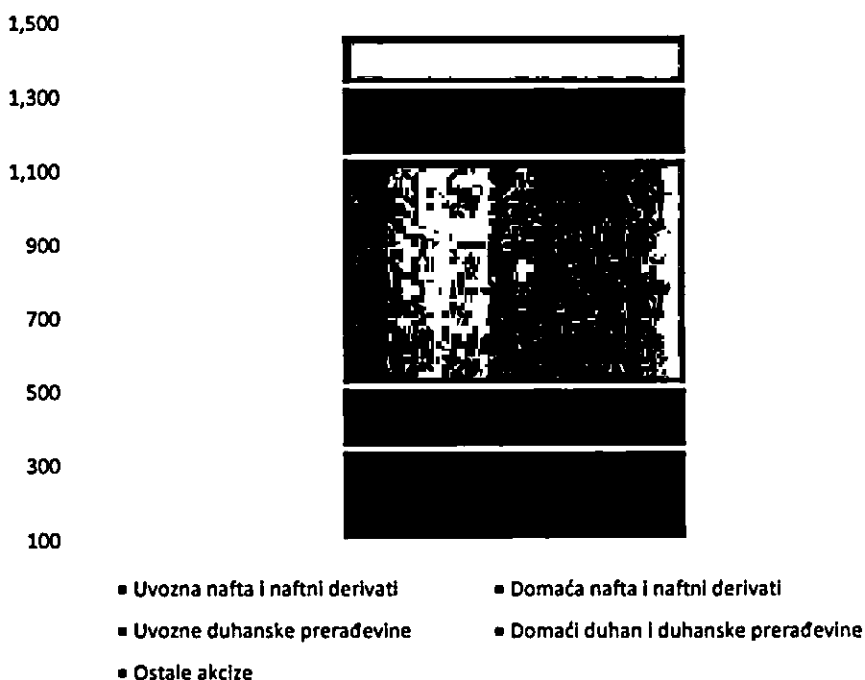
²⁰ Izmjenama i dopunama Zakona o akcizama povećana je akciza na lož ulje (EL i LS) sa ranijih 0,30 KM na 0,45 KM. Akciza na tečni naftni plin za pogon motornih vozila propisana je u iznosu 0,00 KM a akciza na biogoriva i biotečnosti u iznosu 0,30 KM/litri proizvoda.

Navedenim izmjenama Zakona putarina kao vrsta indirektnog poreza plaća se na sljedeće akcizne proizvode:

- motorni benzini, uključujući i bezolovni, nezavisno od oktanske vrijednosti i komercijalnog naziva,
- dizel goriva i ostala plinska ulja,
- tečni naftni plin za pogon motornih vozila, i
- biogoriva i biotečnosti.

Putarina na sve navedene proizvode plaća se u iznosu od 0,15 KM po litru proizvoda za puteve i 0,25 KM po litru proizvoda za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva (ukupno 0,40 KM za putarine), osim tečnog naftnog plina za pogon motornih vozila na koji se oba pomenuta iznosa putarine plaćaju po kilogramu.

Grafikon 11: Struktura prihoda od akciza

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Carine. Prihodi od carina tokom 2017. godine su iznosili 269 miliona KM, što je za 8,4% više nego u prethodnoj godini.

Putarine. Po osnovu putarina tokom 2017. godine, prikupljeno je 838 miliona KM ili 6,6% više nego u 2016. godini.

Raspoređeni prihodi. Kao što je ranije spomenuto, povrati sa JR UIO su ostvarili rast od 19% g/g, čime su umanjili kako neto prihodi od indirektnih poreza, tako i sredstva namjenjena za raspodjelu krajnjim korisnicima. Nakon izdvojenih 1,3 milijarde KM prihoda u minimalne rezerve, odnosno za povrate sa JR UIO, preostalih 5,7 milijardi KM je raspodjeljeno krajnjim korisnicima (3,6% g/g).

Rast od 36,8% izdvajanja sredstava za servis vanjskog duga, umanjilo je za 1,4% g/g sredstva za krajnu budžetsku potrošnju. Od ukupno raspoređenog iznosa (servis vanjskog duga i krajnja budžetska potrošnja), FBiH je doznačeno za 4,6% više, RS 2,9% a BD 4,1%, dok su sredstva doznačena za finansiranje institucija BiH na identičnom nivou u odnosu na isti period prethodne godine.

Direktni porezi

Ukupni prihodi od direktnih poreza, doprinosa i drugi prihodi prikupljeni od strane entitetskih poreskih uprava čine više od 50% konsolidovanih BiH javnih prihoda.

Na BiH nivou u 2017. godini ukupno je prikupljeno za oko 568 miliona KM više prihoda ili za 8,6% više nego prethodne godine. Rast je zabilježen kod svih kategorija prihoda u oba entiteta.

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH Jan-dec		RS Jan-dec			BiH Jan-dec			rast u %
	miliona KM		rast u %	miliona KM		rast u %	miliona KM		
	2016	2017		2016	2017		2016	2017	
Direktni porezi	783,4	931,6	18,9	434,3	466,6	7,4	1.217,7	1.398,2	14,8
<i>Porez na dohodak</i>	371,8	406,0	9,2	216,1	234,3	8,4	587,9	640,4	8,9
<i>Porez na dobit</i>	246,5	357,9	45,2	181,4	192,9	6,3	428,0	550,8	28,7
<i>Porezi građana</i>	163,6	166,1	1,6	36,7	39,4	7,4	200,3	205,5	2,6
<i>Ostali porezi</i>	1,5	1,5	1,2	0,0	0,0	0,0	1,5	1,5	1,2
Takse, kazne i naknade	648,7	690,3	6,4	350,6	395,7	12,9	999,3	1.086,1	8,7
Doprinosi	2.993,5	3.192,9	6,7	1.375,5	1.476,6	7,4	4.369,0	4.669,5	6,9
<i>PIO</i>	1.647,8	1.765,0	7,1	757,2	798,8	5,5	2.405,0	2.563,8	6,6
<i>Zdravstvo</i>	1.208,6	1.282,2	6,1	518,8	572,1	10,3	1.727,4	1.854,3	7,3
<i>Nezaposleni</i>	137,1	145,7	6,3	38,4	40,7	6,1	175,4	186,4	6,3
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	56,9	60,2	5,9	56,9	60,2	5,9
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	4,3	4,8	11,4	4,3	4,8	11,4
UKUPNO	4.425,6	4.814,8	8,8	2.160,4	2.339,0	8,3	6.586,0	7.153,8	8,6

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Direktni porezi. Prihodi od direktnih poreza su prikupljeni u iznosu od oko 1,4 milijarde KM što je za 14,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Najznačajniji direktni porezi su porez na dohodak i porez na dobit. Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti. Po osnovu poreza na dohodak je prikupljeno oko 8,9% više nego u istom periodu prethodne godine. Od poreza na dobit je prikupljeno za 28,7% g/g više.

Prihodi od doprinosa. Tokom decembra mjeseca 2017. godine u RS je donijet novi Zakon o doprinosima²¹, koji stupa na snagu sa početkom naredne godine. Ovim Zakonom izmjenjene su stope doprinosa i proširena je osnovica za doprinose, gdje je zbirna stopa doprinosa ostala nepromjenjena. Takođe, u RS je donijet i Zakon o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu, koji je takođe na snazi sa početkom 2018. godine.²² U FBiH je od decembra mjeseca 2017. godine na snazi izmijenjeni Zakon o unutrašnjoj trgovini u FBiH kojim je propisano da svaki korisnik koji prodaje robu na stolovima i tezgama mora biti registrovan kao trgovac-pojedinac kod nadležnih organa a samim tim i da plaća određene obaveze (porez na dohodak i doprinose za PIO)²³. Takođe, ovim zakonom uvećani su i iznosi kazni za trgovce (pravna lica) ukoliko se ne budu pridržavali odredbi zakona.

²¹ „Službeni glasnik RS“, br. 114/17. Doprinosi će se obračunavati po stopama: PiO 18,5%, zdravstveno osiguranje 12%, osiguranje od nezaposlenosti 0,8% i za dječiju zaštitu 1,7%. Zbirna stopa doprinosa ostala je nepromjenjena (33%), ali je stopa doprinosa uvećana za 0,2% (sa 1,5% na 1,7%) za koliko je stopa doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti umanjena (sa 1,0% na 0,8%). Što se tiče proširenja osnovice za obračun doprinosa, novim zakonom obuhvaćana su li lica koja su zaposlena po osnovu ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova.

²² Uz navadeni Zakon dato je i Uputstvo o načinu prikupljanja i uplata sredstava u Fond: 1. budžeta RS u iznosu od 0,025% ostvarenih poreskih i neporeskih prihoda u prethodnoj fiskalnoj godini, umanjениh za iznos doprinosa za socijalno osiguranje; 2. posebnog doprinosa za solidarnost na teret budžetskog korisnika, javnih preduzeća, ustanova, organa uprave, upravnih organizacija u iznosu od 5% cijene kupljenog službenog putničkog vozila, osim vozila MUP-a i zdravstvenih ustanova; 3. posebnog doprinosa za solidarnost od 0,25% neto plate zaposlenih lica u RS, 4. budžeta opština i gradova u iznosu od 0,025% ostvarenih poreskih i neporeskih prihoda ostvarenih u prethodnoj poreskoj godini; 5. donacija privrednih društava, preduzetnika i pojedinaca, 6. ostalih sredstva.

²³ „Službene novine FBiH“ br. 79/17. Najznačajnije izmjene se odnose na: 1. uvođenje mogućnosti obavljanja trgovinske djelatnosti sa statusom „trgovca pojedinca“ (fizičkog lica koje obavlja djelatnosti trgovine isključivo

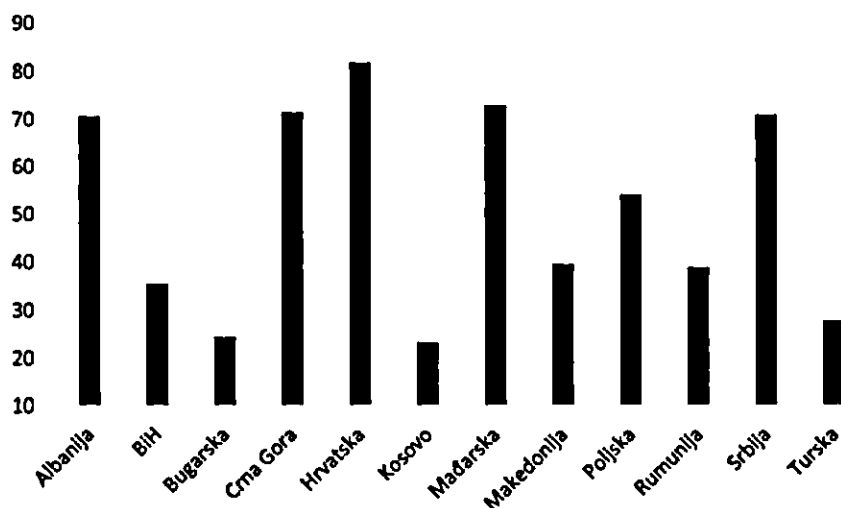
Po osnovu doprinosa, u toku 2017. godine ukupno je uplaćeno oko 4,7 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, prihodi od doprinosa su ostvarili rast od 6,9%. Najznačajnije kategorije doprinosa su doprinosi za PiO i zdravstveno osiguranje, koji zajedno čine 91% prihoda od doprinosa, odnosno 66% ukupnih prihoda kod poreskih uprava.

Ostali prihodi. Prihodi od taksi, kazni i naknada tokom 2017. godine su takođe veći u odnosu na prethodnu godinu i to za 8,7%. Tokom posmatrane godine, prikupljeno je oko 1,1 milijardu KM prihoda po ovom osnovu. Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korišćenje šuma, naknada za korišćenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću, različite administrativne takse).

Javni dug

Na kraju 2017. godine, prema preliminarnim podacima MFT BiH, javna zaduženost BiH je dostigla iznos od oko 11,3 milijarde KM. U poređenju sa prethodnom godinom, javni dug je smanjen za 6,1%. Takođe, javni dug kao udio u BDP-u je na kraju 2017. godine (u 2016. godini iznosio 39,2% BDP-a) smanjen za 3,5 p.p..

Grafikon 12: Udio javne zaduženosti u BDP-u Evropskih zemalja u razvoju u 2017. godini

Izvor: MFT BiH, DEP BiH, IMF

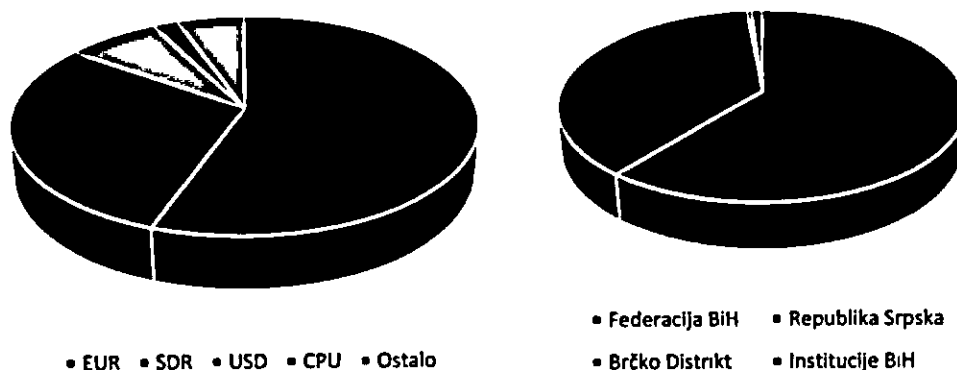
Na grafikonu iznad prikazane su Evropske zemlje u razvoju. Na kraju 2017. godine, BiH se nalazila ispod prosjeka prikazanih zemalja (koji je iznosio oko 51% BDP-a), sa učešćem od 35,7% BDP-a. BiH i dalje spada u umjereno zaduženu zemlju. A u poređenju sa posmatranim zemljama se nalazi u „zlatnoj sredini“.

Vanjski javni dug. Prema preliminarnim podacima, vanjski javni dug se tokom 2017. godine, smanjio za 8,0% u poređenju sa prethodnom godinom. Stanje vanjskog duga na kraju 2017. godine je iznosilo oko 7,9 milijardi KM. U strukturi vanjskog duga, prema periodu nastanka obaveze dominira novi dug sa preko 85%. U strukturi vanjskog duga, prema kreditorima, oko 82% ukupnog novog duga se odnosi

ličnim radom na osnovu rješenja nadležnog organa) na prodajnom mjestu van prodavnice; 2. što se tiče školske spreme, trgovac pojedinac mora imati završenu najmanje osnovnu školu, dok je za obavljanje trgovinske djelatnosti u okviru pravnog lica i samostalne trgovinske radnje obavezna najmanje SSS; 3. trgovac pojedinac će morati voditi poslovne knjige; 4. trgovac pojedinac promet neće morati evidentirati putem fiskalne kase;

na kredite uzete kod Svjetske banke, Evropske investicione banke (EIB), MMF-a, EBRD-a i Evropske komisije. Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima prikazana je na grafikonu ispod.

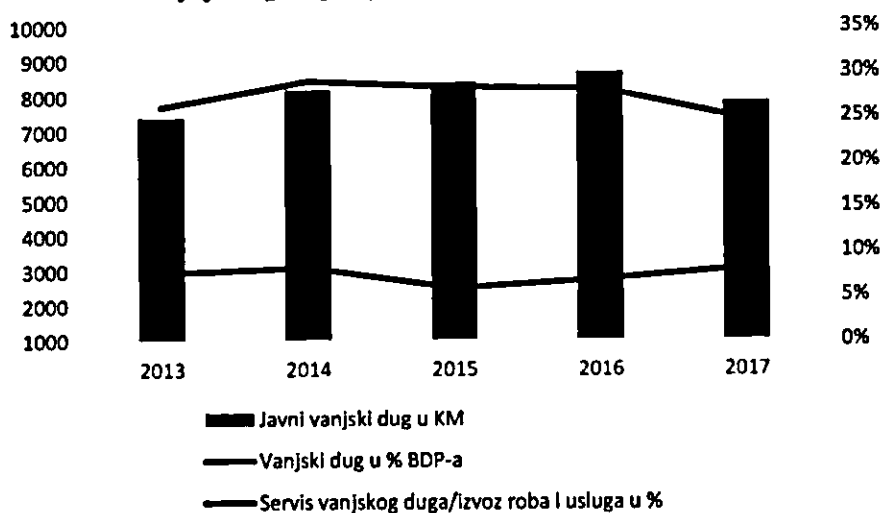
Grafikon 13: Struktura vanjskog duga prema valutama i nosiocima

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

U toku 2017. godine, povučeno je oko 513 miliona KM novih kreditnih sredstava što predstavlja smanjenje od 27% u poređenju sa prethodnom godinom. Oko 2,2 miliona KM penala je plaćeno po osnovu angažovanih, a ne povučenih sredstava, u toku 2017. godine. Oko 43% tih sredstava čini plaćene „commitment fee“ prema MMF-u za prošireni aranžman (EEF), koja će biti refundirana kako se budu povlačile nove tranše.²⁴

Grafikon 14: Stanje javnog vanjskog duga, udio u BDP-u i servisiranje vanjskog duga

Izvor: MFT BiH, DEP BiH, CB BiH

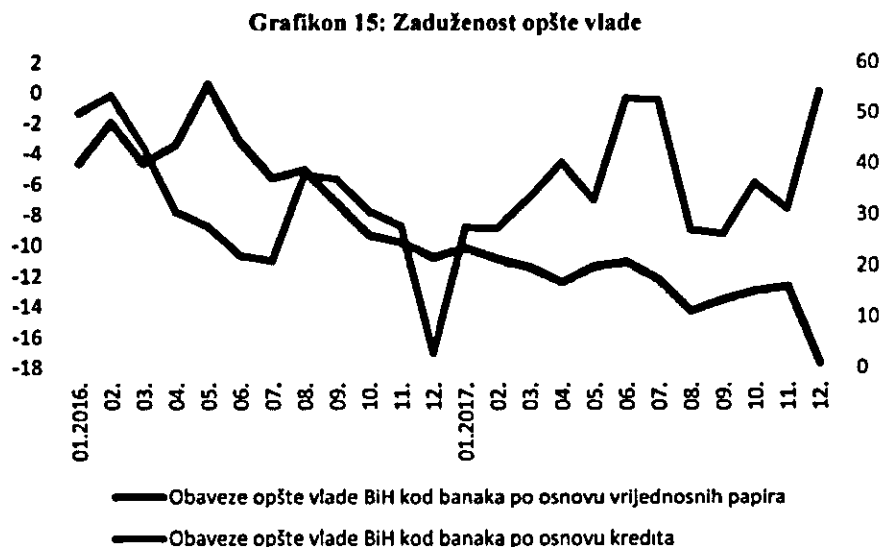
Tokom posmatrane godine, na servisiranje obaveza po osnovu vanjskog duga ukupno je utrošeno oko 983 miliona KM, što je za čak 36% više nego u 2016. godini. 88% ukupnih sredstava se odnosi na servis glavnice vanjskog duga, a ostatak na servisiranje kamata, provizija i ostalih bankarskih troškova. Od

²⁴ Commitment fee za aranžman EFF (Međunarodnog monetarnog fonda) plaćen je za period 07.09.2017. - 06.09.2018. godine. Osnovicu za obračun ovih troškova čine odobrene tranše koje nisu povučene do 07.09.2017. godine i tranše koje se planiraju povući do 06.09.2018. godine. Prilikom povlačenja bilo koje tranše koja je odobrena do 06.09.2018. iznos plaćenog commitment fee za tu tranšu bit će refundiran.

navedenog iznosa, 632,4 miliona KM ili 64% se odnosi na servisiranje duga FBiH, 341,6 miliona KM ili 35% RS, te 9,3 miliona KM ili 1% na servisiranje obaveza BD i Institucija BiH.

Unutrašnji javni dug. Unutrašnji dug BiH, na kraju 2017. godine je iznosio oko 3,5 milijardi KM, i manji je za 1,4% u odnosu na 2016. godinu. Posmatrano po nosiocima unutrašnjeg duga, smanjenje duga prisutno je u FBiH i BD, dok je u RS zabilježeno povećanje unutrašnjeg duga. Povećanje unutrašnjeg duga desilo se usljed povećanja unutrašnjeg zaduživanja Vlade RS od 5% g/g.

Zaduženost opšte vlade.²⁵ Ukupna zaduženost opšte vlade BiH, prema podacima CBiH, je dostigla iznos od oko 2,2 milijarde KM, što je u poređenju sa prethodnom godinom više za svega 0,7%. U toku 2017. godine, krediti opštoj vladi ostali su skoro nepromijenjeni u odnosu na prethodnu godinu (stopa rasta 0,1%), dok su zaduživanja opšte vlade kroz vrijednosne papire viša za 1,3%. Do sredine posmatrane godine, zaduživanje kroz vrijednosne papire bilo je karakteristično samo za entitetske vlade i opštine. A od polovine 2017. godine, i Kanton Sarajevo, je počeo da se zadužuje na ovaj način. Putem četiri aukcije obveznica sa rokom dospelja od 3-5 godina i kamatnim stopama od 2,85%-3,3% Kanton Sarajevo se zadužio ukupno oko 18,7 miliona KM.

Izvor: CB BiH

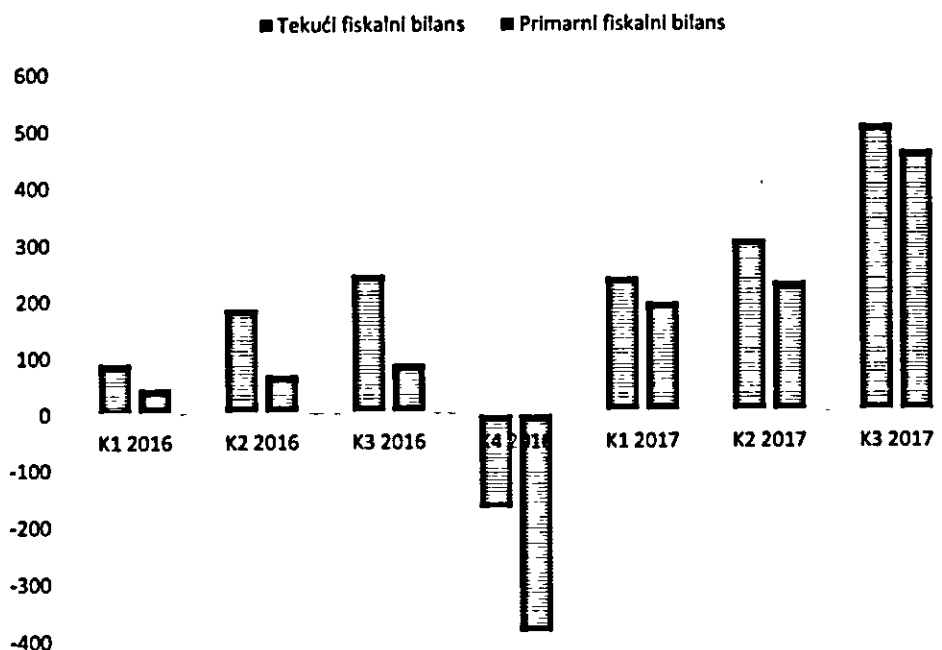
Putem berzi, entitetske vlade su se ukupno zadužile za oko 655 miliona KM. Vlada FBiH se putem 11 aukcija trezorskih zapisa sa rokom dospelja od 3-12 mjeseci i kamatnim stopama od 0,01%-0,27% zadužila za oko 260 miliona KM. Takođe, Vlada FBiH se zadužila i putem održane jedne aukcije obveznica sa rokom dospelja od 5 godina i kamatnom stopom od 1,2%, u iznosu od oko 30 miliona KM. Vlada RS se putem 9 aukcija trezorskih zapisa, sa rokom dospelja od 6-12 mjeseci i kamatnim stopama od 0,30%-1,0%, zadužila za oko 143 miliona KM i putem održanih 8 aukcija obveznica, sa rokom dospelja od 3-10 godina i kamatnim stopama od 2,5%-4,3%, zadužila za oko 222 miliona KM.

Centralna vlada BiH

Za tri kvartala 2017. godine, tekući fiskalni bilans centralne vlade BiH je iznosio oko 1,1 milijardi KM, dok je primarni fiskalni bilans zabilježio suficit od 887 miliona KM u istom periodu.

²⁵ Ovdje su uključene obaveze po kreditima svih nivoa vlasti u BiH, fondova socijalne zaštite i javnih preduzeća, kao i obaveze po emitovanim vrijednosnim papirima.

Grafikon 16: Tekući i primarni bilans centralne vlade BiH u milionima KM

Izvor: Centralna banka BiH

Konsolidovani prihodi centralne vlade za prva tri kvartala su iznosili oko 8,7 milijardi KM. U poređenju sa prva tri kvartala prethodne godine, prihodi su ostvarili rast od 7,9%. Rast prihoda je zabilježen kod svih jedinica sektora centralne vlade, osim kod Institucija BiH (Institucije BiH -26,9%, FBiH 9,5%, RS 7,9% i BD 1,2%). Najznačajnije kategorije prihoda su poreski prihodi (Indirektni i direktni porezi), koji bilježe pozitivne stope rasta i na kraju posmatrane godine, što se može vidjeti iz dijelova Indirektni porezi i Direktni porezi.

U istom periodu, konsolidovani rashodi centralne vlade su iznosili oko 7,5 milijardi KM. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, rashodi su veći za 2,1%. Rast rashoda od 3,5% g/g su zabilježili FBiH i BD. Rashodi Institucija BiH su smanjeni za 26,9%, dok su rashodi RS smanjeni za 0,3%. U okviru rashoda, izdvajanja za plate i naknade zaposlenih su uvećana za skromnih 0,6%, dok su izdvajanja za korištenje roba i usluga veći za 4,3%. U istom periodu, socijalna davanja su smanjena za skromnih 0,4%.

III CIJENE, MONETARNI I FINANSIJSKI SEKTOR

Cijene

Povećan ukupan nivo cijena u BiH u periodu I-XII 2017. godine od 1,3%.

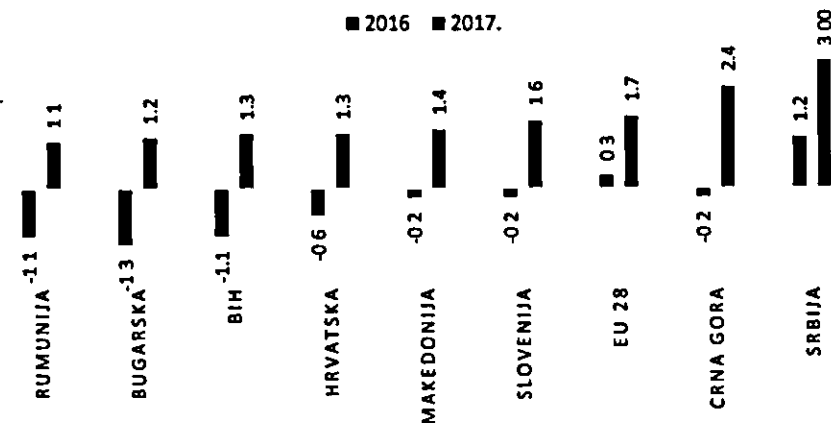
Najznačajniji doprinos rastu cijena u odjeljima prevoza, alkoholnih pića i duvana, hrane i bezalkoholnih pića.

Nakon višegodišnje deflacije, u 2017. godini u BiH zabilježen je rast cijena u poređenju sa prethodnom godinom. Brži rast cijena u posmatranoj godini registrovan je i u EU 28, ali i većini zemalja u okruženju (grafikon 17).

U Bosni i Hercegovini u periodu I-XII 2017/I-XII 2016. godine je zabilježena inflacija od 1,3%.

Rast ukupnog nivoa cijena u BiH zabilježen je u gotovo svim odjeljima CPI indeksa, ali je najznačajniji doprinos inflaciji bio u odjeljima prevoza, alkoholnih pića i duvana, hrane i bezalkoholnih pića

Grafikon 17: Kretanje godišnje inflacije²⁶, poređenje g/g (u %)

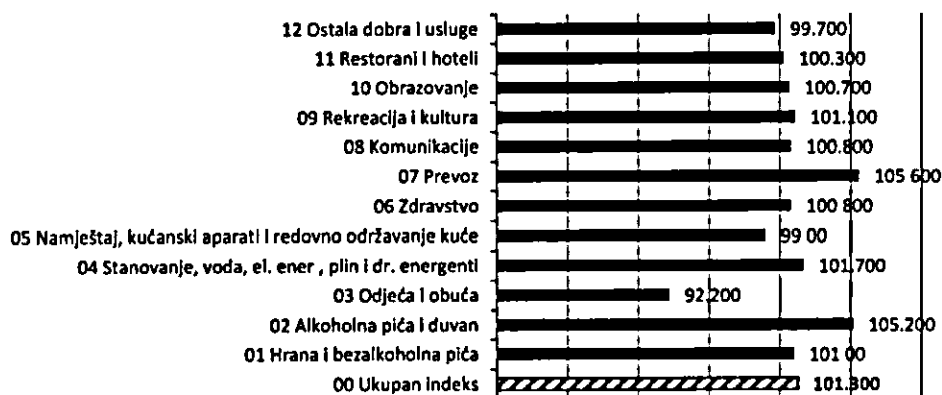
Izvor: Eurostat i agencije za statistiku posmatranih zemalja

Cijene u odjeljku prevoza u periodu I-XII 2017. godine su uvećane za 5,6% g/g. Uvećanje cijena u odjeljku prevoza u BiH podstaknuto je rastom cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Prosječna cijena sirove nafte u 2017. godini iznosila je 52,8 \$/barelu, što je oko 24% više u odnosu na prosječnu cijenu nafte u 2016. godini.²⁷

²⁶ Inflacija za EU 28, Bugarsku, Rumuniju, Sloveniju i Hrvatsku je mjerena harmonizovanim indesom potrošačkih cijena (HICP). HICP je je osnova za komparativna mjerenja inflacije u Evropskoj uniji. Za razliku od Indeksa potrošačkih cijena (CPI) koristi drugačiji metodološki koncept koji se primjenjuje od strane svih članica EU. Izvor: Eurostat. Za BiH, Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju Inflacija je predstavljena CPI indeksom.

²⁷ Izvor: Svjetska banka (Crude oil, average).

Grafikon 18: Indeks potrošačkih cijena u BiH (I-XII 2017/I-XII 2016)

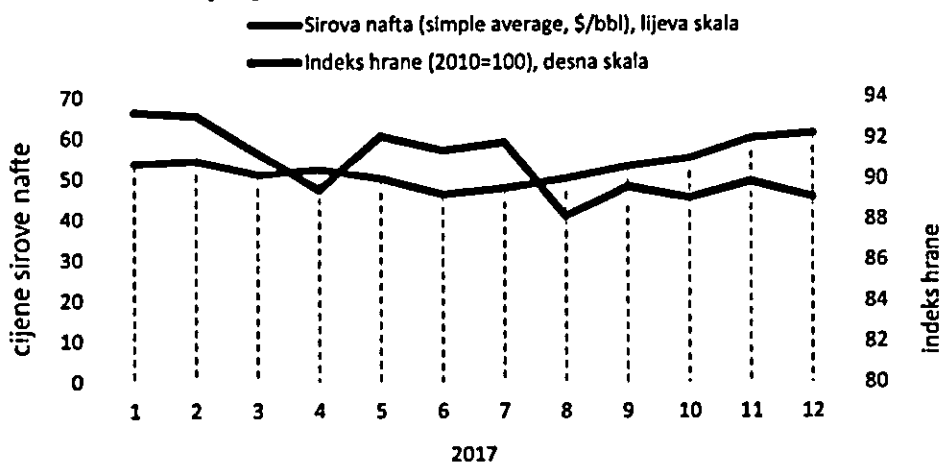
Izvor: Agencija za statistiku BiH

U odjeljku alkoholnih pića i duvana cijene su u I-XII 2017. godine uvećane 5,2% g/g. Cijene u pomenutom odjeljku su uvećane zbog rasta cijena duvana i cigareta odnosno nastavka harmonizacije akciza²⁸ sa legislativom Evropske Unije, ali i zbog politike povećanja cijena cigareta pojedinih proizvođača. Iako su u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića u periodu I-XII 2017. godine cijene uvećane 1% g/g (uz brži rast cijena bezalkoholnih pića u odnosu na hranu), njihov doprinos rastu ukupne inflacije bio je značajan zbog velikog udjela u CPI indeksu.

Indeks cijena hrane na svjetskom tržištu pokazuje da se cijena hrane u 2017. godini nije značajno mijenjala u odnosu na 2016. godinu (0,7% g/g). Cijene u odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata uvećane su za 1,7% g/g zahvaljujući rastu cijena tečnih i čvrstih goriva kao i najamnina za stanovanje. Istovremeno, cijene plina, el. energije, vode i odvoza smeća nisu se značajno mijenjale u poređenju sa prethodnom godinom.

Rast Inflacije djelimično je usporen smanjenjem cijena u odjeljcima odjeće i obuće, namještaja, kućanskih aparata i redovnog održavanja kuće, te ostalih dobara i usluga (grafikon iznad).

Grafikon 19: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu u 2017. godini

Izvor: Svjetska banka

²⁸ Detaljnije o povećanju akciza na duvan i cigarete u Ekonomskim trendovima za januar-mart 2017. godine.

Razvoj monetarnog sektora

Rast monetarnih agregata na kraju 2017. godine. Najznačajniji doprinos rastu dali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti.

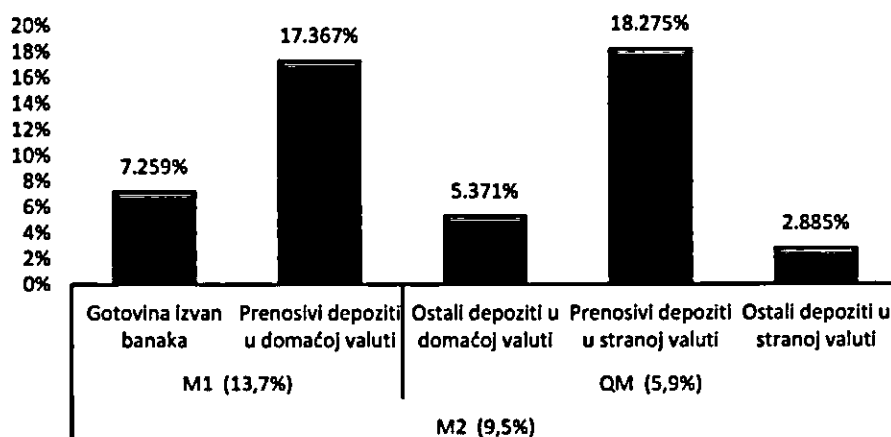
Bruto devizne rezerve uvećane. Značajan rast investicija u vrijednosne papire.

Ukupna novčana masa (M2) na kraju 2017. godine iznosila je 22,1 mlrd. KM što je više za 9,5% (1,9 mlrd. KM) u poređenju sa istim periodom 2016. godine.

Brži rast novčane mase je prvenstveno posljedica uvećanja transakcijskog novca (13,7% g/g) ali i kvazi novca (5,9% g/g).

Unutar transakcijskog novca (M1) najznačajniji doprinos rastu M2 dali su prenosivi depoziti u domaćoj valuti (5,1 p.p.), a u okviru kvazi novca najveći doprinos rastu dali su prenosivi depoziti u stranoj valuti (1,4 p.p.), a potom ostali depoziti u domaćoj valuti i ostali depoziti u stranoj valuti.

Grafikon 20: Stope rasta komponenti M2 na kraju 2017. godine (poređenje g/g)

Izvor: Centralna banka BiH

Na kraju 2017. godine rezervni novac (M0) iznosio je 9,4 mlrd. KM što je za 12,4% više u poređenju sa istim periodom 2016. godine. Iako su sve komponente M0 povećane (poređenje g/g), najznačajniji doprinos rastu dali su depoziti banaka kod monetarnih vlasti (9,1 p.p.) sa stopom rasta od 17,9% g/g, a potom gotovina izvan monetarnih vlasti (3 p.p.) sa rastom od 6,2% g/g. Novčani multiplikator²⁹ na kraju 2017. godine iznosio je 2,346.

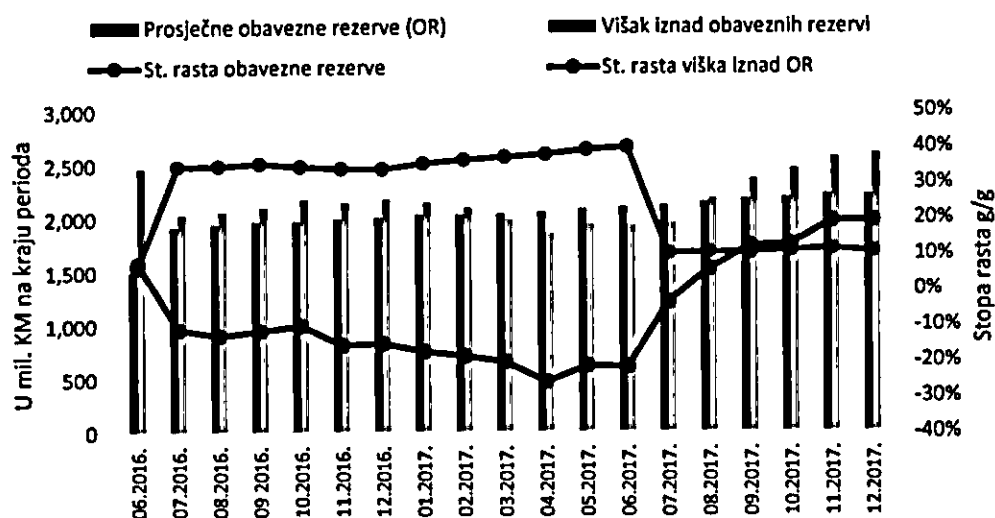
Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH u na kraju 2017. godine iznosio je 4,8 mlrd. KM i u poređenju sa krajem 2016. godine veći je za 15,2%. U okviru salda računa obaveznih rezervi najveći dio se odnosi na višak iznad obavezne rezerve (53,9%)³⁰, a ostatak čine prosječne obavezne rezerve (46,1%). Prosječna stopa obavezne rezerve iznosila 10% i nije se mijenjala tokom 2017. godine.³¹

²⁹ Odnos između novčane mase i rezervnog novca.

³⁰ Od avgusta 2017. godine višak iznad obaveznih rezervi ponovno bilježi pozitivan godišnji rast nakon što je prethodnih 13 mjeseci bio u konstantnom padu. Uzrok tome bilo je stupanje na snagu nove regulative vezane za obaveznu rezervu.

³¹ Prosječna stopa obavezne rezerve = Prosječne obavezne rezerve/osnovica za obračun obavezne rezerve.

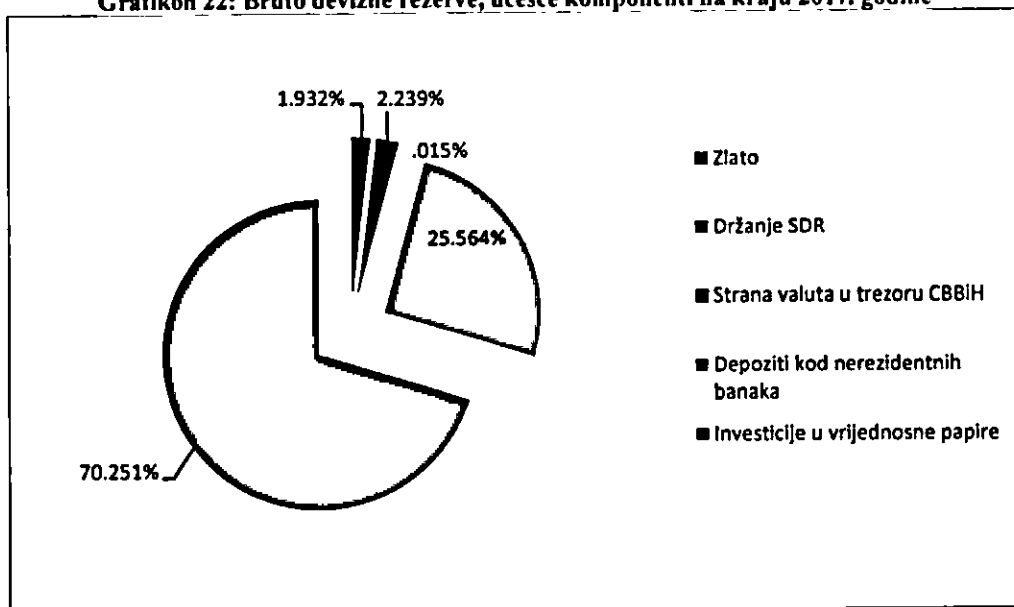
Grafikon 21: Kretanje obaveznih rezervi i viška iznad obaveznih rezervi

Izvor: Centralna banka BiH

Bruto devizne rezerve na kraju 2017. godine su iznosile 10,6 mlrd. KM i u odnosu na kraj 2016. godine veće su za 10,8%. U posmatranoj godini najveći dio deviznih rezervi pripada investicijama u vrijednosne papire (70,3%). Depoziti kod nerezidentnih banaka činili su 25,6%, strana valuta u trezoru CBBiH 2,2% i zlato 1,9%. Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 112% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora, tj. domaća valuta u potpunosti je konvertibilna u euro ili neku drugu stranu valutu.

Grafikon 22: Bruto devizne rezerve, učešće komponenti na kraju 2017. godine

Izvor CBBiH

Bankarski sektor u BiH

Finansijski rezultat banaka u 2017. god. veći za 57,5% g/g.

U BiH u 2017. godini bankarski sektor je činilo 23 komercijalne banke¹. Ukupan finansijski rezultat bh. bankarskog sektora u 2017. godini je iznosio 344,35 mil¹. KM.

Prema izvještaju entitetskih agencija suma plasiranih kredita u 2017. god. je veća za 7,1% g/g.

Ostvareni rezultat je znatno veći u odnosu na isto razdoblje prošle godine (57,5% g/g), a postignut je zahvaljujući pozitivnom rastu ukupnih prihoda (4% g/g), a negativnom rastu ukupnih rashoda (-4,9% g/g).

Ukupni depoziti bilježe brži rast u 2017. god. sa stopom od 10,8% g/g.

U strukturi prihoda 64% su činili prihodi od kamata uz rast od 17,1% g/g, dok su operativni prihodi činili 36% uz ostvareni rast 12,9% g/g.

Na strani rashoda, rashodi po kamatama su rasli po stopi 11,1% g/g, dok su nekamatni rashodi imali silazni trend (-3,2% g/g), što je za krajnji rezultat imalo pad ukupnih rashoda 4,9% g/g.

Tabela 4: Finansijski rezultat bankarskog sektora u BiH

Red.br.	U 000KM	2016	2017	promjena g/g
1	Prihodi od kamata i slični prihodi	904.800	1.059.363	17,1%
2	Operativni prihodi	526.894	595.031	12,9%
3	UKUPNI PRIHODI (1+2)	1.590.995	1.654.394	4%
4	Rashodi po kamatama i slični rashodi	206.512	229.470	11,1%
5	Nekamatni rashodi	1.074.463	1.039.937	-3,2%
6	UKUPNI RASHODI (4+5)	1.334.841	1.268.689	-4,9%
7	Porezi	37.380	39.788	6,2%
8	NETO-DOBIT BANKARSKOG SEKTORA (3-6+8-7)	283.314	348.466	23%
9	Neto-gubitak	64.729	4.110	-93,7
10	UKUPAN REZULTAT	218.585	344.356	57,5%

Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo

Pokazatelji profitabilnosti također su bolji u odnosu na godinu ranije. Povrat na prosječnu aktivnu iznosio je 1,5%, što je za 0,4 p.b. više poredi s istim razdobljem prošle godine. Povrat na dionički kapital iznosio je 10,2% i veći je za 2,9 p.b. poredi s istim razdobljem prošle godine. Bankarski sektor kao cjelina ostvario je zadovoljavajuću kapitaliziranost te je stopa adekvatnosti kapitala iznosila 15,7% što je iznad zakonski propisane minimalne stope adekvatnosti kapitala od 12%.

Tabela 5: Adekvatnost kapitala i profitabilnost bankarskog sektora (u %)

Razdoblje	Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima	Povrat na prosječnu aktivnu	Povrat na prosječni dionički kapital
I-XII 2016.	15,8%	1,1%	7,3%
I-XII 2017.	15,7%	1,5%	10,2%

Izvor: Centralna banka BiH

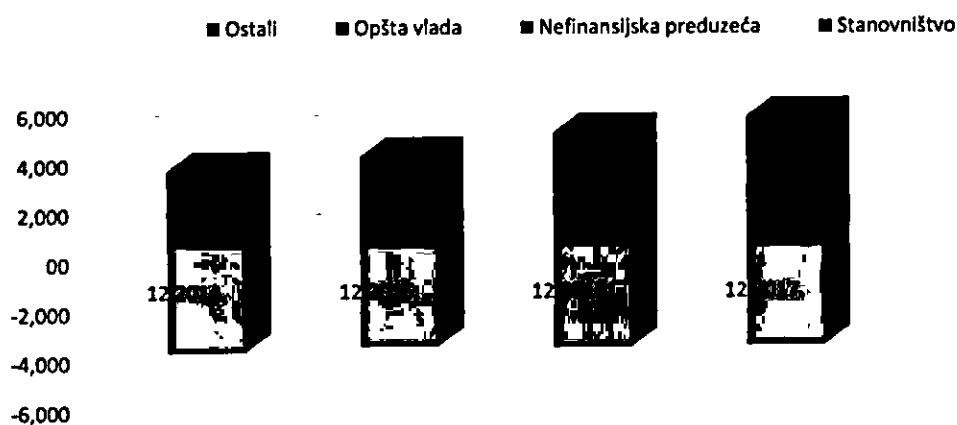
Ukupni bilans bankarskog sektora iznosio je 28,25 mlrd. KM i uvećana je za 2,16 mlrd. KM, odnosno 8,3% u odnosu na stanje na kraju 2016. godine³². Na strani aktive zabilježen je rast potraživanja od domaćih sektora od 6,7% g/g, rast potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća 7,9% g/g, rezervi od 15,7% g/g te inozemne aktive od 5,7% g/g. Na strani pasive, najveći rast su ostvarili depoziti

³² Podaci o bilansu stanja, kreditima i depozitima su konsolidirani podaci proizvedeni od strane Centralne banke BiH i predstavljaju stanja na kraju razdoblja.

centralne vlade 27,5% g/g, te zatim prenosivi depoziti domaćih sektora u domaćoj valuti 16,8% g/g, depoziti domaćih sektora u stranoj valuti 18,3% g/g, dok su dionice i drugi kapital rasli po stopi od 7,2% g/g.

Prema podacima CBBiH razlika ukupnih depozita i plasiranih kredita (neto štednja) na kraju 2017. godine iznosila je 1,25 mlrd. KM. Izuzev sektora nefinansijskih preduzeća koji imaju negativnu neto štednju od 4,0 mlrd. KM, stanje depozita svih ostalih sektora je veće od plasiranih kredita.

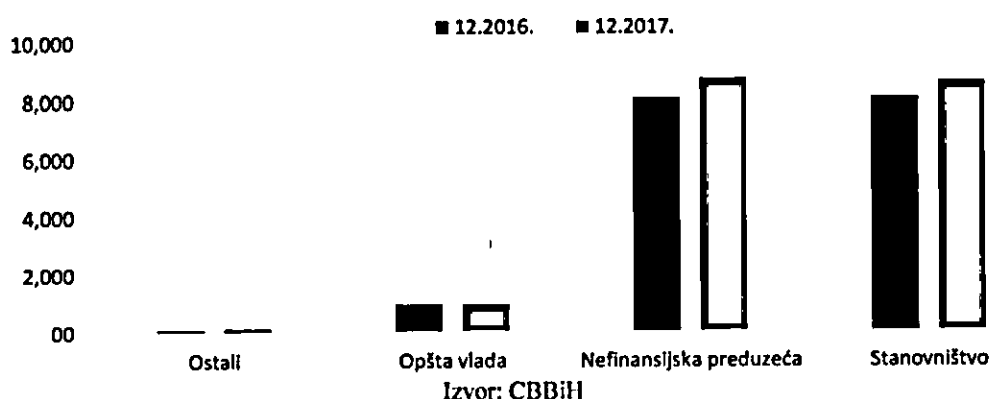
Grafikon 23: Neto štednja po sektorima (u mil. KM, stanje na kraju razdoblja)

Izvor: Centralna banka BiH

Prema CBBiH ukupna suma plasiranih kredita na kraju 2017. godine je iznosila 18,42 mlrd. KM i uvećani su za 1,22 mlrd. KM tj. 7,1% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći doprinos rastu došao je od strane sektora nefinansijskih preduzeća (3,8 p.b.)³³. Krediti plasirani ovom sektoru iznosili su 8,72 mlrd. KM, činili su 47,3% ukupnih kredita, uz ostvareni rast 8% g/g. Rast kredita nefinansijskim preduzećima može se posmatrati kao rezultat poboljšanja poslovanja preduzeća u BiH. Ovo podržava činjenica da su prihodi po osnovu PDV, te poreza na dobitak preduzeća ostvarili rast u odnosu na 2016. god. Takođe zabilježen je i rast vanjskotrgovinske razmjene u odnosu na prošlu godinu, uz nastavak rasta industrijske proizvodnje.

Grafikon 24: Struktura kredita u 2016. i 2017. godini (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

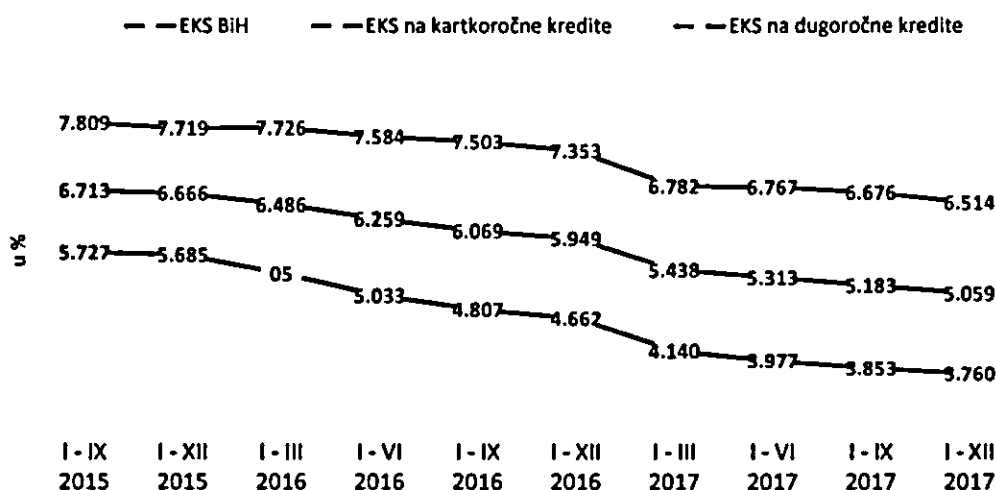
³³ Sektor nefinansijskih preduzeća čine nefinansijska javna i nefinansijska privatna preduzeća. Sektor opšte vlade čine svi nivoi vlade u BiH. Za potrebe izrade ovog izvještaja u ostali sektor su uvršteni sektor ostalih finansijskih (nebankarskih) institucija te ostali sektori (prema sektorskoj strukturi koju je uradila CBBiH).

U 2017. godini došlo je i do pada kamatnih stopa za nefinansijska preduzeća³⁴. Prosječna efektivna kamatna stopa (EKS) na ukupne kredite preduzećima na kraju 2017. godine iznosila je 3,46%, dok je u istom razdoblju prošle godine iznosila 4,44%³⁵.

Krediti plasirani sektoru stranovništva činili su 46,8% ukupnih kredita i dosegli su iznos od 8,61 mlrd. KM, uz rast od 6,7% g/g uz doprinos rastu ukupnih kredita od 3,1 p.b. Nastavak rasta broja zaposlenih, a pada broj nezaposlenih osoba, te skroman rast neto plata je jedan od razloga bržeg rasta kredita plasiranih ovom sektoru u odnosu na prošlu godinu. Također, cijene kredita stanovništvu niže su u odnosu na prošlu godinu. Prosječna EKS na kredite stanovništvu na kraju 2017. godine je iznosila 7,82%, dok je na kraju 2016 godine iznosila 8,46%.

Za razliku od prethodna dva spomenuta sektora, krediti opštoj vladi su imali veoma mali rast od svega 0,4% g/g. U ukupnim kreditima imaju malo učešće od svega 5,2% i na kraju promatranog perioda su iznosili 966,5 mil. KM. Krediti ostalim sektorima su također imali mali uticaj sa učešćem u ukupnim kreditima od 0,7%, pa je i pored rasta od 39,1% g/g doprinos rastu ukupnih kredita svega 0,2 p.b. Efektivne kamatne stope na ukupne kredite, kao i na kratkoročne i dugoročne kredite niže su u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a što je prikazano na grafikonu ispod.

Grafikon 25: Kretanje prosječne EKS na kredite u BiH

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Kvaliteta kreditnog portfolija mjerena učešćem nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je bolja u odnosu na prethodnu godinu. Nekvalitetni krediti činili su 10,0% ukupno plasiranih kredita fizičkim i pravnim osobama, što je za 1,8 p.b. manje u odnosu na isti period u 2016. godini.

³⁴ Podaci za kamatne stope za privredu koje proizvode entitetske agencije za bankarstvo uzete su kao pokazatelj kretanja cijene kredita za nefinansijska preduzeća.

³⁵ Ponderirana prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne kredite/depozite za cijelu BiH dobivena je ponderiranim prosjekom ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite za RS i ukupne efektivne kamatne stope na kredite/depozite u FBiH. Podaci o iznosu kredita/depozita i kamatnih stopa po entitetima dobiveni su od entitetskih agencija za bankarstvo. Podaci o kamatnim stopama koje objavljuje CBBiH nalaze se u Dodatku.

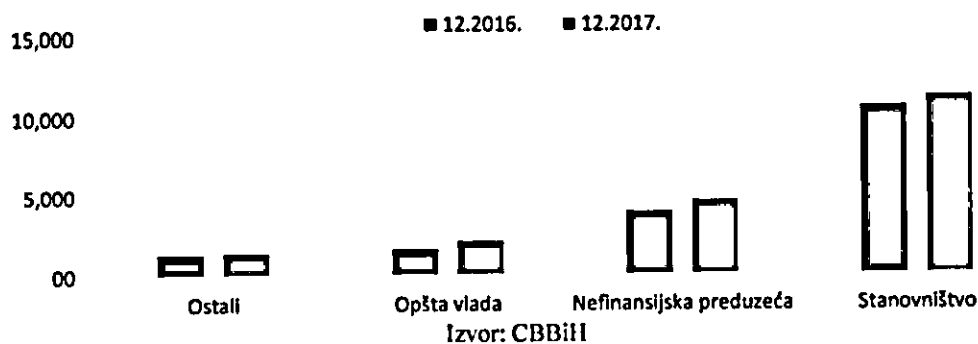
Tabela 6: Klasifikacija kredita prema kvaliteti

Kreditni fizičkim osobama							
31.12.2016.	42,2%	1,3%	0,5%	0,7%	2,9%	4,1%	34,7%
31.12.2017.	42,6%	1,2%	0,5%	0,5%	2,6%	3,6%	35,4%
Kreditni pravnim osobama							
31.12.2016.	38,2%	6,6%	1,5%	2,7%	3,5%	7,7%	65,3%
31.12.2017.	40,5%	5,7%	1,2%	2,0%	3,3%	6,5%	64,6%
Ukupni krediti							
31.12.2016.	80,4%	7,8%	2,1%	3,4%	6,3%	11,8%	100,0%
31.12.2017.	83,1%	6,9%	1,7%	2,4%	5,9%	10,0%	100,0%

Izvor: entitetske agencije za bankarstvo

Ukupni depoziti bilježe brži rast u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu. Depoziti su na kraju 2017. godine iznosili 19,67 mlrd. KM. uz rast na godišnjem nivou od 10,8%. Najveći dio se odnosi na depozite sektora stanovništva 11,27 mlrd. KM (57,3%), zatim na depozite nefinansijskih preduzeća 4,71 mlrd. KM (24%), depozite opšte vlade 2,22 mlrd. KM (11,3%) dok su depozite ostalih sektora imali 1,47 mlrd. KM (6,9%).

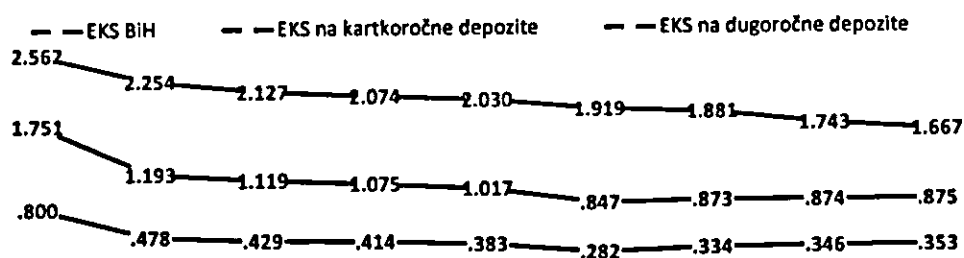
Grafikon 26: Struktura depozita u 2016. i 2017. godini (u mil. KM)

Depoziti stanovništva su ostvarili rast od 5,7%. Depoziti nefinansijskih preduzeća su ostvarili rast 17,6% g/g, dok su najveću stopu rasta zabilježili depoziti opšte vlade 29,5%.

Prosječna efektivna kamatna stopa na ukupne depozite, kao i na kratkoročne i dugoročne depozite niže su u odnosu na isto razdoblje prošle godine, a što je prikazano na grafikonu ispod.

Grafikon 27: Kretanje prosječne EKS na depozite u BiH

I - XII 2015 I - III 2016 I - VI 2016 I - IX 2016 I - XII 2016 I - III 2017 I - VI 2017 I - IX 2017 I - XII 2017

Izvor: Entitetske agencije za bankarstvo

Tržište kapitala

Većina indeksa u svijetu i regionu su u 2017. godini ostvarili značajan rast.

Ukupan promet na bh. berzama manji za 26,1% g/g. uz minimalan pad ukupne kapitalizacija g/g.

Indeksi

U drugoj polovini 2017. god. je nastavljen rast glavnih berzanskih indeksa u USA i Evropi nego što je bio u prvoj polovini godine.

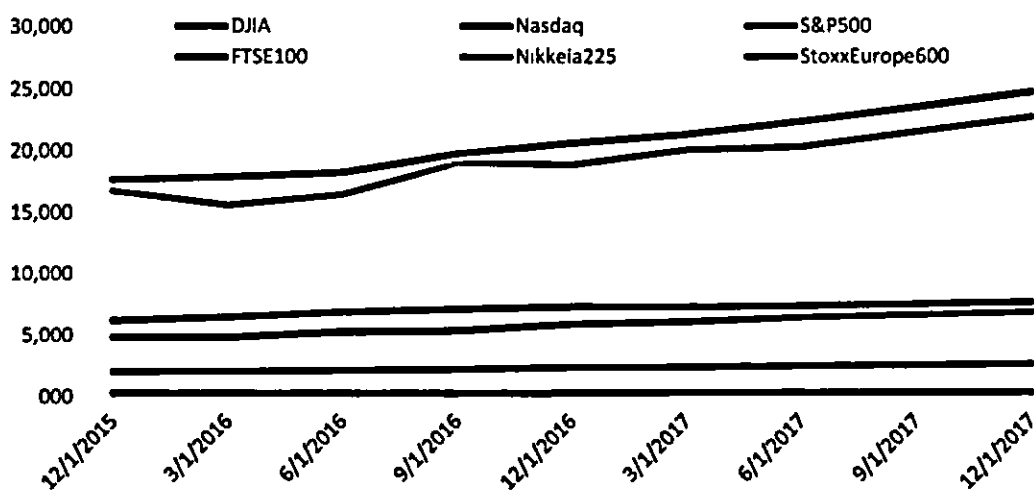
Gledajući rast na godišnjem nivou najveći rast ostvarili su indeksi DJIA (25,1% g/g) i Nasdaq (28,2% g/g) dok su u isto vrijeme indeksi u Evropi FTSE100 (7,6% g/g) i Stoxx Europe 600 (7,7% g/g) rasli nešto umjerenije.

Tabela 7: Promjena vrijednosti (u %) vodećih berzanskih indeksa u svijetu

Period	DJIA	Nasdaq	S&P 500	FTSE 100	Stoxx Europe 600	Nikkei 225
29.12.2017/30.06.2017	15,8 %	12,4 %	10,3%	5,1%	2,6%	13,3%
29.12.2017/31.12.2016	25,1%	28,2%	19,4%	7,6%	7,7%	19,1%

Izvor: WSJ, Bloomberg

Grafikon 28: Kretanje vrijednosti indeksa u svijetu u 2017. god.

Izvor: WSJ, Bloomberg

Što se tiče indeksa u regionu na kraju 2017. god. beogradski SRX je ostvario rast od 11,8% g/g, hrvatski CROX ostvario pad od 9,8% i bosanski BATX³⁶ je takođe zabilježio pad od 10,1% g/g. Slične vrijednosti je imao na sarajevskoj berzi Index Investicionih fondova BIFX koji je zabilježio pad vrijednosti od 25,1% g/g. U istom periodu indeks SASX-10 (indeks koji prati kretanje cijena prvih 10 kompanija na tržištu u FBiH) je ostvario pad od 18,5% g/g a Index SASX-30 je ostvario minimalan rast od 0,5% g/g. Na

³⁶https://www.wienerbourse.at/en/indices/index-values/composition/?ISIN=AT0000A0FSC7&ID_NOTATION=32133504
Učešće u indeksu BATX: „BH Telecom“ d.d. Sarajevo 24,98 %, „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo 12,89 %, „Fabrika Duhana Sarajevo“ d.d. Sarajevo 9,16 %, „JP Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo 9,19%, „Nova Banka A.D.“ Banja Luka 20,27%, „Telekom Srpske“ 23,51 %.

banjalučkoj berzi indeks RS (BIRS) je ostvario minimalan pad od 0,6% g/g dok je Indeks elektroprivrede RS (ERS-10) značajnije padao 14,7% g/g.

Tabela 8: Promjena vrijednosti (u % g/g) indeksa na SASE i BLSE

Period	BIFX	SASX-10	SASX-30	BIRS	ERS-10
29.12.2017/30.06.2017	-19,7%	-8,4%	-0,3%	-5,6%	-17,3%
29.12.2017/30.12.2016	-25,1%	-18,5%	0,5%	-0,6%	-14,7%

Izvor: SASE i BLSE

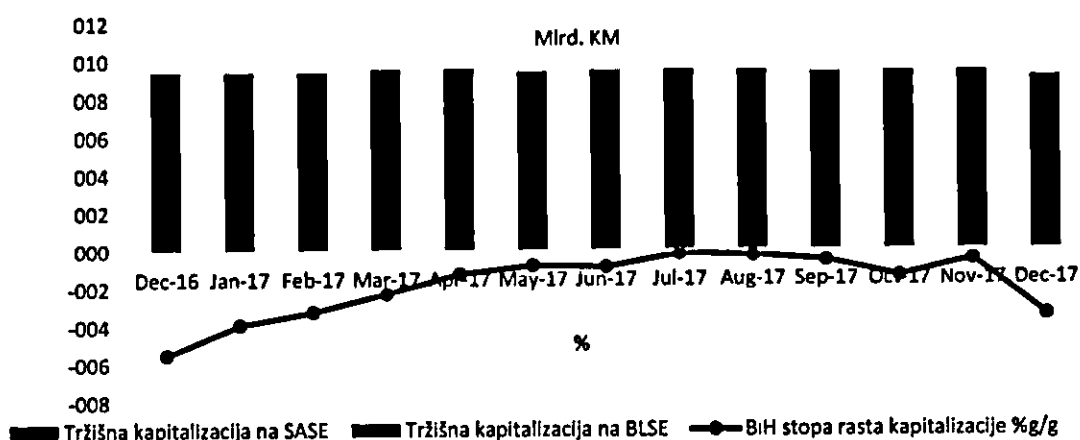
Izmjenama Zakona o investicionim fondovima propisano je pretvaranje zatvorenih u otvorene investicione fondove koje će imati emitovane udjele na tržištu. Na osnovu toga Banjalučka berza je donijela odluku o prestanku računanja i objavljivanja vrijednosti Indeksa Investicionih fondova Republike Srpske (FIRS) zaključno sa danom 22.09.2017. god. Vrijednost indeksa do toga datuma u odnosu na isti period prošle godine je ostvarila rast od 12 %.

Značajno za objedinjavanje tržišta kapitala je svakako ujedinjavanje regionalnih berzi u platformu SEE Link sa sjedištem u Skoplju, pod pokroviteljstvom Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). Platformi su pristupile Atinska, Banjalučka, Beogradska, Bugarska, Makedonska, Ljubljanska, Sarajevska i Zagrebačka berza. Tako da se može sa jedne internet platforme pratiti kretanje na regionalnim berzama. U okviru toga kreirana su i dva indeksa SEELinX i SEELinXEWI (EQUAL-WEIGHTED INDEX). U sastav indeksa su ušli indeksi i to 5 iz Hrvatske, 4 iz Slovenije, 3 iz Bugarske i po 2 iz Makedonije, Srbije i Bosne and Hercegovine (SASE i BLSE).

Ukupni promet i kapitalizacija

Tržišna kapitalizacija, glavni indikator obima i veličine prometa na bh. tržištu je na kraju 2017. god. iznosila 9,1 mlrd. KM uz pad na godišnjoj osnovi od 3,4% g/g. Kapitalizacija na SASE je padala 7% g/g. uz učešće od 55,8%, dok je na BLSE ostvarila rast od 1,6% g/g sa učešćem od 44,2% u ukupnoj kapitalizaciji.

Grafikon 29: Kapitalizacija u mlrd. KM i stopa rasta u % na SASE i BLSE

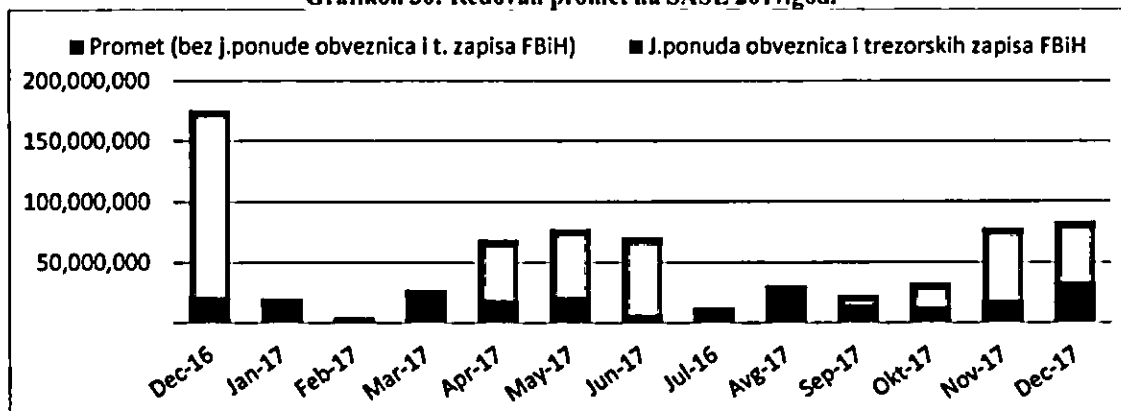

Izvor: SASE i BLSE

Interesantno je da za isti vremenski period kapitalizacija u Hrvatskoj ostvaruje rast od skromnih 1,8% g/g dok kapitalizacija na Beogradskoj berzi ostvaruje pad od 3,4% g/g.³⁷

Ukupan promet na SASE u 2017. god. je opao za 29,5 % g/g. I iznosio je ukupno 532,61 mil. KM. Putem primarne emisije obveznica i trezorskih zapisa prikupljeno 308,62 mil. KM što predstavlja pad od 33% g/g. Kao interesantna novina je da se Kanton Sarajevo u ovome periodu u tri emisije obveznica prikupio 18,78 mil. KM. Najveći promet na SASE u 2017. godini je ostvaren sa dionicama Energonova d.d. Sarajevo sa 11,22 mil. KM, Ozon d.d. Travnik sa 9,36 mil. KM i Svjetlostkomerc d.d. Sarajevo 9,12 mil. KM.

Grafikon 30: Redovan promet na SASE 2017.god.

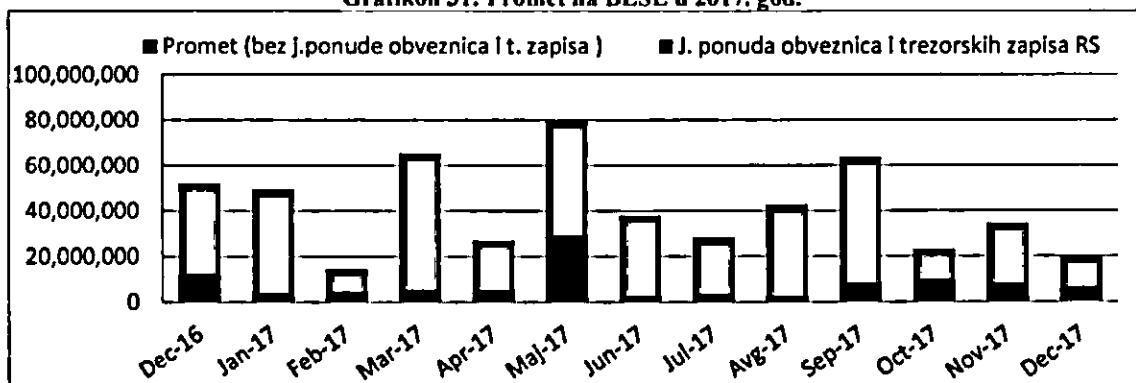

Izvor: SASE

Ukupan ostvaren promet na BLSE je iznosio 486,87 mil. KM uz pad od 22,1% na godišnjem nivou. Primarnom emisijom obveznica i trezorskih zapisa u 2017. god. je prikupljeno 394,87 mil. KM tj. 15,7% manje nego u istom periodu prošle godine.³⁸

Najveći promet je ostvaren dionicama Republika Srpska - izmirenje ratne štete br.11 sa oko 9,5 mil. KM dok je kod firmi najviše prometa ostvareno dionicama Telekom Srpske a.d. Banja Luka 5,3 mil. KM.

Grafikon 31: Promet na BLSE u 2017. god.

Izvor: BLSE

Ukupan promet na berzama u BiH (SASE i BLSE) u 2017.godini je iznosio 1,02 mlrd. KM uz pad od 26,1% g/g. Ostvareni promet na SASE u odnosu na BLSE je po veličini u omjeru 52% prema 48%.

³⁷ Na osnovu vrijednosti izraženih u Eur.

³⁸ u ukupnom iznosu emitovanih obveznica od 251,72 mil. KM pored obveznica RS nalaze se i obveznice Univerzitet PIM Banja Luka sa iznosom od 3 mil. KM, Opštine Kozarska Dubica 10,5 mil. KM, rvo penzionersko mikro kreditno društvo, 1 mil. KM, Jahorina OC a d. Pale 10,37 mil. KM te Opština Srbac sa 3,5 mil. KM

IV VANJSKI SEKTOR

Platni bilans BiH

Deficit tekućeg računa u 2017. godini 1,51 milijardi KM

Vanjskotrgovinski deficit zabilježio godišnji nominalni rast od 5,5%

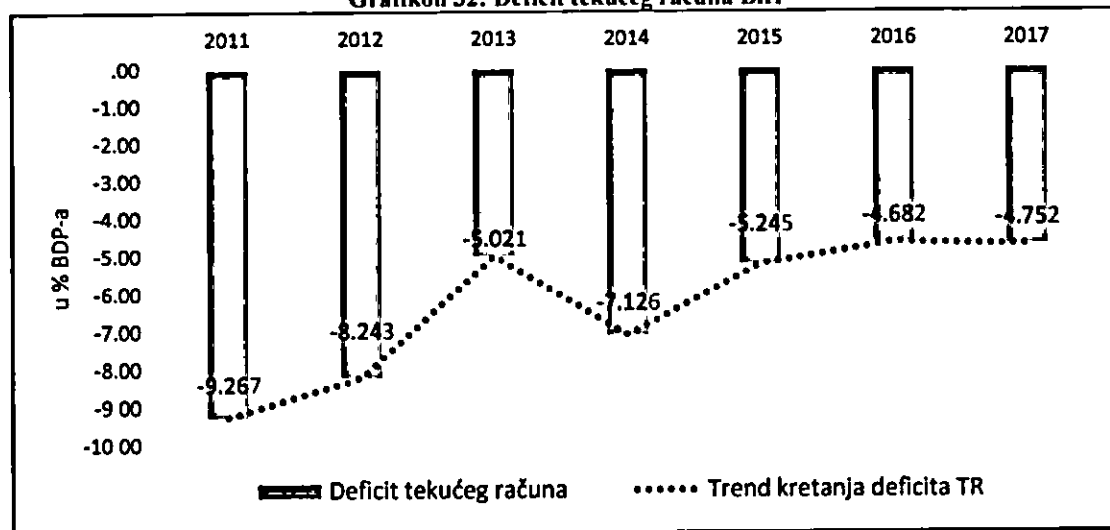
Deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2017. godinu iznosio je 1,51 milijardi KM što predstavlja povećanje za 4,3% u odnosu na 2016. godinu kada je deficit TR iznosio 1,45 milijardi KM.

Navedeni porast deficita tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine predstavlja nastavak dugogodišnjeg trenda te je i dalje najvećim dijelom uzrokovan povećanjem deficita vanjske trgovine roba i usluga, koji je u proteklom periodu uvećan za 5,5% (g/g).

Kada se deficit tekućeg računa Bosne i Hercegovine posmatra u odnosu na učešće u BDP-u³⁹ (4,75%) evidentno je da je ostao skoro identičan prošlogodišnjem udjelu deficita TR u BDP-u (4,68%).

Posmatrano po kvartalima, u odnosu na isti period prošle godine, može se vidjeti da je u prvom i trećem kvartalu zabilježena negativna stopa rasta deficita tekućeg računa od 22% odnosno 9%. U drugom kvartalu zabilježena je pozitivna stopa rasta od zanemarivih 1% dok se u četvrtom kvartalu desio visoki rast koji se istakao sa 41% (g/g) višim deficitom koji je kao takav najviše doprinio godišnjem porastu deficita tekućeg računa za 2017. godinu⁴⁰.

Grafikon 32: Deficit tekućeg računa BiH

Izvor: Centralna banka BiH

U 2017. godini kod izvoza roba i usluga je zabilježena najveća stopa nominalnog rasta (14,7%) u posljednjih 6 godina. Posmatrano po kvartalima rast izvoza roba i usluga u tri kvartala 2017. godine je ostvario dvocifrene stope rasta (Q1 17,6%, Q2 14,1%, Q3 18,9%) dok je u zadnjem kvartalu došlo do

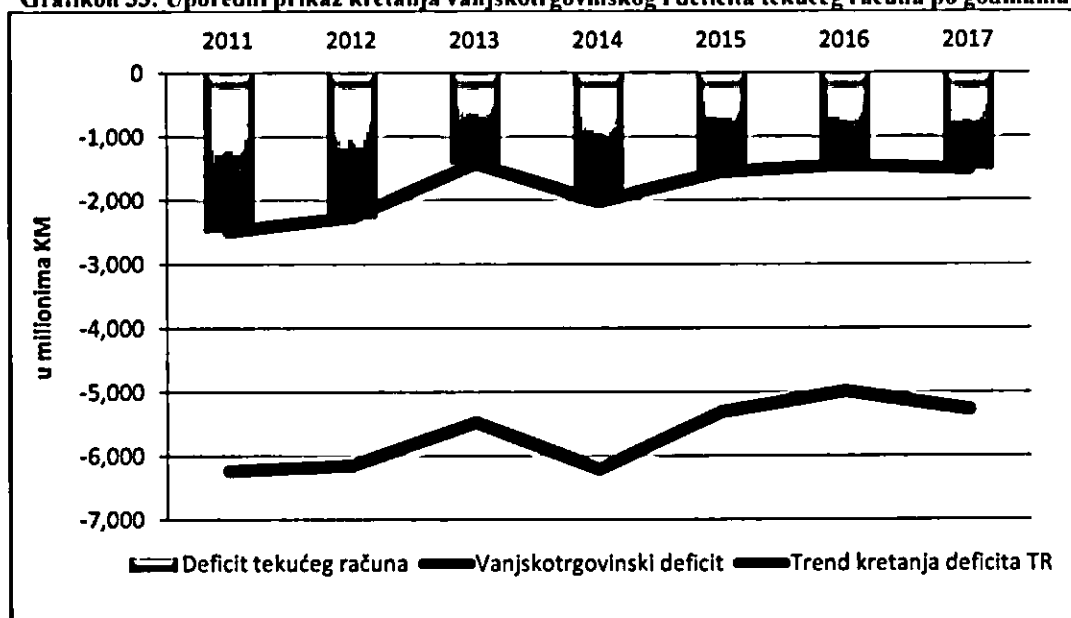
³⁹ Projekcija DEP-a BDP po rashodovnom pristupu

⁴⁰ Izvor podataka: Centralna banka BiH

usporavanja porasta (Q4 8,4%). Usluge dorade odnosno procesuiranje robe u BiH su u 2017. ostvarile nominalnu stopu rasta od 4,2%⁴¹.

Nasuprot tome, uvoz roba i usluga je, u posmatranom periodu, također ostvario najvišu godišnju nominalnu stopu rasta (11,7%) od 2012. godine. U prvom kvartalu je rast iznosio 12,5%, drugom 10,9%, trećem 13,7 te u četvrtom 9,9%.

Grafikon 33: Uporedni prikaz kretanja vanjskotrgovinskog i deficita tekućeg računa po godinama

Izvor: Centralna banka BiH

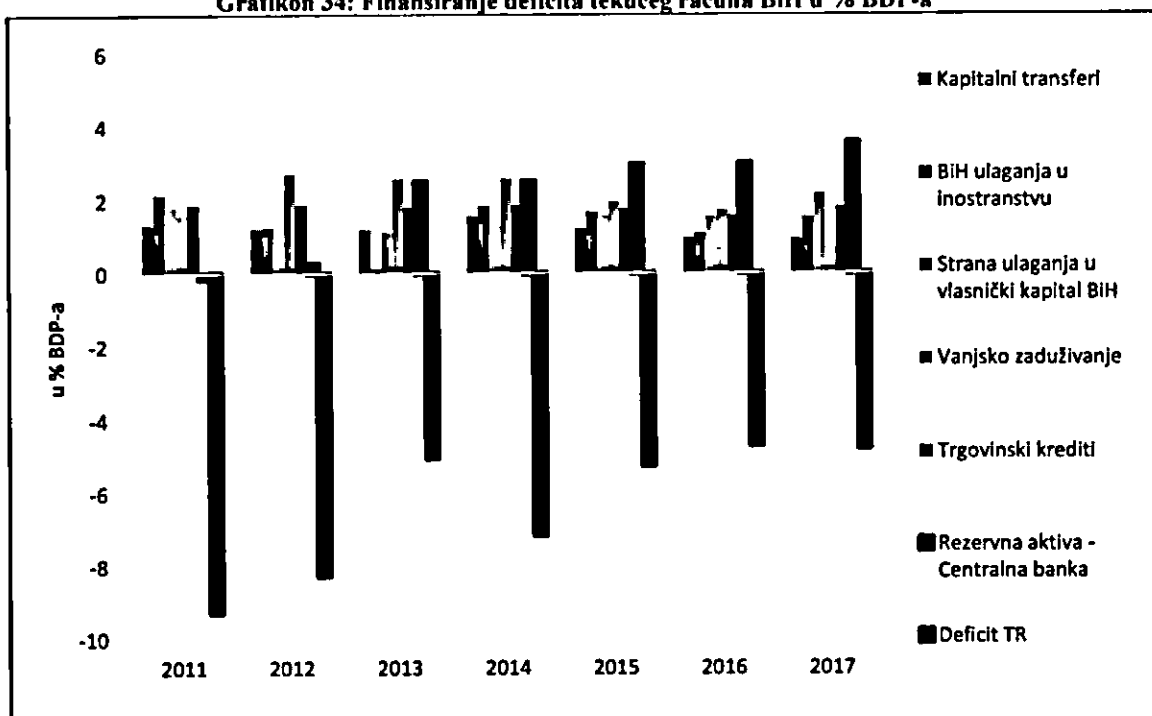
Porast tekućih neto priliva iz inostranstva (primarnog i sekundarnog) dohotka od 5,92% (g/g) je rezultat porasta priliva od 5,94% uz istovremeni rast neto odliva u inostranstvo za 5,89%. Kod tekućih priliva novca se može primjetiti porast priliva novca kod domaćinstava za 6,5% (sa 4,402 milijarde KM u 2016. na 4,686 milijardi KM u 2017.). Kada se posmatraju komponente priliva novca kod domaćinstava evidentno je da su sve komponente zabilježile godišnji rast, pa su tako kompenzacije zaposlenim bh. sezonskih radnika u inostranstvu porasle za 2,1%, doznake građana za 7,1% te doznake po osnovu socijalnih beneficija iz inostranstva za 7,2%.

Kod tekućih odliva novca u inostranstvo evidentan je porast odliva u nefinansijskom sektoru od 82,7% (g/g), koji su u najvećoj mjeri uzrokovani odlivima dohotka na vlasnički kapital i udjele u investicionim fondovima (po osnovu dividendi i reinvestirane dobiti).

Dividende od direktnih i portfolio investicija su u 2016. godini bile 232 miliona KM dok su u 2017. godini iznosile 339 miliona KM (46,2% g/g). Reinvestirana dobit od direktnih investicija kod nefinansijskih preduzeća je 2017. iznosila 384 miliona KM dok je godinu ranije taj iznos bio daleko manji, tačnije 169 miliona KM (126,7% g/g).

⁴¹ Izvor podataka: IMF – BPM6 A3.26 - U metodologiji platnog bilansa, promjena vlasništva je princip koji determiniše pokrivenost i vrijeme registracije međunarodnih transakcija. Posljedica primjene koncepta promjene vlasništva u robnoj razmjeni je da će se izvoz roba rasporediti na području prebivališta novog vlasnika i uvoz na području prebivališta bivšeg vlasnika. Međutim, internacionalni standardi za međunarodnu statistiku trgovine, kao i povrti carina u većini ekonomija, zasnivaju se umjesto toga na fizičkom kretanju roba preko nacionalnih i carinskih granica, a praćenje ovih pokreta se nužno ne poklapaju s promjenama u vlasništvu.

Grafikon 34: Finansiranje deficita tekućeg računa BiH u % BDP-a

Izvor: Centralna banka BiH

Finansiranje deficita tekućeg računa se realizovalo povlačenjem strane aktive od 487 miliona KM (44% više u odnosu na prethodnu godinu). Veliki udio u finansiranju deficita tekućeg računa, od skoro 3/4, je došao od sektora nefinansijskih preduzeća.

Najveći dio sredstava kod ovog sektora je povučen iz kratkoročnih ulaganja u valute i depozite (porast od 48% u odnosu na godinu ranije) te sredstava dugoročnih zajmova (rast od 14% u odnosu na prethodnu godinu).

Inostrane obaveze BiH u smislu finansiranja deficita tekućeg računa su finansirane kroz prilive stranih ulaganja u vlasnički kapital koja su iznosila 697 miliona KM. Detaljnije posmatrano, ova ulaganja su se sastojala od ulaganja u vlasničke udjele u iznosu 312 miliona KM i ulaganja iz reinvestirane dobiti (od direktnih stranih ulaganja) u iznosu 384 miliona KM.

Pored toga Inostrane obaveze BiH su finansirane sredstvima trgovinskih kredita u iznosu 572 miliona KM i vanjskim zaduživanjem (u koji ulazi otplata duga) u iznosu 222 miliona KM.

Vanjskotrgovinska razmjena u BiH u 2016. godini

Dvocifrene stope rasta vanjskotrgovinske razmjene, izvoza i uvoza roba

Povećanje izvoznih i uvoznih cijena

Veći broj proizvoda pozitivno doprinosa povećanju izvoza roba

Stagnacija vanjskotrgovinskog deficita u realnom smislu i poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom

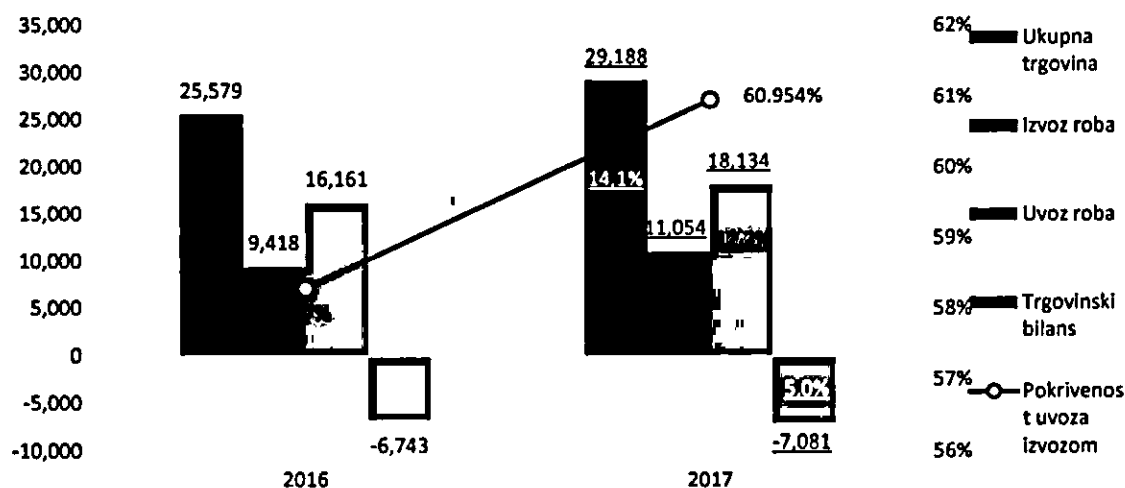
Ako se posmatraju ukupna ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovinu u 2017. godini može se zaključiti da su dešavanja u vanjskom sektoru odnosno vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni obilježila godinu iza nas.

Naime, Bosna i Hercegovina je u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježila dvocifren rast ukupne robne razmjene 14,1%, uvoza i izvoza roba 17,4% odnosno 12,2%, dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana za skoro 3 p.p i na kraju godine je iznosila 61% (Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom za decembar 2017. godine").

Ovako intenzivan nivo vanjskotrgovinske robne razmjene uz općenito viši nivo ukupne ekonomske aktivnosti doveo je do povećanja vanjskotrgovinskog robnog deficita u nominalnom smislu od 5%, iako je isti u realnom smislu stagnirao. Ključne determinante intenziviranja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u 2017. godini bile su: jačanje izvozne tražnje usljed poboljšanja ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima, povećanje proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji i povećanje svjetskih cijena pojedinih proizvoda kao što su metali i energenti.

Vrijedi svakako istaći da su navedeni indikatori prikazani u nominalnom (novčanom) smislu, te da su njihove realne (količinske) vrijednosti nešto niže što nikako ne umanjuje vrlo dobar rezultat koji je BiH ostvarila u vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni sa svijetom.

Grafikon 35: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u 2017. godini (nominalni iznosi i stope rasta)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Izvoz roba

Bosna i Hercegovina je u 2017. godini ostvarila izvoz roba u vrijednosti od 11 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 17,4% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po kvartalima

stope rasta izvoza roba su iznosile: K1: 17,4%, K2: 13,7%, K3: 22,9% K4:15,7%. Tako je stopa rast izvoza u 2017. godini bila znatno viša u odnosu na 2016/2015 kada je rast robnog izvoza iznosio 4,8%. Osim toga, ovaj izvozni rast u BiH predstavlja najvišu stopu rasta izvoza u regionu sa luzećem Crne Gore.⁴²

Međutim, potrebno je naglasiti da ove stope rasta predstavljaju nominalna povećanja, odnosno sadrže i već navedeni efekat povećanja cijena. Naime, prema podacima BHAS-a za 2017. godinu indeks izvoznih cijena uvećan je za 5,1% u odnosu na prethodnu godinu.⁴³ No, unatoč ovom povećanju izvoznih cijena može se zaključiti da je Bosna i Hercegovina u 2017. godini ostvarila zavidan izvozni rezultat što potvrđuje dvocifren realni rast robnog izvoza.

Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu izvoza su zabilježeni u okviru proizvoda koji su u dobroj mjeri integrisani i zavise od cjenovnih kretanja na svjetskom tržištu kao što su metali i energenti.⁴⁴ Tako su najviše stope rasta odnosno najznačajniji doprinosi rastu ostvareni u okviru aluminijuma 35% (1,7 p.p), električne energije 44% (1,5 p.p)⁴⁵ i koksa 72% (1 p.p) što predstavlja 1/3 ukupnog izvoznog rasta u BiH u 2017. godini.

Međutim, vrijedi istaći da je ostatak od 2/3 ukupnog izvoznog rasta ostvaren u okviru izvoza proizvoda čija kretanja nisu prevashodno determinisana kretanjima svjetskih cijena i koji su u prošlosti imali znatno manji udio u strukturi bh. robnog izvoza. Tako su značajnija povećanja izvoza registrirana u okviru izvoza anorganskih hemijskih proizvoda za oko 20% (1 p.p), elektoinstalacijskog materijala i mašina oko 38% (0,8 p.p), gotovih metalnih proizvoda 35% (0,5 p.p), sekundarnih sirovina 37% (0,8p.p), te namještaja 7,3% (0,7p.p).

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, izvoz roba na tržište zemalja EU u 2017. godini je iznosio 7,8 milijardi KM što predstavlja 71% ukupnog bh. izvoza i povećanje od 16,8%. S druge strane, izvoz na tržište zemalja CEFTA-e iznosio je 1,8 milijardi KM što predstavlja 16,3% ukupnog bh. robnog izvoza i uvećan je za oko 28,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Tokom 2017. godine posmatrano po zemljama koje su glavni bh. trgovinski partneri, najznačajnija povećanja izvoza roba i doprinosi povećanju istog registrirana su prilikom izvoza na tržišta Hrvatske 30,3% (3,2 p.p), Srbije 33,1% (2,9 p.p), Austrije 23,3% (1,8 p.p), Slovenije 20,7% (1,8 p.p), Njemačke 7,9% (1,2 p.p), Crne Gore 47% (1,2 p.p) i Italije 7% (0,8 p.p).

⁴² AMECO baza podataka, stope rasta robnog izvoza po zemljama u 2017. godini: Crna Gora 24%, Srbija 13,2%, Slovenija 12,2%, Makedonija 11,7%, Albanija 10,5% i Hrvatska 8,7%.

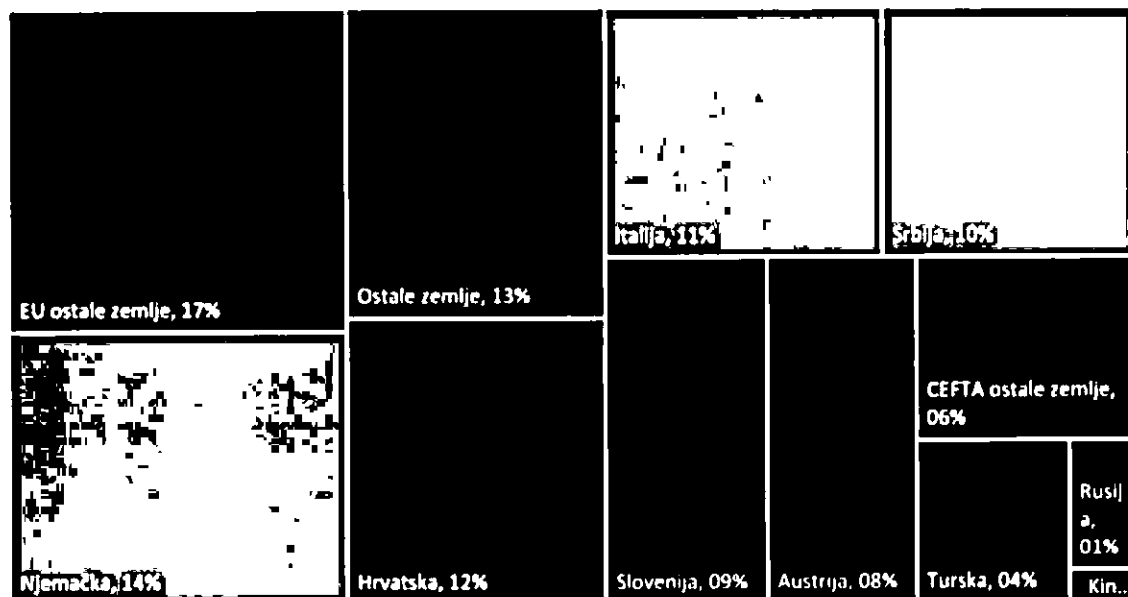
⁴³ BHAS, Saopštenje, „Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH u 2017“, 20.02.2018. godine.

⁴⁴ Prema podacima Svjetske banke cijene energenata i metala u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu su povećane su za 23,6% odnosno 24,2%. Cijena aluminijuma na svjetskom tržištu je povećana sa 1604\$ na 1967\$ odnosno 22,7%.

⁴⁵ Prilikom interpretacije podataka o povećanju izvoza električne energije potrebna je opreznost, obzirom da je tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja električne energije smanjena, uvoz iste blago povećan a cijena na međunarodnom tržištu uvećana za oko 20%-(KWK Preis Index).

Grafikon 36: Struktura bh. robnog izvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2017. godine

Struktura bh. robnog izvoza u 2017

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Uvoz roba

Generalno viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji, već pomenuti snažan rast izvoza i cijena pojedinih uvoznih proizvoda kao što su energenti rezultirali su i povećanjem bh. robnog uvoza. Tako je Bosna i Hercegovina u 2017. godini ostvarila vrijednost uvoza roba od 18,1 milijardu KM, što predstavlja nominalno povećanje od 12,2%.

Posmatrano po kvartalima, registrirane stope rasta robnog uvoza su iznosile: K1:12,8%, K2: 11%, K3: 15,1% i K4: 10,2%. Potrebno je također istaći da efekat povećanja cijena u okviru uvoza iznosio 5,3%, tako da je realni rast uvoza roba iznosio 6% u odnosu na prethodnu godinu.

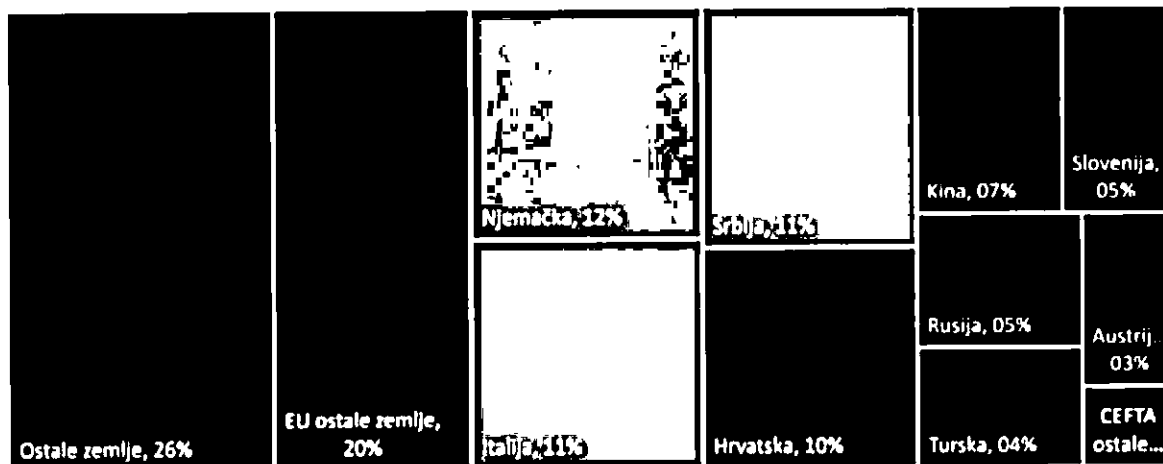
Posmatrano po pojedinačnim proizvodima, najznačajnija nominalna povećanja uvoza a samim tim i doprinosi povećanju istog su registrirani u okviru uvoza električne energije i kamenog uglja u okviru kojih je uvoz udvostručen a zajednički doprinos rastu je iznosio 2,5 p.p. Pored ovih proizvoda, značajna povećanja uvoza su registrirana u okviru najzastupljenijeg uvoznog proizvoda nafta i naftni derivati 13,6% (1,2 p.p), zatim sirovi aluminijum 55% (0,8 p.p) i motorna vozila 13,1% (0,7 p.p).

S druge strane, posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima uvoz roba iz EU iznosio je 11,8 milijardi KM što predstavlja preko 60% ukupnog uvoza i povećanje od 10,7%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 2,3 milijarde KM što predstavlja 13% ukupnog uvoza roba i uvećan je za 12,1%.

Posmatrano po zemljama povećanja uvoza roba u 2017. godini su zabilježena prilikom uvoza iz Rusije 17,5%, (0,8 p.p), Hrvatske 13,1% (1,3 p.p), Austrije 11,4%(0,4 p.p), Srbije 11,1%(1,2 p.p), Italije 8,6% (1 p.p), Kine 8,7% (0,6 p.p) i Njemačke 5,3%(0,6 p.p).

Grafikon 37: Struktura bh. robnog uvoza po glavnim trgovinskim partnerima u 2017. godine

Struktura bh. robnog uvoza u 2017

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Vanjskotrgovinski deficit

Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koje je potvrđeno visokim stopama rasta kako izvoza tako i uvoza roba, rezultiralo je vanjskotrgovinskim robnim deficitom od 7,1 milijardi KM što je više za oko 350 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu i predstavlja nominalno povećanje od 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Međutim, ako se metodom deflacionisanja odstrani utjecaj povećanja izvoznih i uvoznih cijena može se konstatovati da je bh. robni deficit u 2017. godini bio u rangu prošlogodišnjeg, odnosno da je stagnirao u realnom smislu.

Posmatrano po proizvodima najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi povećanju robnog deficita su registrirana su u okviru kategorija kameni ugalj, nafta i naftni derivati, te motornih vozila. Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u Bosni i Hercegovini na kraju 2017. godine iznosila je 61% i u odnosu na isti period prethodne godine poboljšana je za skoro 3 p.p.

Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom u 2017. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 9: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu po HS klasifikaciji

Izvor i vrsta dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Poljevnost uvoza izvozom
	2016	2017	2017/2016 promjena %		2016	2017	2017/2016 promjena %		2016	2017	2017/2016 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	%	pp	u mil KM	u mil KM	%	pp	u mil KM	u mil KM	%	pp	
UKUPNO	9416	11054	17,4	17,4	16140	18134	12,2	12,2	-6724	-7080	5,0	5,0	61,0%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORUČKA	172	173	0,6	0,0	488	510	4,5	0,14	-316	-337	6,6	0,31	33,9%
2 PORUČKA I BIJINOG PORUČKA	265	302	14,0	0,39	765	816	6,7	0,32	-500	-514	2,8	0,21	37,0%
3 MASTI I UJJA ŽIVOTINJSKOG PORUČKA I BIJINOG	143	170	18,9	0,29	206	263	27,7	0,35	-63	-93	47,6	0,45	64,6%
4 PREDRAĐEVNE PRERAĐEVNE	355	363	2,3	0,08	1489	1536	3,2	0,29	-1134	1173	3,4	0,58	23,6%
5 PROIZVODI MINERALNOG PORUČKA	747	1049	40,4	3,21	2014	2697	33,9	4,23	1267	-1648	30,1	5,67	38,9%
6 PROIZVODI NEKUSKE INDUSTRIJE IJ SRODNIM	772	958	24,1	1,98	1594	1680	5,4	0,53	-822	-722	-12,2	-1,49	57,0%
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	319	359	12,5	0,42	1075	1176	9,6	0,64	-756	-819	8,3	0,94	30,5%
8 KOŽA I KRZNO	155	197	27,1	0,45	465	489	5,2	0,15	-310	-292	-5,8	-0,27	40,3%
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	729	784	7,5	0,58	237	258	8,9	0,13	492	526	6,9	-0,51	303,9%
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I Njihovi proizvodi	241	279	15,8	0,40	405	409	1,0	0,02	-164	-130	-30,7	-0,51	68,2%
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	507	566	11,6	0,63	1103	1192	8,1	0,55	-596	-626	5,0	0,45	47,5%
12 OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLUŠNI PROIZVODI	673	707	5,1	0,36	330	337	2,1	0,04	343	370	7,9	-0,40	209,8%
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPS, CEMENTA I SLUŠNIH	65	81	24,6	0,17	340	352	3,5	0,07	-275	-271	-1,5	-0,06	23,0%
14 BISER, PLEMETNI METALI I Njihovi proizvodi, DRUGO	12	11	-8,3	-0,01	14	17	21,4	0,02	-2	-6	200,0	0,06	64,7%
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1571	1976	25,8	4,30	1574	1955	24,2	2,36	-3	21	-800,0	-0,36	101,1%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	1046	1290	23,3	2,59	2243	2525	12,6	1,75	-1197	-1235	3,2	0,57	51,1%
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I Njihovi dijelovi i pribor	319	335	5,0	0,17	1160	1258	8,4	0,61	-841	-923	9,8	1,22	26,6%
18 SATOVI, MJEŠTARSKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	25	29	16,0	0,04	220	222	0,9	0,01	195	-193	-1,0	-0,03	13,1%
19 ORUĐJE I MORNICA, Njihovi dijelovi i pribor	171	194	13,5	0,24	10	14	40,0	0,02	161	180	11,8	-0,28	1385,7%
20 RAZNI PROIZVODI	1125	1226	9,0	1,07	398	419	5,3	0,13	727	807	11,0	-1,19	292,6%
21 UMETNIČKA DJELA, KOLEKCIJSKI PREDMETI I	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	1340,2%
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

V STRANA DIREKTA ULAGANJA

Prema izvještaju UNCTAD-a za 2017. godinu, globalna SDU su manja u 2017. god za 16,3%.

Ukupna SDU za dvanaest mjeseci iznosila 758,4 mil. KM i veća su za 57,3% g/g.

U BiH u prva tri kvartala najviše ulagano u proizvodnju, trgovinu i prevoz i poslovanje nekretninama.

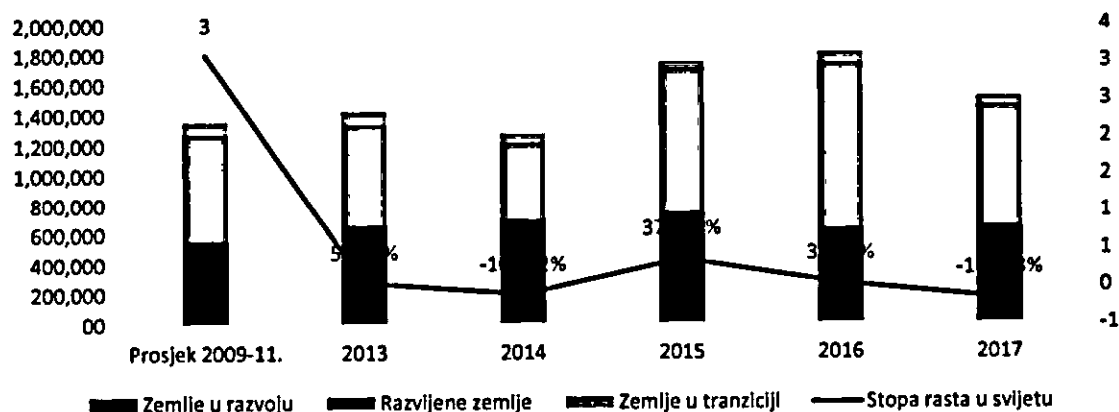
Ulaganja u svijetu i regionu

Prema izvještaju UNCTAD-a¹ za 2017. godinu globalna direktna ulaganja su manja za 16,3% u odnosu na prošlu godinu i pored zabilježenog ekonomskog rasta.

Takođe razvijene zemlje su zabilježile još veći pad SDU od 27% g/g dok su zemlje u tranziciji zabilježile pad od 17,9% g/g zemlje.

Interesantno je da su jedino zemlje u razvoju zabilježile skroman rast od 2,4% g/g tako da je povećanje SDU u BiH od 57,3% g/g još značajnije.

Grafikon 38: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: Unctad, FDI/MNE database

Ulaganja u Bosni i Hercegovini

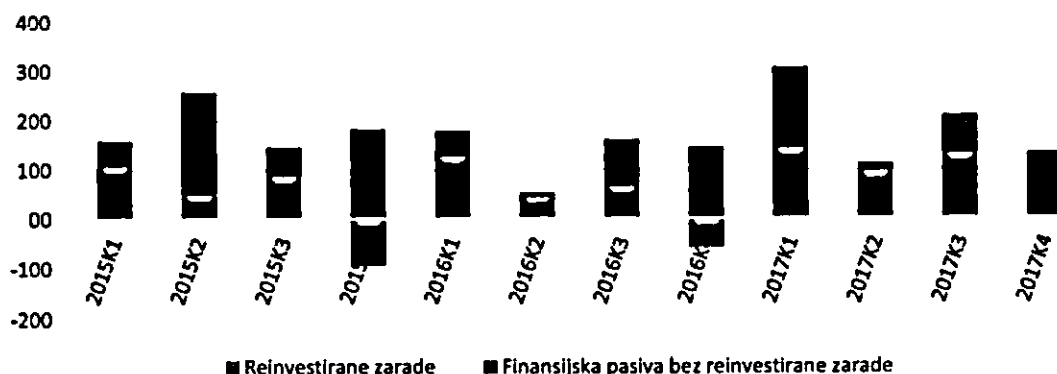
Pored još uvijek velikog interesovanja za ulaganje u oblast turizma, rezidencijalna naselja i rekreacione objekte (posebno u Kantonu Sarajevo), vlada i stalni interes za ulaganje u obnovljive izvore energije tj. za iskorištenje vjetro i hidro potencijala. Posebno je interesantan je početak izgradnje solarne elektrane (SFE Bančić Ljubinja⁴⁶). Pozitivni rezultati su vidljivi i na osnovu uspješno završene privatizacije Fabrika duhana d.d. Sarajevo (oko 53 mil. KM).

Prema posljednjim podacima iz platnog bilansa strana ulaganja u četvrtom kvartalu 2017. godine iznosila 133 mil. KM uz rast sa 48,7% g/g time nastavljajući kvartalni trend rasta (u prvom mjesecu je rast bio 71,2% g/g, drugom mjesecu 109,4% g/g, dok u trećem mjesecu je rast bio 29,3% g/g). Time su ukupna SDU za dvanaest mjeseci su iznosila 758,4 mil. KM (neto finansijska pasiva) i veća su za 57,3% u odnosu na ulaganja u 2016. godini. Ukupne reinvestirane zarade u 2017. godini su iznosile 384,3 mil.

⁴⁶ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>

KM. Takođe učešće reinvestiranih zarada u 2017.godini je dostiglo 50,7% i veće je od učešća u istom periodu 2016. godine, kada je iznosilo 40,1%.

Grafikon 39: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015.,2016. i 2017. god. (u mil. KM)

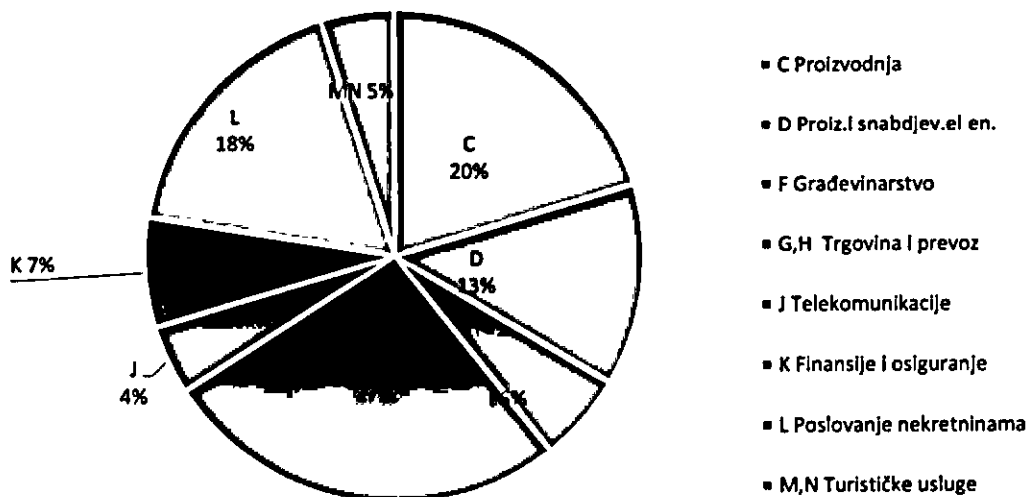

Izvor: CBBiH

Ulaganje prema djelatnostima i zemlji porijekla

Prema zadnjim dostupnim podacima koje je objavila CBBiH (ulaganja prema industriji i zemlji ulaganja za prva tri kvartala 2017. godine)⁴⁷ najviše je ulagano u oblast proizvodnje 42,8 mil. KM, trgovine i prevoza 55,9 mil. KM i poslovanja nekretninama 37,3 mil. KM. Najveće povlačenje kapitala je bilo u oblasti proizvodnje hemikalija (-9,4 mil. KM). Ulaganja po djelatnostima su prikazani na grafikonu ispod⁴⁸.

Grafikon 40: Najznačajnija ulaganja u BiH po djelatnostima u prva tri kvartala 2017. godine

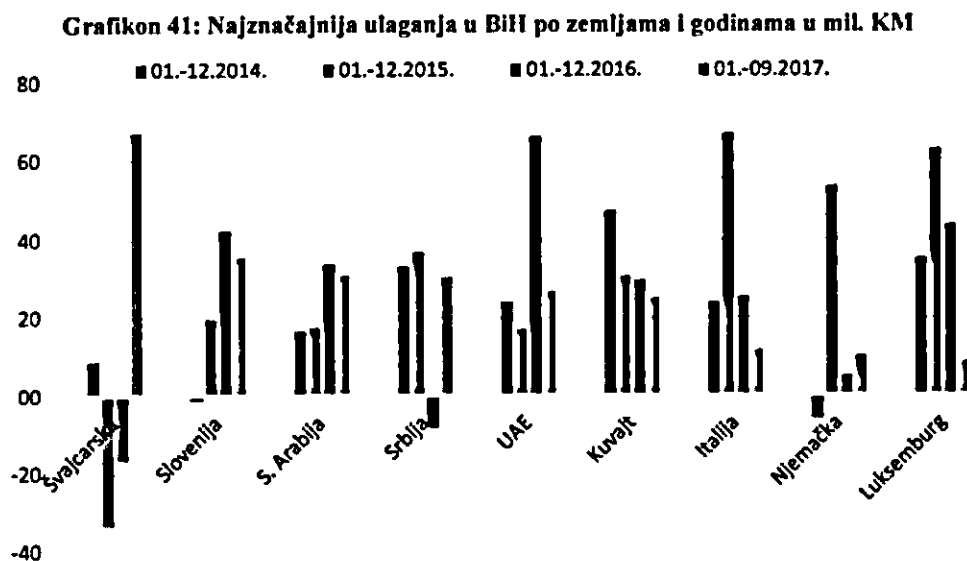
Izvor: CBBiH

U zadnje tri godine je evidentno da je došlo do trenda povlačenja ili smanjenja ulaganja iz zemalja koje su najviše ulagale u BiH, kao što su Rusija, Srbija, Slovenija i Švajcarska. Prema zadnjim dostupnim podacima ovaj trend se zaustavio. Tako da je najveće evidentirano ulaganje iz Srbije (30,3 mil. KM),

⁴⁷ Ovi podaci se prikupljaju po drugoj metodologiji za razliku od podataka u platnom bilansu..

⁴⁸ Negativni iznosi tj. povlačenja nisu prikazani zbog vrste grafa.

Slovenije (35,5 mil. KM), Švajcarske (67,1 mil. KM), S. Arabije (30,9 mil. KM) i Ujedinjenih arapskih emirata (26,8 mil. KM).

Izvor: CBBiH

U istom periodu je došlo i do povlačenja kapitala prema Austriji (11,9 mil. KM), Turskoj (12,9 mil. KM), Kipru (8,5 mil. KM) i Hrvatskoj (19,9 mil. KM).

Negativan trend smanjenja ulaganja iz 2016 god. se promjenio u 2017.god. te najavio novi pozitivan pravac u narednom periodu.

Kao realna opasnost po SDU prema BiH i njen pozitivan imidž za ulaganje predstavlja sasvim izvjesna mogućnost uvođenja sankcija od strane energetske zajednice⁴⁹ tj. Evropske komisije zbog neispunjavanja preuzetih obaveza iz ugovora Energetske zajednice.⁵⁰

Kreditni rejting BiH

U 2017. godini BiH je zadržala isti kreditni rejting koji je imala i u prethodnom periodu. Prema ocjeni agencije Standard & Poor's je 08.09.2017.god. potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ dok je još ranije, u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service takođe potvrdila Bosni i Hercegovini kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“.

Time je BiH još uvijek u skupini zemalja koje su na osnovu svoje kreditne ocjene rizične za ulaganje⁵¹. Za razliku od BiH, zemlje u okruženju su u ovom proteklom periodu uglavnom popravile svoj kreditni rejting.

⁴⁹ <http://www.derk.ba/ba/legislatura/energetska-zajednica>

⁵⁰ <https://www.energy-community.org/news/Energy-Community-News/2017/03/15.html>

⁵¹ „B“, more vulnerable to nonpayment than obligation „B3“, credit rating speculative, high credit risk.

Tabela 10: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju (decembar 2017.god.)

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Slovenija	A+	stabilno	Baa1	stabilno
Rumunija	BBB-	stabilno	Baa3	stabilno
Bugarska	BB+	pozitivno	Baa2	stabilno
Hrvatska	BB	stabilno	Ba2	stabilno
Srbija	BB	stabilno	Ba3	stabilno
Crna Gora	B+	stabilno	B1	negativno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
BiH	B	stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

U Srbiji je Moody's u martu 2017. god. popravio svoj kreditni rejting sa B1 pozitivno na Ba3 stabilno, a S&P je u decembru 2017. god. unaprijedio rejting sa BB- na BB sa stabilnim izgledima. Hrvatskoj su istom u mjesecu popravljene izgledi sa negativno na stabilno uz istu Ba2 kreditnu ocjenu od strane Moody's agencije. Kreditni rejting je popravljen i Sloveniji u mjesecu junu 2017.god. od strane S&P sa A pozitivno na A+ stabilno a Moody's je u septembru 2017. god. sa Baa3 unaprijedio na Baa1.

VI Poslovno okruženje

Većina međunarodnih organizacija u svojim izvještajima o poslovnom okruženju i konkurentnosti rangirale BiH ispod zemalja u regionu.

Nastavljano usvajanje zakona u skladu sa ekonomski politikama entiteta

Nastavljena institucionalna i finansijska podrška firmama i preduzetničkim zonama u 2017. godini.

Međunarodni izvještaji o poslovnom okruženju i konkurentnosti BiH u svijetu

Prema izvještaju Svjetske banke (Doing Business 2018⁵²), BiH je rangirana na 86. mjestu, odnosno za pet pozicija manje u odnosu na prethodnu godinu. Poredeći kvalitetu poslovnog okruženja BiH i dalje zaostaje za drugim zemljama u okruženju (tabela ispod). Od deset indikatora, koji su uključeni u Doing business izvještaj, BiH je najbolje plasirana u okviru prekogranične trgovine (37. mjesto). Realitvno dobro je plasirana i u oblasti rješavanja nesolventnosti (40. mjesto) i dobijanju kredita (55. mjesto).

Od svih indikatora najslabije je rangirana u oblasti pokretanja poslovanja (175. mjesto) i u oblasti dobijanja građevinskih dozvola (166. mjesto, i pored ostvarenog pomaka u odnosu na prošlu godinu). BiH je takođe najslabije plasirana država i u regionu. Poređenja radi najbolje rangirana država u regiji je Makedonija na 11. mjestu od 190 ekonomija svijeta a najbolje plasirana u oblasti zaštite manjinskih prava investitora (4. mjesto) i oblasti dobijanja kredita (12. mjesto). BiH jedino ostvarila napredak uvođenjem promjena u zakonodavstvu regulacije tržišta rada, čime su smanjene premije na plate za prekovremeni rad, sedmični odmor i noćni rad (na osnovu promjena u prethodnom periodu).

Slična ocjena se može uočiti i u izvještajima drugih internacionalnih organizacija gdje se navodi da je BiH značajno nazadovala u oblasti prava i borbi protiv korupcije. Tako je prema izvještaju Transparency international Corruption Perception Index⁵² (CPI) za 2017. godinu, BiH pala na ljestvici sa 83. na 91. mjesto od ukupno 180 zemalja. Među zemljama u regionu najlošije pozicionirana je Makedonija na 107. mjestu, dok je Hrvatska na 57. mjestu, Srbija na 77. i Crna Gora na 64 mjestu. Glavne primjedbe su neefikasnost u prevenciji protiv korupcije⁵³.

Prema Global Competitiveness report⁵⁴ za 2017. godinu BiH je rangirana na 103. mjestu od 137. odnosno za četiri mjesta više u odnosu na prošli izvještaj. Iako je BiH ostvarila relativan napredak i dalje je najslabije pozicionirana u regionu. Najviše su izraženi problemi u oblastima efikasnosti administrativnog aparata, korupcije, poreskih stopa i političke nestabilnosti. Od 12 oblasti BiH je najslabije ocjenjena u efikasnosti institucija (prvi stub, 126. mjesto), efikasnosti radne snage (šesti stub, 123. mjesto), tržišne efikasnosti (sedmi stub, 126. mjesto).

EBRD u svome Transition report 2017-18 EBRD⁵⁵ navodi da je u BiH došlo do zastoja u provođenju programa reformi. Ocjenjeno da je privatizacija u FBiH kao jedan od najvažnijih ciljeva u zastoju. Kao pozitivne pomake navodi se da je BiH dostavila odgovore na upitnik EK, te da je uzavršnoj fazi za potpisivanje i pristupanja Svetskoj trgovinskoj organizaciji.

⁵² http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016#resources

⁵³ <https://ti-bih.org/Indeks-percepclje-korupclje-eskalacija-korupclje-posljedice-razarajuce/>

⁵⁴ <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2017-2018>,
<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017->

[2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf](http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf)

⁵⁵ <http://www.ebrd.com/news/publications/transition-report/ebrd-transition-report-201516.html>

Prema analizi Heritage foundation-Indeks ekonomskih sloboda, BiH je rangirana na 91. od 180 zemalja, a regionalno je rangirana na 38. od 44 mjesta⁵⁶ (jedino je bolje rangirana od Hrvatske). Gledajući po svjetskim mjerilima BiH je rangirana nešto više od prosjeka i nalazi se u „umjereno slobodnoj“ kategoriji. Glavna konstatacija su slaba zaštita imovinskih prava, raširena korupcija pri registraciji i počinjanju poslovanja⁵⁷.

Tabela 11: Rangiranje BiH u svijetu prema međunarodnim organizacijama

Mjera Indeks	BiH	BiH	Srbija	Hrvatska
	trenutna pozicija	prethodna pozicija	trenutna pozicija	trenutna pozicija
<i>World Bank</i> Indeks lakoće poslovanja (Doing business)	86 (od 190)	81 (od 190)	43 (od 190)	51 (od 190)
<i>Transparency International</i> Indeks percepcije korupcije	91 (od 176)	83 (od 176)	77 (od 176)	57 (od 176)
<i>The World Economic Forum</i> Globalni Indeks kokurencije	103 (od 137)	107 (od 138)	78 (od 137)	74 (od 137)
<i>The Heritage foundation</i> Indeks ekonomskih sloboda	91 (od 180)	92 (od 178)	80 (od 180)	92 (od 180)

Izvor: Transparency International, The Heritage foundation, The World Economic forum, World Bank

Usvojeni dokumenti i zakoni koji bi trebali da značajnije utječu na poslovnu klimu

U fokusu Reformske agende koju je Vijeće ministara BiH usvojilo za period 2015.-2018. god. i Ekonomske politike Vlade FBiH i Programa ekonomskih reformi RS u 2017. god. se nastavilo sa donošenjem i poboljšanjem postojećeg zakonskog okvira.

U skladu s time značajno je i donošenje Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvoja FBiH gdje se jasno definišu pojmovi, način i zadaci u sistemu planiranja daljnjeg razvoja (04.10.17.,Sl.n.FBiH 75/17).

Takođe u skladu sa donešenom agendom Vlada RS je utvrdila Program ekonomskih reformi za period 2017-2019. godine⁵⁸ gdje je planirano daljnje unapređenje poslovnog okruženja i smanjenja neformalne ekonomije. U skladu s time u toku 2017. godine N.Skupština RS usvojila je+ više zakona⁵⁹ među kojima su:

Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o privrednim društvima (13.11.17. i Sl. gl. RS 100/17).

Zakon o doprinosima (29.12.17. i Sl. gl. 114/17).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Ekonomsko-socijalnom savjetu (10.10.17 i Sl.gl. 91/17).

Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala (10.10.17. i Sl.gl. 91/17).

Zakon o poreskom sistemu Republike Srpske (03.07.17. i Sl.gl. 62/17).

Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju (03.07.17. i Sl.gl. 62/17).

Pristup finansijskim sredstvima i sigurnost poslovanja

⁵⁶ <https://www.heritage.org/index/ranking>

⁵⁷ <https://www.heritage.org/index/country/bosniaherzegovina>

⁵⁸ <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/ostali-akti/odluka-o-usvajanju-programa-ekonomskih-reformi-republike-srpske-za-period-2017-2019-godine>

⁵⁹ <http://www.narodnaskupstinars.net/?q=la/akti/usvojeni-zakoni>

Razvijena finansijska tržišta sa odgovarajućom infrastrukturom te pristup povoljnim kreditnim sredstvima smatraju se jednim od preduslova za efikasno poslovanje malih i srednjih preduzeća. S time u vezi u FBiH i RS donesen je set zakona kojim se reguliše i olakšava poslovanje te stvaraju preduslovi za stabilnije i sigurnije poslovanje banaka. Utvrđen je pravni sistem za restrukturiranje banaka i utvrđivanje nadležnosti agencija za bankarstvo. Glavni cilj donošenja zakona je bio da se spriječi nastanak kriznih situacija bankarskog i finansijskog sistema u cjelini kao i pojedinačno, i da omogući efikasno restrukturiranje banaka koje ne mogu dalje da posluju. Zbog potrebe usklađivanja sa novim Zakonom o bankama, usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo u FBiH i RS-a.

U FBiH je donesen:

Zakon o osiguranju (29.03.17., Sl.n.FBiH 23/17)

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu vrijednosnih papira (05.04.17.,Sl.n.FBiH 25/17)

Zakon o bankama (12.04.17.,Sl.n.FBiH 27/17)

Zakono Agenciji za bankarstvo FBiH (18.10.17.,Sl.n.FBiH 75/17)

Takođe i u RS je donesen sličan set zakona:

Zakon o zastupanju u osiguranju i posredovanju u osiguranju i reosiguranju (25.04.17. i Sl.gl. 47/17).

Zakon o bankama Republike Srpske (20.01.17. i Sl.gl. 3/17).

Zakon o izmjenama i dopunama o Agenciji za bankarstvo RS (20.01.17. i Sl.gl. 3/17).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu hartija od vrijednosti (05.01.17. i Sl.gl. 1/17).

Podrška malom i srednjem preduzetništvu i stvaranje pozitivne poslovne klime

Podrška malom i srednjem preduzetništvu u FBiH je organizovana u vidu direktne finansijske pomoći (grantova) Federalnog ministarstva razvoja, preduzetništva i obrta, te putem više projekata finansiranih i provedenih od strane Evropske Unije, Svjetske banke i GIZ GmbH.

Vlada FBiH i Federalno ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta su na osnovu Programa grant sredstva tekući transferi za 2017. godinu⁶⁰ su dodijelili sredstva u iznosu oko 2 mil. KM. Uz dodatna 3,5 mil. KM koja će biti dobijena na osnovu otplate glavnica kredita iz prethodnog perioda⁶¹. Sredstva će biti namjenjena za sljedeće projekte: Izgradnja preduzetničkih zona, podsticaji inovatorima-pojedincima, unapređenje institucijske preduzetničke infrastrukture, podsticaji udruženjima, komorama i obrazovnim institucijama, podsticaji opstanku tradicionalnih i starih zanata i podsticaji razvoju vezanih i posebnih zanata.

Takođe prema Programu raspodjele sredstava tekućih transfera utvrđenih Budžetom FBiH za 2017. godinu FMRPO je dodjeljeno 4.38 mil. KM u vidu nepovratnih (grant) sredstava za devet projekata u za Program razvoja male privrede za Federaciju BiH. Najznačajnija dva projekta kojima su dodjeljena sredstva su:

Transfer opštinama i gradovima za projekt izgradnje preduzetničkih zona (1 mil. KM). Ciljevi projekta je izgradnja i unapređenje postojeće komunalne infrastrukture u preduzetničkim zonama. Subvencija je za jačanje konkurentnosti MSP-a (1,55 mil. KM). Ciljevi jačanje konkurentnosti MSP kroz uvođenje međunarodnih standarda i sistema kvaliteta, unapređenje znanja i vještina zaposlenih uz tehnološku modernizaciju poslovnih procesa.

Od programa koji se finansiraju i provode uz pomoć međunarodnih organizacija interesantan je Program za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj u BiH – EU ProLocal⁶² kao zajednički program EU i Njemačke vlade u iznosu 13 mil. Eur. U okviru implementacije projekta radiće se na lokalnim partnerstvima radi oporavaka malih i srednjih preduzeća u područjima pogođenim poplavama.

⁶⁰ <http://www.fmrpo.gov.ba/kredit-i-grant-sredstva-za-poduzetnistvo/>

⁶¹ Na temelju tačke III stav 4 Odluke o odobravanju utroška sredstava sa pozicije - ostala domaća pozajmljivanja, Proračuna FBiH za 2016. godinu, Federalnom ministarstvu razvoja, poduzetništva i obrta („Sl.n.FBiH“, broj 26/16),)

⁶² <http://eu-prolocal.ba/o-programu/>

Program provodi GIZ GmbH i predviđeno je da traje od 2016. god. do kraja 2018. god. EU ProLocal ima za cilj da podstakne jačanje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća, te kao krajnji cilj održivi ekonomski razvoj u BiH.

Drugi značajan program je Projekt LIFE s ciljem pojednostavljanje administrativnih procedura. Projekt implementira Grupacija Svjetske banke, u partnerstvu s ambasadom Velike Britanije, Vijećem ministara BiH i entitetskim vladama. Planirano je da se projekat provodi u naredne tri godine u 20 opština. Do sada je ovaj projekat implementirao u 25 opština.

Treći program na nivou BiH Challenge to Change, C2C finansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju – Sida /Ambasada Švedske u BiH. Implementirati će se putem Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA i Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća-u RS. Glavni cilj projekta je jačanje privrednog razvoja u BiH, kao i saradnje Švedske i BiH. Budžet predviđen za Challenge to Change je oko 3,2 miliona Eur. C2C će biti otvoren za MSP iz cijele BiH, ali i Švedske, koja imaju inovativne poslovne ideje, proizvode ili usluge koji mogu dovesti do povećanja broja zaposlenih, povećanja konkurentnosti i održivog društveno-ekonomskog razvoja u BiH. Kompanije koje zadovolje kriterije moći će dobiti grant sredstva u iznosu do maksimalno 30 hiljada Eur.

U RS se podrška od strane vlade pruža putem kreditnih linija koje plasira IRBRS. Tako su u 2017. godini dvije kreditne linije namjenjene razvoju privrede (kreditni za preduzetnike i preduzeća) i plasirano je oko 59,6 mil. KM.⁶³

Od međunarodno finansiranih projekata značajan je projekat pod nazivom Uspostavljanje, promocija i mentoring malih i srednjih preduzeća u zemljama zapadnog Balkana finansiran od strane Japanske agencije za međunarodnu saradnju – JICA. Projekat provodi više japanskih firmi uz podršku eksperata Razvojne agencije Srbije. Projekt postavljanja mentorskih usluga za mala i srednja preduzeća pokrenut je u septembru 2017. god. i predviđeno da će trajati naredne 3 godine s ciljem uspostavljanja kontinuirane mentorske podrške domaćim kompanijama. Realizacija projekta je predviđena akcionim planom Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća u RS za period 2016-2020. Implementacija u RS se provodi putem Republičke agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća koja bi trebala da uspostavi mentoring sistem u koordinaciji sa lokalnim razvojnim agencijama i lokalnim samoupravama.

Na osnovu usvojenog seta zakona u prethodnom periodu koji su dali zakonsku osnovu uspostavljen je Centralni registar preduzetnika RS kao jedinstvena elektronska baza podataka i registar svih preduzetnika u jedinicama lokalne samouprave. Registar vodi Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF) koja putem on-line komunikacije između jedinica lokalne samouprave i Poreske uprave RS omogućava dobijanje jedinstvenog identifikacionog broja (JIB) u procesu registracije preduzetnika.

Razvoj poslovnih zona i inkubatora

Prema informaciji FMRPO koju je usvojila Vlada FBiH na sjednici⁶⁴ u FBiH trenutno postoji 11 poslovnih inkubatora, četiri tehnološka i jedan poslovni park. Tu je još 15 preduzetničkih centara, 8 lokalnih, jedna kantonalna i 5 regionalnih razvojnih agencija. Od 2015. godine do danas, uz podršku vladinih i nevladinih institucija, osnovana su dva nova inkubatora, po jedan poslovni park i preduzetnički centar. Procenat iskorištenosti zemljišta u poslovnim zonama u FBiH je oko 50%. Prema trenutnim informacijama u poslovnim zonama FBiH posluje više od 1.200 poslovnih subjekata. Većina njih, 60%, pripada proizvodnim, a 40% je iz uslužne djelatnosti.

⁶³ Izvor: IRBRS, kreditne linije za podsticanje razvoja privrede i zapošljavanja; baza podataka o plasiranim kreditima.

⁶⁴ http://www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/sjednica_v2.php?sjed_id=702&col=sjed_saopcenje

Od programa koji se finansiraju i provode uz pomoć međunarodnih organizacija pokrenuta je provedba dva projekta: izrada informacionog sistema s web portalom poslovnih zona FBiH i procjena uticaja te donošenje Zakona o unapređenju preduzetničke infrastrukture u FBiH.

Projekat informacionog sistema, s web portalom poslovnih zona FBiH, radi se u saradnji s međunarodnom nevladinom organizacijom CRS i uz sufinansiranje USAID-a. On bi kao rezultat trebao imati kreiranu jedinstvenu informacionu bazu preduzetničke infrastrukture i uspostavljen web portal poslovnih zona u FBiH. Time bi na jednom mjestu bile sakupljane informacije o trenutnim i planiranim preduzetničkim zonama u FBiH, te na taj način unaprijeđen proces pružanja informacije nadležnim institucijama, vodstvu poslovnih zona i potencijalnim investitorima.

Kao druga važna aktivnost u okviru ovoga projekta je donošenje pravne regulative iz ove oblasti. Trenutno se radi procjena uticaja budućeg zakona koji će urediti ovu oblast i stvoriti preduslove za daljnji rad.

Takođe međunarodno finansiran je i projekat Unapređenje preduzetničkih zona u FBiH za 2017. godinu za koji su obezbjeđena sredstva u iznosu od 1,5 mil. KM. Od ovoga iznosa: Vlada FBiH je obezbjedila 1 mil. KM, a Švajcarska Vlada 495 hiljada KM (kao dio Projekta lokalnog integriranog razvoja LIR sa UNDP-om). Jedinice lokalne samouprave dodatno su obezbjedile 607 hiljada KM kao uslov sufinansiranja firmi (iz vlastite lokalne zajednice). Sredstva su dodijeljena za kreiranje 25 novih privrednih subjekata za projekte u 12 opština⁶⁵.

U RS prema podacima Republičke agencije za razvoj malih i srednjih preduzeća trenutno ima 13 poslovnih zona⁶⁶ i 4 poslovna inkubatora.

⁶⁵ <https://www.fmrpo.gov.ba/poticaaji-za-razvoj-poduzetnicke-infrastrukture-u-fbih/>

⁶⁶ <http://www.rars-msp.org/sr/preduzetnicka-infrastruktura/c69>

DODATAK

Godišnji izvještaj 2017.

Tabela 1: Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

KD BiH 2010 [EU NACE Rev.2] po oblastima	Struktura 2010=100	2017														
		2015		2016		2017		2017		2017		2017				
		Jan-Dec	Jan-Dec	Jan	Febr	Mart	April	Maj	Junj	Julj	August	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan-Dec
Industrija ukupno	100,0	2,9	4,4	5,2	2,6	-0,2	3,7	-0,7	2,6	6,4	5,8	4,7	3,4	4,1	0,2	3,1
Proizvodi za međufaznu potrošnju	30,3	6,3	2,0	-8,7	2,3	13,1	0,8	6,0	-0,2	11,1	9,2	8,6	10,0	10,7	4,6	5,9
Energija	33,5	-0,7	8,0	12,1	6,7	-12,6	13,0	-15,7	8,5	-0,7	0,3	-1,7	-7,2	-3,0	-6,7	-1,2
Kapitalni proizvodi	8,9	-2,9	4,0	23,4	10,5	2,4	14,8	7,6	-0,8	6,7	3,1	15,8	11,6	3,6	11,1	8,7
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	0,4	10,1	3,0	-7,5	-13,1	-3,6	9,3	8,5	5,9	2,3	5,5	-2,4	0,9	0,5	0,4
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	24,5	5,3	1,9	5,0	1,5	1,6	-1,1	5,6	-0,6	9,7	8,6	5,7	6,8	5,3	3,3	4,3
B. Vađenje ruda i kamena	12,8	3,3	3,7	-1,9	1,2	8,2	7,2	10,0	14,5	6,4	1,6	2,3	0,6	10,3	0,7	5,0
C. Prerađivačka industrija	66,2	4,4	3,0	2,6	2,4	2,5	4,3	1,7	2,5	7,7	9,0	9,7	12,4	7,0	2,4	5,4
D. Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35 3) 1	21,0	-1,2	9,1	12,4	4,6	-10,8	5,5	-14,4	-3,1	1,8	-1,6	-6,8	-21,6	-7,6	-3,0	-4,1
805 Vađenje ugljena i lignita	10,1	1,3	8,8	0,6	3,9	7,4	12,0	10,7	26,1	6,7	0,0	4,9	0,1	9,3	-0,7	6,2
807 Vađenje metalnih ruda	1,4	11,6	-14,1	6,0	-2,0	15,0	6,1	3,2	-11,4	1,1	0,1	-17,9	-7,6	7,4	8,7	-0,7
808 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	4,8	-3,5	-25,4	-11,4	11,2	-20,4	14,1	-14,8	8,7	11,5	14,1	10,4	21,8	11,9	4,0
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,6	7,6	8,1	-0,3	-2,4	-0,3	-1,6	-0,3	-3,4	-1,2	-0,5	-6,4	-1,6	-5,3	5,2	-1,6
C11 Proizvodnja pića	3,7	4,5	-2,0	8,9	1,3	23,9	1,8	4,8	2,4	7,2	31,4	6,6	12,8	16,6	-5,3	9,1
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,9	-11,9	-13,2	-40,4	98,8	-33,3	-23,4	-48,6	-63,6	41,9	36,5	6,1	-53,5	-24,4	-16,7	-20,8
C13 Proizvodnja tekstila	3,1	-6,4	4,1	10,6	4,7	15,9	3,7	25,4	13,3	42,3	49,6	20,8	15,0	15,7	5,4	16,8
C14 Proizvodnja odjeće	2,4	13,8	-3,8	7,9	5,4	-8,8	-4,8	8,5	-7,4	-0,4	-1,3	-4,9	8,5	-5,1	-27,7	-3,4
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,7	-3,0	-2,7	16,0	0,6	2,3	-4,8	13,9	-3,8	3,5	-8,4	11,8	15,8	22,3	-0,8	5,6
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	3,2	-0,5	5,7	-8,1	-8,5	5,9	-4,5	1,1	7,4	6,0	8,7	-4,9	-7,6	-6,8	-7,3	-1,4
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,0	26,5	-14,3	-46,6	-36,8	10,3	-20,9	20,2	12,9	30,3	61,9	71,0	76,2	66,4	45,3	16,8
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,4	1,3	8,0	16,7	7,1	16,3	3,8	4,7	3,5	28,2	-0,7	11,8	14,1	15,1	-6,4	9,0
C19 Proizvodnja kosa i rafiniranih naftnih proizvoda	2,4	-1,9	-6,5	154,3	65,4	-75,3	81,9	-83,0	44,5	-36,3	40,2	16,4	407,3	-6,5	-67,3	0,1
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	8,6	12,7	23,0	17,4	17,1	10,9	9,7	3,8	15,0	-6,4	10,4	16,2	9,8	1,3	10,3
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,1	-6,3	-1,9	-6,3	7,1	-24,8	-7,5	12,4	16,8	56,6	1,2	50,5	26,1	6,0	35,0	12,8
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,5	7,3	14,9	6,7	0,3	16,5	3,8	4,2	-0,4	14,4	22,2	16,8	13,5	15,7	9,0	10,3
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,9	0,1	2,9	-41,2	-25,8	-3,6	-17,7	-6,4	-18,1	-3,6	-14,6	-23,2	-10,3	-4,4	-22,5	-14,6
C24 Proizvodnja baznih metala	7,3	1,7	-5,9	-8,1	-0,9	16,8	-1,1	1,4	-0,5	14,8	11,2	23,0	14,1	8,5	5,1	6,5
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,6	10,1	12,3	11,0	16,0	14,5	13,0	12,1	8,0	11,6	7,7	9,6	16,2	15,1	7,3	11,7
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,4	-20,5	-9,5	-4,0	78,2	365,4	121,5	150,5	374,5	259,6	273,3	236,7	267,6	186,4	170,4	196,6
C27 Proizvodnja električne opreme	1,5	0,9	9,9	24,8	33,3	4,8	10,3	22,9	-3,1	-0,8	4,1	4,9	7,9	20,5	7,5	10,8
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	1,9	-2,1	2,8	50,8	-5,7	14,4	-4,4	18,8	3,8	34,0	12,4	29,0	22,9	16,5	26,8	17,3
C29 Proizvodnja motornih vozila, prkolica i poluprikolice	1,4	-11,5	-2,3	2,6	10,8	-12,2	-6,9	-4,6	-18,6	-10,0	-0,4	-10,2	-6,7	-11,2	8,8	-5,8
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-30,6	-15,0	-2,8	-6,3	3,4	-21,0	-24,2	-20,2	2,6	-12,4	-18,6	53,1	5,5	-20,8	-6,2
C31 Proizvodnja namještaja	2,6	4,9	10,3	4,2	-9,0	-13,8	-2,9	9,2	9,2	7,9	2,4	4,5	-2,3	0,8	1,9	0,6
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	13,1	21,4	1,6	-6,3	-0,2	10,2	-2,6	-16,0	20,6	49,7	20,8	24,8	34,4	45,0	12,0
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	1,4	-12,5	-11,4	-1,1	9,4	11,9	-3,5	-4,0	-10,8	-13,5	-10,8	-8,7	-15,4	-12,4	-11,5	-6,2
D35 Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom	21,0	-1,2	9,1	12,4	4,6	-10,8	5,5	-14,4	-3,1	1,8	-1,6	-6,8	-21,6	-7,6	-3,0	-4,1

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 2: Industrijska proizvodnja u FBiH

KD BiH 2010 [EU NACE Rev.2] po oblastima	Struktura 2010=100	2017												
		2016												
		Jan	Febr	Mart	April	Maj	Junj	Julj	August	Sept	Okt	Nov	Dec	
Industrija ukupno	100,0	1,6	2,6	2,5	2,3	1,3	0,2	8,0	11,5	8,1	3,1	5,0	-0,6	3,6
Proizvodi za međufaznu potrošnju	29,1	7,4	1,9	-12,6	-4,3	7,8	-3,0	2,7	-1,9	11,2	8,0	9,3	5,7	3,8
Energija	31,8	-1,8	2,4	4,5	3,5	-4,8	7,8	-1,8	1,3	8,4	13,6	6,7	-0,4	1,8
Kapitalni proizvodi	9,4	-1,3	3,6	16,5	12,0	4,3	11,1	-2,6	1,1	-2,6	6,7	8,2	5,2	5,5
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,7	-3,7	16,8	6,5	1,1	3,3	-0,8	16,2	13,2	7,8	2,3	10,0	2,5	4,8
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	27,1	2,8	1,6	5,0	8,7	2,1	0,0	2,4	1,7	12,4	14,5	13,1	-3,5	5,6
B Vađenje ruda i kamena	11,6	-1,1	5,7	-2,5	0,6	7,0	7,8	15,1	12,6	18,0	15,2	7,8	8,7	9,8
C Prerađivačka industrija	68,8	4,3	2,8	-1,6	1,4	6,3	-1,5	3,2	-1,0	10,2	8,6	9,1	0,8	4,5
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom (izuzev grane 35 3) 1	19,6	-1,5	0,4	6,7	4,4	-10,7	5,1	-9,5	-4,8	5,2	15,8	6,8	-4,8	-1,9
B05 Vađenje ugljena i lignita	10,0	-2,4	6,9	-0,6	3,0	8,4	14,4	14,8	16,9	15,2	11,7	8,2	7,8	10,4
B07 Vađenje metalnih ruda	0,3	6,4	1,3	-19,8	23,6	-13,4	-11,9	0,1	-8,0	56,1	49,7	-56,3	32,2	-4,7
B08 Vađenje ostalih ruda i kamena	1,3	7,1	-3,2	-5,8	-5,9	2,7	-23,0	16,6	-9,1	15,4	32,5	18,6	14,0	8,4
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	10,3	5,2	5,3	6,7	0,0	-0,2	-0,1	-1,5	-8,1	-0,2	-0,6	-2,1	-5,7	-1,3
C11 Proizvodnja pića	4,7	1,9	-6,2	18,7	9,8	22,0	-6,3	9,0	4,6	8,2	37,4	30,4	4,5	12,9
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	1,2	-18,6	-14,5	-37,2	49,1	-33,6	-22,5	-51,6	-64,3	43,3	51,2	0,0	-27,5	-21,4
C13 Proizvodnja tekstila	3,8	-7,3	5,7	11,6	5,6	16,2	8,6	23,0	17,4	41,3	57,3	26,8	6,8	18,4
C14 Proizvodnja odjeće	2,6	18,2	-2,1	-2,9	7,2	-5,5	-3,4	0,3	-0,6	0,5	15,1	-2,8	-33,5	-3,5
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2,0	-7,9	1,7	3,7	3,0	9,5	-2,5	-0,9	-2,3	-0,9	-5,4	10,6	-14,6	2,1
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; materijala	2,4	0,1	5,6	1,1	24,1	12,5	7,9	8,8	18,8	7,0	7,8	-2,8	-4,7	3,9
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,2	30,4	-17,9	-53,5	-47,1	0,0	-29,8	15,1	10,2	25,3	71,7	85,8	59,4	13,3
C18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,7	8,0	14,7	14,4	-3,8	13,7	4,5	-1,6	-0,3	25,9	1,7	7,6	-8,7	4,6
C19 Proizvodnja kokska i rafiniranih naftnih proizvoda	2,1	-0,2	-4,9	9,6	13,8	11,5	4,9	-11,4	-18,3	-3,3	-4,5	-12,0	34,3	-1,6
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,0	9,3	10,7	15,5	8,9	11,5	6,2	5,3	0,6	11,4	-9,8	9,9	-16,4	6,5
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	1,4	-5,7	-6,1	-8,3	10,4	-33,3	3,5	14,0	53,6	81,4	11,5	82,9	25,9	18,0
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2,8	5,2	15,2	14,6	-3,7	10,8	-2,9	-5,0	-5,2	8,7	11,5	5,9	10,1	4,7
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5,3	-0,2	2,5	-46,2	-32,7	-6,7	-18,2	-13,7	-22,9	-7,3	-16,4	-23,9	-27,6	-18,2
C24 Proizvodnja baznih metala	8,6	1,0	-4,2	-17,2	-1,6	4,1	-3,5	-2,4	-1,1	14,0	8,6	22,9	8,5	4,1
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,7	11,4	13,3	14,6	15,3	12,5	15,0	5,4	7,4	6,8	6,4	8,2	5,0	10,0
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,5	-16,4	-16,7	6,9	89,2	141,5	100,3	148,5	454,0	572,6	340,2	419,6	210,8	230,7
C27 Proizvodnja električne opreme	1,4	-4,9	5,6	21,3	36,2	-0,4	6,6	15,7	-8,7	-2,8	1,7	-5,1	8,2	4,6
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2,3	3,6	-6,7	5,6	2,2	10,5	18,6	14,6	-0,8	17,9	22,8	21,9	21,3	13,2
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1,7	-13,0	-2,8	-2,2	15,4	-16,4	-11,4	-12,1	-18,8	-12,0	0,1	-10,2	0,9	-8,3
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,1	-16,5	-55,4	99,8	11,5	36,5	5,3	-64,3	30,8	2,6	43,6	66,4	-34,3	-12,3
C31 Proizvodnja namještaja	2,4	2,5	17,7	8,2	-1,3	-1,8	5,2	17,2	12,0	22,7	2,7	8,0	2,2	5,3
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	18,9	28,1	-0,8	1,4	22,2	16,6	-9,9	-4,4	12,0	43,9	39,1	53,8	17,4
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	0,4	-14,3	-11,7	1,5	8,2	11,5	-14,0	-8,5	-18,7	-25,1	-11,6	-18,2	-28,8	-12,7
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	19,6	-1,5	0,4	6,7	4,4	-10,7	5,1	-9,5	-4,8	5,2	15,8	6,8	-4,8	-1,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku FBiH

Tabela 3: Industrijska proizvodnja u RS

KD BBH 2010 (EU NACE Rev.2) po oblastima	2017																
	Struktura 2010-100		2015		Jan	Febr	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan_Dec
	2010-100	2015	Jan-Dec	Jan-Dec	Jan	Febr	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	Jan_Dec
Industrija ukupno	100,0	2,7	8,2	8,2	19,4	3,3	-5,2	11,6	-7,4	8,1	-1,3	-4,9	-3,4	0,1	4,3	-1,6	1,4
Proizvodi za međufaznu potrošnju	32,7	4,4	2,9	2,9	5,7	1,2	24,7	5,6	10,9	1,3	7,5	9,5	2,1	7,3	9,8	-2,2	6,9
Energija	38,8	1,0	17,7	17,7	26,4	11,9	-22,9	21,6	-33,8	18,5	-13,7	-17,3	-12,9	-6,3	-1,0	-15,0	-5,6
Kapitalni proizvodi	7,9	-5,6	9,8	9,8	47,5	12,8	21,0	9,0	42,1	6,8	36,9	3,0	26,6	18,1	10,6	21,6	20,7
Trajni proizvodi za široku potrošnju	2,9	2,4	-3,0	-3,0	19,0	-11,3	-22,4	-12,9	-3,9	0,7	-0,8	4,8	-1,8	-4,8	2,6	-4,5	-4,1
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	17,7	7,4	1,1	1,1	15,4	-6,1	-7,4	5,5	10,5	-2,4	-0,9	-3,2	-6,1	1,8	6,2	16,7	2,2
B Vadenje ruda i kamena	16,6	10,2	0,4	0,4	-2,5	8,9	10,2	7,7	0,1	19,1	-9,9	-16,6	-4,4	-18,1	4,0	-9,5	-2,1
C Prerađivačka industrija	59,0	2,7	3,6	3,6	22,5	4,6	-5,8	14,7	-3,0	9,8	1,7	8,0	6,0	18,8	7,2	-0,6	6,5
D Proizvodnja i snabdjevanje el. energijom i plinom (izuzev grane 35 3) 1	24,5	-1,0	25,3	25,3	22,4	4,7	-11,1	5,9	-21,1	-0,9	-3,7	-22,5	-24,3	-29,6	-2,0	-0,3	-7,5
B05 Vadenje ugljena i lignita	10,9	10,1	12,9	12,9	0,7	10,5	5,4	10,0	-4,4	56,4	-13,9	-22,7	-0,3	-31,4	2,2	-13,9	-3,0
B07 Vadenje metalnih ruda	4,5	12,0	-15,8	-15,8	9,5	-4,7	18,1	8,2	3,7	-12,0	-5,8	-5,2	-12,8	0,0	8,3	7,3	-0,2
B08 Vadenje ostalih ruda i kamena	1,2	0,7	-4,7	-4,7	-2	-19,0	42,1	-13,4	10,9	-26,8	-6,7	-23,3	2,9	11,4	1,8	2,8	-6,5
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	9,6	5,3	11,0	11,0	5,1	-8,2	-9,5	5,3	0,1	4,1	-7,0	-2,5	-12,7	-11,0	-7,1	21,0	-2,3
C11 Proizvodnja pića	1,4	9,5	8,1	8,1	-9,7	-20,0	29,0	24,1	-5,7	-0,1	3,9	19,2	-25,4	4,9	27,0	-20,8	1,5
C12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,1	300,02	13,9	13,9	-46,6	72,1	-29,8	36,7	-42,4	-45,6	-31,9	-7,0	-5,8	-79,8	-62,6	-44,5	-37,3
C13 Proizvodnja tekstila	1,3	-9,2	-6,3	-6,3	-3,9	1,7	-3,6	-9,2	20,0	-6,2	12,6	5,7	-8,4	-4,7	0,0	10,0	-0,8
C14 Proizvodnja odjeće	1,9	2,9	-8,7	-8,7	51,5	8,1	-21,5	-0,6	31,3	-21,5	-7,7	-39,0	-6,7	20,1	-11,4	-6,5	-2,6
C15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	4,6	3,2	-7,5	-7,5	33,0	-2,4	-5,7	-7,6	33,5	-5,7	9,3	-12,0	13,1	24,8	25,0	18,4	9,9
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, materijala	5,2	-2,6	6,9	6,9	-17,4	-18,6	1,7	-12,7	-6,7	-2,2	4,0	11,0	-6,5	-8,7	3,2	-8,6	-4,7
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	1,5	-1,3	3,1	3,1	-8,0	20,0	34,3	28,6	37,0	32,0	48,5	37,6	32,0	40,8	38,1	14,2	29,2
C18 Proizvodnja i umnožavanje snimljenih zapisa	0,8	-16,0	-14,6	-14,6	25,7	12,6	26,1	5,3	38,1	25,5	38,4	-11,4	38,2	121,2	35,7	2,3	26,5
C19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	3,4	-2,4	-7,1	-7,1	300,03	90,2	-89,5	110,2	-96,6	62,1	-43,1	72,5	25,9	300,03	-4,1	-90,9	0,7
C20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	2,1	2,7	25,4	25,4	87,5	80,4	48,7	50,4	21,9	24,9	27,8	11,0	18,5	42,2	16,8	8,9	31,6
C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0,4	-7,4	13,0	13,0	11,6	-13,7	-18,6	-15,6	-12,2	-28,7	-10,1	-26,3	-7,3	12,7	-2,5	51,2	-7,1
C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	1,9	12,3	19,1	19,1	-12,3	10,9	16,8	14,1	9,9	-4,1	6,5	35,5	23,7	0,3	1,7	-17,6	6,7
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	4,2	4,6	6,3	6,3	-1,8	-7,3	14,2	-10,6	27,1	2,7	9,5	-9,7	-23,8	-6,1	13,5	-5,0	-1,2
C24 Proizvodnja baznih metala	4,2	5,0	-11,3	-11,3	48,3	2,2	103,8	12,3	19,9	1,6	18,0	24,1	23,0	12,1	-0,4	-6,7	17,2
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	6,2	6,0	9,7	9,7	1,3	21,4	18,5	11,2	34,6	12,3	24,2	12,1	16,2	21,9	15,6	14,5	17,2
C26 Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda	0,2	-28,6	7,7	7,7	-17,1	53,6	300,03	300,03	125,7	313,7	14,4	142,7	86,5	67,6	70,8	143,6	140,7
C27 Proizvodnja električne opreme	1,8	19,2	22,1	22,1	60,1	26,2	16,4	16,7	36,7	8,7	3,4	10,2	26,2	34,6	82,3	4,8	25,2
C28 Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	0,7	-16,6	32,2	32,2	177,7	-12,3	25,8	-33,2	35,9	15,3	78,7	-5,3	44,0	70,8	12,7	36,3	28,0
C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0,7	3,5	-1,9	-1,9	45,9	0,7	26,7	32,3	73,3	-17,2	3,9	-4,1	-11,3	4,8	9,9	69,7	16,8
C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,0	-30,9	-13,8	-13,8	-3,8	-6,5	2,7	-21,2	-22,7	-20,6	2,4	-12,9	-19,0	57,8	4,6	-20,8	-6,1
C31 Proizvodnja namještaja	2,7	2,9	-3,2	-3,2	20,6	-10,8	-23,5	-13,3	-2,2	1,4	-1,0	4,1	-2,9	-6,8	1,5	-1,8	-4,2
C32 Ostala prerađivačka industrija	0,3	-3,3	3,8	3,8	27,5	-34,7	-49,6	-18,9	10,2	-29,4	3,8	106,1	-24,5	-27,8	24,0	38,9	-9,4
C33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	3,8	-6,6	-10,4	-10,4	-10,5	15,5	13,1	63,6	1,8	16,4	6,0	-4,1	19,1	3,2	7,8	35,3	12,4
D35 Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom i plinom	24,5	-1,0	25,3	25,3	22,4	4,7	-11,1	5,9	-21,1	-0,9	-3,7	-22,5	-24,3	-29,6	-2,0	-0,3	-7,5

Izvor: Republički zavod za statistiku RS

Tabela 4: Realni sektor – Industrija i usluge (Rast g/g u %)

	2015				2016				2017			
	2015	2016	2017	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	
												2016
Industrija												
Industrijska proizvodnja - fizički obim	3,0	4,3	3,1	4,6	4,6	2,1	5,8	2,1	2,1	5,8	2,5	
Intermedijarni proizvodi	6,6	2,2	5,8	7,1	5,7	-2,1	-0,9	1,1	2,2	10,1	9,3	
Energija	-0,8	7,6	-0,9	3,0	1,3	9,2	16,4	1,0	1,6	0,1	-5,5	
Kapitalni proizvodi	-2,5	4,9	8,8	-5,0	7,8	6,5	8,7	13,7	6,0	8,1	8,5	
Trajni proizvodi za široku potrošnju	22,6	8,6	-14,8	70,7	8,0	-11,9	-16,1	-34,4	-11,4	-1,6	-3,4	
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	4,4	1,8	4,6	5,1	4,8	-2,6	0,6	3,5	1,8	9,1	4,2	
Građevinarstvo												
Obim građevinskih radova - Ukupno	-3,2	-1,1	-2,2	-1,8	-1,4	2,2	-3,2	-4,7	-1,6	-1,5	-1,1	
Visokogradnja	11,1	0,3	2,8	3,0	0,3	-0,6	-1,3	-0,6	3,0	4,7	3,8	
Niskogradnja	-6,5	-3,5	-4,6	-7,0	-3,7	1,1	-4,2	-7,1	-4,2	-3,5	-3,8	
Prevoz												
Cestovni (prevezeno robe)	14,2	5,0	-	1,5	-4,2	6,8	4,6	-2,4	11,1	11,4	-	
Cestovni (prevezeni putnici)	-4,2	-8,0	-	-5,8	-3,7	-1,4	-3,4	-3,5	-5,3	-1,0	-	
Gradsko - Prigradski prevoz (prevezeni putnici)	-0,6	-5,0	-	-4,4	-3,8	-5,4	-6,5	0,4	-3,6	-0,1	-	
Željeznički (prevezeno robe)	2,3	-4,8	-	-17,7	-2,1	-3,8	4,8	5,9	-2,8	1,7	-	
Željeznički (prevezeni putnici)	-1,9	-21,0	-	-13,0	-36,0	-23,4	-17,5	-8,0	-3,8	39,0	-	
Maloprodaja												
Realni rast prometa	7,7	6,9	5,1	8,1	4,5	7,3	8,2	6,0	6,2	4,2	4,4	
Motorna goriva u s.p.	9,3	4,0	5,0	7,1	1,5	1,7	6,8	8,4	7,6	2,2	2,9	
Trgovina na malo, osim motornih goriva u s.p.	7,2	7,9	5,2	8,6	5,4	9,1	8,5	5,2	5,7	4,9	4,9	
Turizam												
Dolasci turista - ukupno	21,5	11,6	13,7	7,8	-	-	-	8,6*	13,5*	16,9*	13,7*	
Domaći turisti	13,1	6,0	3,3	1,9	-	-	-	3,9*	0,0*	6,9*	3,2*	
Strani turisti	26,5	14,5	18,6	12,8	-	-	-	12,1*	20,0*	19,9*	21,1*	

Izvori: BIAS zvanična saopštenja

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 5: Realni sektor po entitetima (rast g/g u %)

		2015			2016			2017			2017			
											K1	K2	K3	K4
		FBIH	RS		FBIH	RS		FBIH	RS					
Proizvodnja i građevinarstvo	Industrijska proizvodnja - fizički obim	1,6	2,6	3,6	2,2*	4,9*	-0,4*	4,0*	1,7*	1,3*	9,2*	2,5*	2,5*	
		2,7	8,2	1,4	6,2*	5,0*	9,6*	11,8*	5,8*	4,1*	-3,2*	0,9*	0,9*	
Građevinarstvo	Građevinarstvo (vrijednost radova)	-	-0,1^	-0,6^	-0,6^	-0,6^	0,2^	0,2^	-3,4^	-0,5^	1,3^	0,1^	0,1^	
		-	-4,7^	-5,1*	-6,2^	-3,0^	5,0^	-7,7^	-6,9^	-3,7^	-5,9^	-3,8^	-3,8^	
Prijevoz	Cestovni (prevezeno robe)	0,1	-7,3	0,4	15,9	-10,5	-7,8	-9,4	-8,5	-4,4	-3,7	9,2	9,2	
		33,6	-6,1	11,8*	-18,8	-23,2	-4,7	-2,1	-8,5	26,9	15,5	13,3	13,3	
	Cestovni (prevezeni putnici)	-8,7	-3,9	-10,2	-5,8	-2,8	-2,3	-5,5	-5,0	-11,2	-12,3	-11,4	-11,4	
		23,2	-16,1	9,1*	-9,1	-12,2	0,9	-1,4	-5,5	11,1	14,4	16,4	16,4	
	Gradsko - Prigradski Prijevoz (prevezeni putnici)	-2,2	-4,8	-1,7	-3,4	-2,8	-5,7	-7,1	-0,9	-4,7	-0,9	-0,4	-0,4	
		2,2	0,0	-1,4*	-8,8	0,1	-14,4	21,4	-7,3	0,9	2,9	-2,1	-2,1	
	Željeznički (prevezeno robe)	2,5	0,3	-0,2	-7,0	2,2	-0,9	7,0	-1,3	-5,4	1,4	4,6	4,6	
		-0,9	-11,0	3,8*	-34,8	-9,5	-8,6	15,0	17,7	0,3	-0,5	-2,5	-2,5	
	Željeznički (prevezeni putnici)	-5,8	-28,2	37,7	-20,0	-34,1	-29,0	-28,0	6,2	12,1	79,6	50,0	50,0	
		2,9	-10,1	-27,1*	-2,4	-8,7	-16,7	-11,6	-30,0	-31,0	-22,5	-25,0	-25,0	
Ugostiteljstvo	Nominalni rast prometa	-	-	-	25,7	14,1	26,8	14,3	13,4	11,8	14,3	11,9	11,9	
		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Turizam	Dolasci domaćih turista	-	7,0	6,1*	-	-	-	-	9,8	7,2*	9,4*	-2,2*	-2,2*	
		11,8	4,7	1,3	3,1	2,0	-	-	-0,4	-6,1	3,3	8,2	8,2	
	Dolasci stranih turista	-	14,2	20,2*	21,4	-	-	-	14,8*	23,8*	20,9*	21,2*	21,2*	
		15,2	15,9	11,7	10,3	24,1	-	-	7,5*	3,9*	16,6*	20,9*	20,9*	

Izvori: Zvanična saopštenja entitetskih zavoda za statistiku

^ Realni rast proizvodnje u građevinarstvu

* prosjek mjesečnih stopa

Tabela 6: Tržište rada

Period	Broj zaposlenih lica				Broj registrovanih nezaposlenih lica				Stopa registrovane nezaposlenosti**				Prosječne neto plate				Prosječne penzije***			
	BIH	FBIH	RS*	BD	BIH	FBIH	RS	BD	BIH	FBIH	RS	BD	BIH	FBIH	RS	BD	BIH	FBIH	RS	BD
	osobe																			
2015.	713.098	450.121	245.975	16.493	541.817	390.204	139.465	12.147	43,2	46,4	36,2	42,4	830	830	831	821	358	368	343	327
2016.	725.872	457.974	253.305	16.791	521.357	377.854	131.659	11.845	41,8	45,2	34,2	41,4	838	839	836	830	359	370	342	326
2017.	746.332	467.894	260.608	17.129	489.360	357.971	120.056	11.333	39,6	43,3	31,5	39,8	851	860	831	838	361	372	344	326
I 2017.	736.315	461.375		16.930	511.571	373.214	126.372	11.985	41,0	44,7		41,4	846	859	815	833	360	371	342	327
II 2017.	734.359	460.971		16.919	509.907	371.915	126.095	11.897	41,0	44,7		41,3	838	834	848	834	361	374	342	326
III 2017.	737.269	462.473	257.740	17.056	501.522	365.255	124.527	11.740	40,5	44,1	32,6	40,8	854	867	828	831	361	373	342	325
IV 2017.	741.774	464.531		17.104	495.405	360.807	123.138	11.460	40,0	43,7		40,1	839	847	821	823	360	372	341	325
V 2017.	744.041	465.776		17.183	487.426	355.290	120.868	11.268	39,6	43,3		39,6	860	871	837	839	360	372	341	325
VI 2017.	748.923	469.624		16.901	485.888	354.626	120.036	11.226	39,3	43,0		39,9	851	861	828	830	360	372	341	324
VII 2017.	749.336	468.350		17.252	486.309	356.193	118.896	11.220	39,4	43,2		39,4	849	857	830	843	360	371	341	324
VIII 2017.	747.340	466.912		17.305	485.088	356.115	117.820	11.153	39,4	43,3		39,2	858	871	832	835	360	371	341	324
IX 2017.	754.591	473.841	263.476	17.274	480.379	352.398	116.936	11.045	38,9	42,7	30,7	39,0	844	850	830	841	360	372	341	324
X 2017.	754.020	473.708		17.270	478.191	350.914	116.274	11.003	38,8	42,6		38,9	853	863	831	849	364	372	351	329
XI 2017.	754.817	474.596		17.203	475.549	349.226	115.347	10.976	38,7	42,4		39,0	857	868	832	853	364	372	351	329
XII 2017.	753.202	472.575		17.149	475.084	349.699	114.364	11.021	38,7	42,5		39,1	862	875	835	851	364	372	351	329

Izvor: Agencija za statistiku BiH, entitetski zavodi za statistiku, Zavod za zaposljavanje FBiH, RS i BD, Zavod za MIO/PIO FBiH i Fond PIO RS.

* Broj zaposlenih lica u BiH, izvor: Agencija za statistiku BiH; broj zaposlenih lica u FBiH i RS izvor: entitetski zavodi za statistiku. U RS broj zaposlenih lica se objavljuje za mart i septembar, pa se godišnji podatak odnosi na prosjek pomenuta dva mjeseca.

** Stopa registrovane nezaposlenosti je izračunata kao odnos broja registrovanih nezaposlenih lica i ukupne radne snage (zaposleni i nezaposleni).

*** Prosječne penzije u BiH su izračunate na osnovu entitetskih nivoa penzija ponderisanih odnosom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta.

u mil. KM

Tabela 7: Rast i struktura monetarnih agregata (kraja perioda)

Period	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Rezervni (primarni) novac (MO)	Transakcijski novac (M1)	Kvazi novac (QM)	M2 ukupno
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
I-III 2016.	3.503,2	3.942,2	50,4	3.035,4	5.193,0	3.631,1	1.419,9	5.510,5	7.495,8	8.228,4	10.561,5	18.789,8
I-VI 2016.	3.622,2	3.949,4	34,8	3.155,7	5.330,8	3.647,9	1.429,9	5.457,9	7.606,4	8.486,5	10.535,7	19.022,2
I-IX 2016.	3.985,4	4.160,1	31,2	3.361,1	5.636,9	3.706,1	1.503,7	5.460,2	8.176,8	8.998,1	10.670,0	19.668,0
I-XII 2016.	4.066,8	4.269,1	52,0	3.401,2	5.899,8	3.883,0	1.535,6	5.478,0	8.387,9	9.301,0	10.896,6	20.197,6
I-III 2017.	4.074,4	3.958,5	60,6	3.382,4	5.992,4	3.984,5	1.592,7	5.591,7	8.103,4	9.374,8	11.168,8	20.543,6
I-VI 2017.	4.180,2	4.077,4	73,7	3.468,0	6.281,1	4.008,3	1.633,5	5.566,1	8.331,2	9.749,1	11.207,9	20.957,1
I-IX 2017.	4.334,0	4.543,6	74,1	3.616,6	6.643,9	4.058,4	1.734,4	5.564,3	8.951,7	10.260,5	11.357,2	21.617,6
I-XII 2017.	4.319,4	5.033,1	76,1	3.648,1	6.924,4	4.091,6	1.816,2	5.636,1	9.428,5	10.572,5	11.543,8	22.116,3
g/g stopa rasta												
I-III 2016.	8,5%	10,3%	559,5%	7,4%	17,4%	6,9%	9,8%	2,4%	10,1%	13,5%	4,9%	8,5%
I-VI 2016.	9,4%	8,4%	734,3%	9,8%	17,0%	5,9%	3,2%	-0,2%	9,3%	14,2%	2,3%	7,3%
I-IX 2016.	14,0%	11,3%	8,8%	11,3%	16,2%	5,7%	7,3%	-1,0%	12,6%	14,3%	2,4%	7,5%
I-XII 2016.	16,2%	5,1%	0,4%	11,3%	15,1%	9,0%	12,9%	-1,2%	10,2%	13,7%	4,1%	8,3%
I-III 2017.	16,3%	0,7%	20,1%	11,4%	15,4%	9,7%	12,2%	1,5%	8,1%	13,9%	5,8%	9,3%
I-VI 2017.	15,4%	3,2%	111,7%	9,9%	17,8%	9,9%	14,2%	2,0%	9,5%	14,9%	6,4%	10,2%
I-IX 2017.	8,7%	9,2%	137,5%	7,6%	17,9%	9,5%	15,3%	1,9%	9,5%	14,0%	6,4%	9,9%
I-XII 2017.	6,2%	17,9%	46,5%	7,3%	17,4%	5,4%	18,3%	2,9%	12,4%	13,7%	5,9%	9,5%

Izvor: Centralna banka BiH

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena (CPI)

Kod	00		01		02		03		04		05		06	
Opis koda	UKUPAN INDEKS		Hrana i bezalkoholna pića		Alkoholna pića i duvan		Odjeća i obuća		Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti		Namještaj, kućanski aparati i redovno održavanje kuće		Zdravstvo	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
2015.		99,0		99,1		107,2		92,7		101,1		100,3		101,3
2016.		98,9		98,9		107,4		91,2		100,3		98,9		100,5
2017.		101,3		101,0		105,2		92,2		101,7		99,0		100,8
I 2017.	103,9	100,7	103,4	99,7	162,1	104,3	58,0	89,6	112,0	100,9	100,6	98,2	98,5	100,4
II 2017.	104,2	101,2	104,5	100,2	162,0	104,1	58,1	91,0	111,9	101,0	100,3	98,5	98,6	100,3
III 2017.	104,4	101,4	104,4	100,3	162,0	104,2	59,9	91,6	112,0	101,7	100,3	99,2	98,7	100,4
IV 2017.	104,0	101,4	105,1	100,7	162,0	104,1	60,8	92,3	106,5	102,1	99,7	98,5	98,8	100,5
V 2017.	103,9	101,2	105,1	100,8	162,0	104,3	60,9	93,3	106,2	101,1	99,9	98,8	99,0	100,6
VI 2017.	103,4	101,0	104,2	100,7	162,5	104,5	59,6	93,7	106,2	100,8	99,9	99,2	99,2	100,7
VII 2017.	103,0	100,9	103,3	100,6	165,5	106,5	55,5	91,1	106,3	100,9	100,0	98,9	99,2	100,6
VIII 2017.	102,8	101,0	103,1	101,0	165,5	106,4	55,0	91,2	106,4	101,3	99,9	98,7	99,4	101,6
IX 2017.	103,4	101,5	103,7	102,1	165,1	106,2	57,8	92,4	106,9	101,5	100,2	99,4	99,4	101,5
X 2017.	104,0	101,4	103,5	102,0	165,1	106,0	59,0	92,4	113,2	101,2	100,2	99,3	99,4	101,3
XI 2017.	104,0	101,2	103,2	101,8	165,2	105,9	59,1	92,8	113,6	101,4	100,2	99,5	99,6	101,5
XII 2017.	104,0	101,2	103,3	101,5	165,3	106,1	57,5	92,9	113,7	101,7	99,7	99,0	99,5	101,2

Izvor: Agencija za statistiku BiH (bazna godina je 2010=100).

Tabela 8: Indeks potrošačkih cijena - nastavak

Kod	07		08		09		10		11		12	
Opis koda	Prevoz		Komunikacije		Rekreacija i kultura		Obrazovanje		Restorani i hoteli		Ostala dobra i usluge	
Vrsta indeksa	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g	bazni indeks	g/g
2015.		93,1		100,2		100,2		102,1		100,4		99,8
2016.		94,7		99,0		99,9		101,1		100,5		99,8
2017.		105,6		100,8		101,1		100,7		100,3		99,7
I 2017.	102,9	106,9	111,3	100,8	103,5	101,1	106,2	100,7	105,6	100,4	101,0	99,8
II 2017.	103,3	109,5	111,2	100,7	103,4	101,1	106,2	100,7	105,5	100,3	100,4	100,3
III 2017.	103,6	109,0	111,2	101,9	103,3	101,1	106,3	100,9	105,8	100,7	100,5	99,9
IV 2017.	103,5	108,0	111,2	102,0	103,3	101,0	106,3	100,9	105,7	100,6	100,3	98,8
V 2017.	103,2	107,0	109,7	100,5	103,4	101,0	106,3	100,9	105,4	100,2	100,4	99,2
VI 2017.	102,5	104,9	109,8	100,6	103,7	101,1	106,3	100,9	105,5	100,2	100,0	99,1
VII 2017.	102,3	104,3	109,7	100,6	104,4	101,3	106,3	100,9	105,5	100,3	100,4	99,8
VIII 2017.	101,7	103,8	109,7	100,5	104,2	100,7	106,3	100,9	105,5	100,3	100,3	99,5
IX 2017.	102,2	104,0	109,7	100,4	104,0	101,3	106,3	100,4	105,5	100,3	100,4	99,7
X 2017.	101,9	103,3	109,7	100,4	103,7	101,1	106,3	100,4	105,5	100,3	100,3	100,0
XI 2017.	102,1	102,8	109,7	100,3	103,8	101,2	106,3	100,4	105,6	100,2	100,5	99,4
XII 2017.	103,0	103,1	109,7	100,3	103,7	101,1	106,3	100,4	105,5	100,0	100,2	99,9

Tabela 9: Rast i sektorska struktura kredita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Kreditni opštoj vladi	Kreditni nefinansijskim javnim preduzećima	Kreditni nefinansijskim privatnim preduzećima	Kreditni stanovništvu	Ostali krediti*	Ukupni krediti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1 099,0	381,2	7.505,4	7.828,5	113,6	16.927,7
I. - VI. 2016.	1.022,3	374,6	7.521,8	7.916,9	107,7	16.943,3
I. - IX. 2016.	1.072,8	385,8	7.498,4	7.978,1	87,4	17.022,5
I. - XII. 2016.	962,7	372,2	7.703,0	8 076,3	86,9	17.201,1
I. - III. 2017.	1.020,9	376,4	7.898,7	8.186,8	97,0	17.579,8
I. - VI. 2017.	1 018,9	371,5	8 032,2	8.393,5	114,1	17.930,1
I. - IX. 2017.	973,9	382,3	8.122,4	8 522,0	118,7	18.119,3
I. - XII. 2017.	966,5	401,6	8.319,8	8 613,7	120,9	18.422,5
Stopa rasta (g/g)						
I. - III. 2016.	-3,5%	-10,3%	3,2%	4,2%	26,5%	3,0%
I. - VI. 2016.	-10,6%	-11,2%	2,3%	2,9%	3,9%	1,3%
I. - IX. 2016.	-6,0%	-6,3%	2,3%	2,9%	-8,7%	1,8%
I. - XII. 2016.	-17,2%	3,8%	3,3%	3,8%	-17,3%	2,0%
I. - III. 2017.	-7,1%	-1,3%	5,2%	4,6%	-39,0%	3,9%
I. - VI. 2017.	-0,3%	-0,8%	6,8%	6,0%	5,9%	5,8%
I. - IX. 2017.	-9,2%	-0,9%	8,3%	6,8%	35,9%	6,4%
I. - XII. 2017.	0,4%	8,0%	8,0%	6,7%	39,1%	7,1%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim kreditima su krediti dani ostalim finansijskim institucijama, neprofitnim organizacijama i ostali krediti.

Tabela 10: Rast i sektorska struktura depozita (stanje na kraju razdoblja, u mil. KM)

Razdoblje	Depoziti opće vlade	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti stanovništva	Ostali depoziti*	Ukupni depoziti
	1	2	3	4	5	6=1+...+5
I. - III. 2016.	1.442,8	1.203,9	2.490,4	10.074,3	1.323,7	16.535,2
I. - VI. 2016.	1.486,2	1.184,3	2.534,8	10.132,5	1.352,1	16.689,8
I. - IX. 2016.	1.634,8	1.173,8	2.755,9	10.253,3	1.393,8	17.211,6
I. - XII. 2016.	1.711,6	1.219,9	2.787,9	10.661,0	1.371,6	17.752,0
I. - III. 2017.	1.773,3	1.303,7	2.749,8	10.875,0	1.403,2	18.104,9
I. - VI. 2017.	1.903,7	1.329,5	2.836,3	10.948,5	1.442,8	18.460,7
I. - IX. 2017.	2.167,1	1.328,0	3.096,7	11.024,2	1.512,4	19.128,5
I. - XII. 2017.	2.216,8	1.384,7	3.329,9	11.271,0	1.466,5	19.668,8
Stopa rasta g/g						
I. - III. 2016.	14,0%	0,5%	13,3%	7,6%	10,1%	8,6%
I. - VI. 2016.	22,0%	-3,0%	6,6%	6,8%	8,1%	7,3%
I. - IX. 2016.	19,3%	-3,0%	11,1%	6,6%	3,4%	7,4%
I. - XII. 2016.	8,8%	2,7%	6,9%	8,1%	5,6%	7,4%
I. - III. 2017.	22,9%	8,3%	10,4%	7,9%	6,0%	9,5%
I. - VI. 2017.	28,1%	11,9%	12,0%	8,1%	6,7%	10,6%
I. - IX. 2017.	32,6%	12,4%	12,6%	7,5%	8,5%	11,1%
I. - XII. 2017.	29,5%	13,5%	19,4%	5,7%	6,9%	11,1%

Izvor: Centralna banka BiH

*U ostalim depozitima su depoziti sektora ostalih finansijskih institucija, neprofitnih organizacija i ostali depoziti.

Tabela 11: Kamatne stope na kredite stanovništvu u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	POTROŠAČKI KREDITI					STAMBENI KREDITI					OSTALI KREDITI					
		promjenjiva stopa l do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa l do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 god. IPFKS	kreditl preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	preko 10 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS
		s originalnim dospjjećem preko 1 god.								s originalnim dospjjećem preko 1 god.							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15			
2016.	01.	NA	NA	7,23	NA	5,49	5,49	5,89	6,05	5,55	8,08	8,09	7,23	7,73			
2016.	02.	NA	NA	7,15	NA	5,68	5,68	NA	6,36	5,83	8,01	8,05	7,25	7,89			
2016.	03.	NA	NA	7,83	NA	5,53	5,53	5,96	5,75	5,66	8,01	7,77	7,07	7,92			
2016.	04.	NA	NA	NA	NA	5,56	5,56	6,00	5,10	5,44	8,13	7,89	7,08	7,31			
2016.	05.	NA	NA	NA	NA	5,64	5,64	6,02	5,30	5,42	8,26	7,96	6,80	5,90			
2016.	06.	NA	NA	NA	NA	5,60	5,60	6,11	6,02	5,77	8,24	8,29	7,00	5,84			
2016.	07.	NA	NA	NA	NA	5,47	5,47	6,04	5,93	5,77	8,31	8,33	7,00	6,82			
2016.	08.	NA	NA	NA	NA	5,38	5,38	5,92	5,74	5,61	8,17	8,18	7,05	6,93			
2016.	09.	NA	NA	6,84	NA	5,31	5,27	6,05	5,68	5,63	8,04	8,12	6,95	6,96			
2016.	10.	NA	NA	7,88	NA	5,17	5,17	6,74	5,70	5,60	7,84	7,89	7,32	6,47			
2016.	11.	NA	NA	NA	NA	5,40	5,39	6,32	5,65	5,27	7,63	7,65	6,87	6,42			
2016.	12.	NA	NA	7,35	NA	5,16	5,16	5,98	5,33	5,28	7,58	7,61	6,71	6,45			
2017.	01.	NA	NA	7,92	NA	5,09	5,09	5,59	5,28	5,40	7,58	7,59	6,89	7,07			
2017.	02.	NA	NA	8,02	NA	4,95	4,95	5,13	4,92	5,18	7,59	7,61	6,97	7,38			
2017.	03.	NA	NA	NA	NA	4,62	4,62	4,65	4,94	4,92	7,17	7,20	6,68	6,95			
2017.	04.	NA	NA	7,35	NA	4,39	4,41	4,27	4,93	4,58	7,14	7,14	6,87	6,75			
2017.	05.	NA	NA	7,39	NA	4,38	4,38	4,08	4,83	4,78	7,17	7,17	6,86	6,72			
2017.	06.	NA	NA	NA	NA	4,43	4,43	4,12	4,78	4,87	6,99	6,99	6,80	6,67			
2017.	07.	NA	NA	NA	NA	4,30	4,30	4,05	4,55	4,59	7,05	7,07	7,08	7,01			
2017.	08.	NA	NA	6,99	NA	4,39	4,39	4,04	4,65	4,67	7,15	7,16	7,39	7,23			
2017.	09.	NA	NA	7,50	NA	4,22	4,22	4,28	4,84	4,96	6,97	7,00	6,65	7,23			
2017.	10.	NA	NA	7,22	NA	4,16	4,16	4,64	4,82	4,83	6,54	6,54	6,05	6,34			
2017.	11.	NA	NA	6,99	NA	4,24	4,24	4,14	4,76	4,87	6,46	6,44	6,37	6,40			
2017.	12.	NA	NA	7,17	NA	4,33	4,33	4,24	4,62	4,70	6,38	6,39	5,99	6,36			

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 12: Kamatne stope na kredite nefinancijskim poduzećima u KM s valutnom klauzulom (u %, na godišnjem nivou)

Godina	Mjesec	od iznosa od 0,25 miliona EUR					preko 0,25 milijuna EUR do 1 miliona EUR					Preko iznosa 1 milion EUR				
		promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	preko 1 do 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 god. IPFKS		preko 1 do 5 god. IPFKS	preko 5 god. IPFKS		
			s originalnim dospeljećem preko 1 god.					s originalnim dospeljećem preko 1 god.					s originalnim dospeljećem preko 1 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14			
2016.	01.	7,38	7,22	7,35	7,45	6,66	6,50	6,74	6,93	5,77	6,26	NA	NA			
2016.	02.	7,70	7,67	5,59	5,70	6,02	5,91	5,08	4,68	5,20	5,20	NA	5,73			
2016.	03.	7,26	7,32	5,75	5,57	5,80	5,69	5,31	5,39	5,87	6,33	NA	5,30			
2016.	04.	7,82	7,79	5,50	5,42	5,86	6,03	5,58	4,98	4,97	NA	NA	5,33			
2016.	05.	7,67	7,95	5,21	5,21	5,53	5,56	5,23	5,51	NA	NA	NA	5,55			
2016.	06.	7,50	7,54	5,07	5,02	5,87	5,71	5,52	6,19	4,59	4,41	3,92	4,77			
2016.	07.	7,42	7,52	5,98	5,77	5,73	6,00	5,09	5,63	4,13	4,01	3,76	5,01			
2016.	08.	7,59	7,71	5,02	5,64	5,91	5,96	5,29	5,81	5,04	5,00	NA	5,07			
2016.	09.	7,30	7,72	5,65	5,27	5,47	5,27	5,29	5,51	4,60	4,87	NA	5,50			
2016.	10.	7,37	7,57	5,26	5,35	5,11	4,92	5,46	5,14	4,71	4,71	NA	NA			
2016.	11.	7,37	7,60	5,21	5,24	5,67	5,53	4,67	5,14	4,73	4,73	NA	5,37			
2016.	12.	7,03	7,05	4,88	5,01	5,63	5,59	4,45	4,85	4,46	4,85	4,26	4,04			
2017.	01.	6,98	7,35	5,34	4,73	5,21	5,16	4,20	4,70	4,93	4,98	NA	NA			
2017.	02.	6,89	7,13	4,87	4,63	5,54	5,34	4,64	4,75	5,27	5,27	NA	NA			
2017.	03.	7,09	7,33	5,20	4,89	5,22	5,11	4,32	4,47	5,13	5,17	NA	5,29			
2017.	04.	7,15	7,36	5,02	4,78	5,58	5,62	4,05	4,17	4,60	5,24	3,86	2,92			
2017.	05.	6,90	7,11	4,99	4,80	5,36	5,32	4,31	4,30	4,26	4,44	NA	NA			
2017.	06.	7,39	7,27	4,76	4,72	5,22	5,39	4,08	4,30	4,57	4,55	NA	4,05			
2017.	07.	7,23	7,27	4,97	4,80	5,26	5,06	3,90	4,43	4,05	4,16	NA	2,59			
2017.	08.	6,92	7,13	5,00	4,53	5,22	5,20	3,86	NA	4,81	NA	NA	NA			
2017.	09.	7,03	7,14	4,89	4,98	5,09	4,61	4,08	5,03	4,86	4,86	NA	5,26			
2017.	10.	4,94	4,87	4,64	4,98	4,71	4,64	4,03	4,81	5,48	5,61	NA	4,17			
2017.	11.	5,53	5,41	4,62	4,75	4,75	5,21	4,21	4,96	5,30	5,30	NA	NA			
2017.	12.	4,65	4,65	4,35	5,30	4,39	4,39	3,77	4,60	3,52	4,04	2,72	5,05			

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope u tablici se odnose na nove poslove IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

Tabela 13: Kamatne stope na depozite (u %, na godišnjem nivou)

Depoziti stanovništvu											
Godina	Mjesec	Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospjecom			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospjecom			Depoziti po viđenju	s dogovorenim dospjecom	Depoziti po viđenju
		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.		do 1 god.	preko 1 do 2 god.	preko 2 god.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2016.	01.	0,89	1,97	2,59	0,10	0,89	2,14	2,40	0,12	0,74	0,07
2016.	02.	0,83	2,07	2,27	0,09	0,87	2,20	2,56	0,11	0,65	0,07
2016.	03.	0,85	1,89	2,12	0,08	0,86	2,24	2,52	0,12	0,75	0,06
2016.	04.	0,74	1,95	2,09	0,08	0,76	2,01	2,25	0,12	0,58	0,07
2016.	05.	0,69	2,00	2,21	0,08	0,62	1,96	2,11	0,12	1,47	0,07
2016.	06.	0,66	1,99	2,07	0,08	0,58	1,97	2,23	0,12	0,52	0,07
2016.	07.	0,58	1,93	2,00	0,08	0,68	1,92	2,08	0,12	0,54	0,07
2016.	08.	0,63	1,88	2,01	0,07	0,55	1,74	2,25	0,11	0,47	0,07
2016.	09.	0,61	2,10	1,87	0,07	0,60	1,79	2,34	0,11	0,59	0,07
2016.	10.	0,55	1,57	2,03	0,07	0,43	1,52	2,01	0,09	0,32	0,06
2016.	11.	0,47	1,66	1,81	0,07	0,40	1,43	1,71	0,09	0,41	0,06
2016.	12.	0,55	1,70	2,10	0,09	0,54	1,52	2,21	0,11	0,42	0,06
2017.	01.	0,55	1,57	2,03	0,07	0,43	1,52	2,01	0,09	0,32	0,06
2017.	02.	0,47	1,66	1,81	0,07	0,40	1,43	1,71	0,09	0,41	0,06
2017.	03.	0,37	1,78	1,76	0,08	0,46	1,59	2,10	0,09	0,29	0,06
2017.	04.	0,35	1,70	1,64	0,07	0,30	1,54	1,61	0,09	0,45	0,06
2017.	05.	0,36	1,60	1,59	0,06	0,34	1,58	1,45	0,07	0,52	0,05
2017.	06.	0,44	1,72	1,51	0,06	0,31	1,66	1,49	0,07	0,42	0,05
2017.	07.	0,48	1,47	1,51	0,06	0,33	1,48	1,57	0,07	0,36	0,05
2017.	08.	0,42	1,49	1,52	0,05	0,34	1,43	1,57	0,07	0,37	0,05
2017.	09.	0,57	1,47	1,57	0,06	0,36	1,30	1,62	0,07	0,46	0,05
2017.	10.	0,40	1,49	1,48	0,06	0,47	1,31	2,06	0,06	0,42	0,05
2017.	11.	0,38	1,45	1,89	0,05	0,34	1,32	1,52	0,06	0,66	0,05
2017.	12.	0,23	1,35	1,46	0,07	0,31	1,26	1,53	0,06	0,57	0,05
Depoziti nefinancijskih preduzeća											
2016.	01.	0,86	1,48	1,88	0,10	0,35	NA	2,57	0,09	NA	0,07
2016.	02.	1,00	1,37	2,10	0,10	NA	NA	NA	0,09	NA	0,15
2016.	03.	0,84	2,17	2,48	0,09	0,25	2,27	NA	0,06	NA	0,05
2016.	04.	0,76	2,88	2,90	0,10	NA	2,01	NA	0,08	NA	0,05
2016.	05.	0,41	1,56	NA	0,09	NA	NA	2,21	0,08	NA	0,06
2016.	06.	1,21	1,80	2,49	0,08	NA	NA	NA	-3,92	NA	-3,94
2016.	07.	0,35	1,40	2,06	0,08	NA	NA	NA	0,08	NA	0,05
2016.	08.	0,35	1,33	2,88	0,08	NA	1,18	NA	0,06	NA	0,05
2016.	09.	0,31	1,70	2,19	0,08	NA	0,34	NA	-0,92	NA	-0,93
2016.	10.	0,45	2,38	1,72	0,10	NA	NA	NA	NA	NA	0,07
2016.	11.	0,47	1,67	2,53	0,09	NA	NA	2,15	0,09	NA	0,06
2016.	12.	0,46	1,39	1,82	0,08	0,91	NA	2,12	0,08	NA	0,05
2017.	01.	0,72	1,54	NA	0,08	NA	NA	NA	0,09	NA	0,04
2017.	02.	0,60	1,23	1,43	0,08	NA	NA	1,77	0,08	NA	0,05
2017.	03.	0,92	1,02	2,10	0,07	NA	1,35	NA	0,07	NA	0,05
2017.	04.	0,47	0,71	2,19	0,07	NA	1,26	NA	0,06	NA	0,03
2017.	05.	0,61	1,33	1,78	0,07	NA	NA	NA	0,06	NA	0,03
2017.	06.	0,57	0,91	2,03	0,06	NA	NA	1,66	0,06	NA	0,03
2017.	07.	0,52	1,21	1,79	0,06	NA	0,15	NA	0,06	NA	0,04
2017.	08.	1,13	0,98	1,67	0,05	1,05	1,24	NA	0,05	NA	0,03
2017.	09.	0,81	1,47	NA	0,05	0,85	NA	NA	0,03	0,48	0,03
2017.	10.	1,15	0,95	1,86	0,05	0,53	1,89	NA	0,02	0,21	0,03
2017.	11.	0,43	0,98	1,74	0,05	NA	NA	NA	0,02	NA	0,04
2017.	12.	0,71	1,59	NA	0,04	0,59	NA	NA	0,02	NA	0,03

Izvor: Centralna banka BiH

Kamatne stope na depozite po viđenju se odnose na postojeće poslove

Kamatne stope na depozite sa dogovorenim dospjecom se odnose na nove poslove

Depoziti u stranoj valuti obuhvataju sve strane valute osim EUR

Tabela 14: Uvoz i izvoz roba prema HS klasifikaciji u 2017. godini

	IZVOZ										UVOZ										DEFICIT			
	2016		2017		2017/2016 promjena %		2016		2017		2017/2016 promjena %		2016		2017		2017/2016 promjena %		Pokrivenost uvoza izvozom					
	u mil KM	u mil KM	E/E	P/P	u mil KM	u mil KM	E/E	P/P	u mil KM	u mil KM	E/E	P/P	u mil KM	u mil KM	E/E	P/P	u mil KM	u mil KM	E/E	P/P				
IZVOZ I UVOZ DOBARA KLASIFIKOVANIH PREMA HARMONIZOVANOM SISTEMU KODOVA (HS)																								
UKUPNO	9416	11054	17,4	17,4	16140	18134	12,2	12,2	16140	18134	12,2	12,2	-6724	-7080	5,0	5,0	-6724	-7080	5,0	5,0				
1 ŽIVOTINJE I ROZVOZI ŽIVOTINJSKOG PORIEKLA	172	173	0,6	0,0	488	510	4,5	0,14	488	510	4,5	0,14	-316	-337	6,6	0,31	-316	-337	6,6	0,31				
2 PROIZVODI BILNOG PORIEKLA	265	302	14,0	0,39	765	816	6,7	0,32	765	816	6,7	0,32	-500	-514	2,8	0,21	-500	-514	2,8	0,21				
3 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORIEKLA I BILNOG PORIEKLA	143	170	18,9	0,29	206	263	27,7	0,35	206	263	27,7	0,35	-63	-93	47,6	0,45	-63	-93	47,6	0,45				
4 PPREHARIBENE PPREADEVINE	355	363	2,3	0,08	1489	1536	3,2	0,29	1489	1536	3,2	0,29	-1134	-1173	3,4	0,58	-1134	-1173	3,4	0,58				
5 PROIZVODI MINERALNOG PORIEKLA	747	1049	40,4	3,21	2014	2697	33,9	4,23	2014	2697	33,9	4,23	-1267	-1648	30,1	5,67	-1267	-1648	30,1	5,67				
6 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH INDUSTRIJA	772	958	24,1	1,98	1594	1680	5,4	0,53	1594	1680	5,4	0,53	-822	-722	-12,2	-1,49	-822	-722	-12,2	-1,49				
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	319	359	12,5	0,42	1075	1178	9,6	0,64	1075	1178	9,6	0,64	-756	-819	8,3	0,94	-756	-819	8,3	0,94				
8 KOŽA I KRZNO	155	197	27,1	0,45	465	489	5,2	0,15	465	489	5,2	0,15	-310	-292	-5,8	-0,27	-310	-292	-5,8	-0,27				
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	729	784	7,5	0,58	237	258	8,9	0,13	237	258	8,9	0,13	492	526	6,9	-0,51	492	526	6,9	-0,51				
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	241	279	15,8	0,40	405	409	1,0	0,02	405	409	1,0	0,02	-164	-130	-20,7	-0,51	-164	-130	-20,7	-0,51				
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	507	566	11,6	0,63	1103	1192	8,1	0,55	1103	1192	8,1	0,55	-596	-626	5,0	0,45	-596	-626	5,0	0,45				
12 OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	673	707	5,1	0,36	330	337	2,1	0,04	330	337	2,1	0,04	343	370	7,9	-0,40	343	370	7,9	-0,40				
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH MATERIJALA, KERAMIČKI PROIZVODI, STAKLO I STAKLENI PROIZVODI	65	81	24,6	0,17	340	352	3,5	0,07	340	352	3,5	0,07	-275	-271	-1,5	-0,06	-275	-271	-1,5	-0,06				
14 BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO I POLUDRAGO KAMENJE	12	11	-8,3	-0,01	14	17	21,4	0,02	14	17	21,4	0,02	-2	-6	200,0	0,06	-2	-6	200,0	0,06				
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1571	1976	25,8	4,30	1574	1955	24,2	2,36	1574	1955	24,2	2,36	-3	21	-800,0	-0,36	-3	21	-800,0	-0,36				
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI UREDAJI	1046	1290	23,3	2,59	2243	2525	12,6	1,75	2243	2525	12,6	1,75	-1197	-1235	3,2	0,57	-1197	-1235	3,2	0,57				
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	319	335	5,0	0,17	1160	1258	8,4	0,61	1160	1258	8,4	0,61	-841	-923	9,8	1,22	-841	-923	9,8	1,22				
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	25	29	16,0	0,04	220	222	0,9	0,01	220	222	0,9	0,01	-195	-193	-1,0	-0,03	-195	-193	-1,0	-0,03				
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	171	194	13,5	0,24	10	14	40,0	0,02	10	14	40,0	0,02	161	180	11,8	-0,28	161	180	11,8	-0,28				
20 RAZNI PROIZVODI	1125	1226	9,0	1,07	398	419	5,3	0,13	398	419	5,3	0,13	727	807	11,0	-1,19	727	807	11,0	-1,19				
21 UMETNIČKA DJELA, KOLEKCIJONARSKI PREDMETI I ANTIKVITETI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00				
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00				

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 15: Vanjskotrgovinska razmjena u BiH po glavnim trgovinskim partnerima za 2017. godinu

u 000 KM

Zemlje	IZVOZ						UVOZ						DEFICIT												
	2015		2016		2017		2015		2016		2017		2015		2016		2017		Promjena u %		Promjena u %				
	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %	KM	u %			
EU	6 452	71,8%	6 734	71,5%	7 866	71,2%	9 645	60,8%	10 007	61,8%	11 075	61,1%	9 645	60,8%	10 007	61,8%	11 075	61,1%	-3 193	46,5%	-3 273	48,3%	-3 209	45,3%	-2,0%
CEFTA	1 334	14,8%	1 393	14,8%	1 790	16,2%	1 957	12,3%	2 068	12,8%	2 319	12,8%	1 957	12,3%	2 068	12,8%	2 319	12,8%	-623	9,1%	-675	10,0%	-529	7,5%	-21,6%
EU ostale zemlje	1 407	15,7%	1 601	17,0%	1 906	17,2%	2 965	18,7%	3 103	19,2%	3 549	19,6%	2 965	18,7%	3 103	19,2%	3 549	19,6%	-1 558	22,7%	-1 502	22,2%	-1 643	23,2%	9,4%
CEFTA ostale zemlje	563	6,3%	570	6,1%	696	6,3%	729	4,6%	740	4,5%	889	8,0%	729	4,6%	740	4,5%	889	8,0%	334	-4,9%	330	-4,9%	407	-5,7%	23,3%
Njemačka	1 413	15,7%	1 479	15,7%	1 596	14,4%	1 914	12,1%	1 999	12,3%	2 104	11,6%	1 914	12,1%	1 999	12,3%	2 104	11,6%	-501	7,3%	-520	7,7%	-508	7,2%	-2,3%
Hrvatska	925	10,3%	985	10,5%	1 283	11,6%	1 673	10,6%	1 618	10,0%	1 828	10,1%	1 673	10,6%	1 618	10,0%	1 828	10,1%	-748	10,9%	-633	9,3%	-545	7,7%	-13,9%
Italija	1 215	13,5%	1 131	12,0%	1 209	10,9%	1 758	11,1%	1 900	11,7%	2 062	11,4%	1 758	11,1%	1 900	11,7%	2 062	11,4%	-543	7,9%	-769	11,4%	-853	12,0%	10,9%
Srbija	771	8,6%	823	8,7%	1 094	9,9%	1 728	10,9%	1 828	11,3%	2 030	11,2%	1 728	10,9%	1 828	11,3%	2 030	11,2%	-957	13,9%	-1 005	14,8%	-936	13,2%	-6,9%
Slovenija	749	8,3%	807	8,6%	973	8,8%	774	4,9%	831	5,1%	913	5,0%	774	4,9%	831	5,1%	913	5,0%	-25	0,4%	-24	0,4%	60	-0,8%	-350,0%
Austrija	743	8,3%	731	7,8%	899	8,1%	561	3,5%	556	3,4%	619	3,4%	561	3,5%	556	3,4%	619	3,4%	182	-2,7%	175	-2,6%	280	-4,0%	60,0%
Turska	355	4,0%	401	4,3%	431	3,9%	645	4,1%	687	4,2%	767	4,2%	645	4,1%	687	4,2%	767	4,2%	-290	4,2%	-286	4,2%	-336	4,7%	17,5%
Rusija	98	1,1%	110	1,2%	147	1,3%	910	5,7%	729	4,5%	856	4,7%	910	5,7%	729	4,5%	856	4,7%	-812	11,8%	-619	9,1%	-709	10,0%	14,5%
Kina	28	0,3%	26	0,3%	38	0,3%	1 092	6,9%	1 092	6,7%	1 186	6,5%	1 092	6,9%	1 092	6,7%	1 186	6,5%	-1 064	15,5%	-1 066	15,7%	-1 148	16,2%	7,7%
Ostale zemlje	1 701	13,4%	1 291	13,7%	1 398	12,6%	4 250	26,8%	4 118	25,4%	4 740	26,1%	4 250	26,8%	4 118	25,4%	4 740	26,1%	-3 049	44,4%	-2 827	41,7%	-3 342	47,2%	18,2%
UKUPNO	8 987	100,0%	9 418	100%	11 054	100,0%	15 852	100%	16 193,0	100%	18 134	100,0%	15 852	100%	16 193,0	100%	18 134	100,0%	-6 865	100,0%	-6 775	100,0%	-7 080	100,0%	5,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Tabela 16: Platni bilans

PLATNI BILANS - SKRAĆENA VERZIJA u milionima KM	2014	2015	2016	2017	Promjena 2017/2016
TEKUĆI RAČUN	-2.021	-1.556	-1.450	-1.512	4,3%
Roba - saldo	-7.874	-7.191	-7.040	-7.500	6,5%
Izvoz robe, fob	6.847	7.194	7.697	8.992	16,8%
Uvoz robe, fob	14.721	14.385	14.738	16.492	11,9%
Usluge - saldo	1.667	1.883	2.046	2.230	9,0%
Potražuje - ukupno	2.450	2.742	2.926	3.188	8,9%
Duguje - ukupno	783	859	880	957	8,8%
Primarni dohodak - saldo	216	183	37	3	-90,9%
Potražuje - ukupno	955	928	929	948	2,1%
Duguje - ukupno	739	746	892	945	5,9%
Sekundarni dohodak - saldo	3.969	3.570	3.507	3.754	7,0%
Od čega: Personalni transferi - potražuje	2.311	2.378	2.439	2.611	7,1%
KAPITALNI RAČUN	442	360	297	300	0,8%
FINANSIJSKI RAČUN	-1.434	-1.168	-918	-1.034	12,6%
Direktne investicije	-784	-487	-470	-664	41,2%
Od čega: Reinvestirane zarade - Pasiva	104	162	194	384	98,6%
Portfolio investicije	107	110	161	166	3,2%
Ostale investicije	-1.469	-1.671	-1.540	-1.672	8,6%
Neto finansijska aktiva	-591	-709	-436	-873	100,1%
Valuta i depoziti	-605	-658	-460	-762	65,6%
Ostala finansijska aktiva	-59	12	-2	51	-2523,9%
Neto finansijska pasiva	878	962	1.104	799	-27,6%
Valuta i depoziti	-281	-58	-106	66	-162,2%
Zajmovi	645	521	713	167	-76,6%
Vladin sektor	613	24	175	-279	-259,2%
Ostali sektori	32	498	538	446	-17,2%
Trgovinski krediti i avansi	526	523	487	572	17,6%
Ostala finansijska pasiva	-29	-28	7	-8	-217,6%
Rezervna aktiva	712	881	930	1.136	22,1%
NETO GREŠKE I PROPUSTI	145	28	235	178	-24,0%

Izvor: Centralna banka BiH

